

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií, Katedra západoevropských studií

Zbyněk Králík

Předsednictví Rady EU a energetická bezpečnost

Diplomová práce

Praha 2011

Autor práce: **Zbyněk Králík**

Vedoucí práce: **Doc. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., PhD.**

Rok obhajoby: 2011

Bibliografický záznam

KRÁLÍK, Zbyněk. *Předsednictví Rady EU a energetická bezpečnost*, Komparace českého a rakouského předsednictví Rady EU. Praha, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra západoevropských studií, 2011. 85s. Vedoucí diplomové práce Doc. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., PhD.

Abstrakt

Diplomová práce „Předsednictví Rady EU a energetická bezpečnost“ se zaměřuje na faktory, které ovlivňují průběh předsednictví radě EU. Současná debata okolo předsednictví se příliš soustředí na vliv velikosti předsednických zemí. Tato práce si tak klade za cíl tuto debatu doplnit. Metodou této práce je komparace. Ta probíhá na pozadí konceptu energetické bezpečnosti. Relevance tohoto tématu byla daná kontextem, kdy v prvních dnech obou předsednictví došlo k přerušení dodávek plynu z Ruska. Obě země se na první pohled lišily třemi důležitými charakteristikami: svojí zahraničně politickou orientací (vztah k Rusku), stylem předsednictví a typem koordinačního mechanismu předsednictví. V této práci tak byla testována relevance těchto tří faktorů na průběh jejich předsednického mandátu.

Abstract

The diploma thesis „Předsednictví Rady EU a energetická bezpečnost“ (The presidency and the energy security) deals with factors relevant for the presidency of the EU. The current debate is highly focused on the size of the presiding country, which leaves very little space for an alternative explanation. The main task of this thesis is therefore to enrich the debate. The main method is comparing the two presidencies on the basis of the concept of energy security. The energy security was a relevant topic due to the context of the presidencies given by the interruptions in gas supply from Russia. Both countries differed in three relevant factors: the foreign orientation (relationship to Russia), the presidency style and the type of coordination mechanism. This diploma thesis tests the relevance of these factors on the presidency.

Klíčová slova

Evropská unie, Česká republika, Rakousko, předsednictví Rady EU, energetická bezpečnost, Rusko

Keywords

European Union, Czech Republic, Austria, Presidency of the EU Council, energy security, Russia

Rozsah práce: 127519 úhozů

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 14.5.2011

Zbyněk Králík

TEZE MAGISTERSKÉ DIPLOMNÍ PRÁCE

Jméno:

Zbyněk Králík

E-mail:

zkralik@seznam.cz

Semestr:

2.

Akademický rok:

2009/2010

Obor:

Evropská studia

Název práce:

Předsednictví Rady EU a energetická bezpečnost

Předpokládaný termín ukončení (semestr, školní rok):

LS 2011

Vedoucí diplomního semináře:

Doc. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., Ph.D.

Vedoucí práce:

Doc. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., Ph.D.

Cíl práce:

Cílem této práce je zjistit, co ovlivňuje chování předsednické země. V první části nejprve shrnu současnou debatu o předsednictví v Radě EU. Velká část současných komparací na toto téma klade důraz na vliv velikosti předsednické země. Role tohoto faktoru je nadhodnocována a znemožňuje nám realisticky zhodnotit vliv ostatních charakteristik předsednictví. V souvislosti s relativně podobnou velikostí ČR a Rakouska budu moci tuto proměnnou vypustit a věnovat se ostatním relevantním faktorům. Vycházím z předpoklad, že se české a rakouské předsednictví lišilo v minimálně třech bodech. Jsou jimi zahraničně politická orientace země, styl předsednictví a typ koordinačního mechanismu předsednictví. Tyto rozdíly pro mě představují faktory jejichž relevanci pro předsednictví budu testovat. Komparaci provedu na pozadí přístupu předsednictví k energetické bezpečnosti. Toto téma jsem vybral záměrně, protože obě předsednictví byla vystavena relativně podobné situaci- plynové krizi hned v prvních dnech jejich úřadování. Tato podobnost mi umožní nejenom testovat okamžité reakce vlád na tuto situaci ale i jejich dlouhodobější politiku na půdě EU s cílem zamezit opakování podobné krize. Za uspokojivý výsledek bych považoval pokud by se mi podařilo prokázat vliv testovaných faktorů na chování předsednictví. S výsledky této práce bych se rád zapojil do současné debaty o předsednictví a doplnil ji.

Časové a teritoriální vymezení tématu

Časové vymezení: 2006-2009 (období plynových krizí a po nich)

Teritoriální vymezení tématu: Evropská unie (důraz na Rakousko a Českou republiku), Rusko, Ukrajina.

Struktura práce a stručná osnova

Co se struktury týče. bude **první částí práce rozbor literatury**. V něm se podívám na to, jak je předsednictví vnímáno v odborné literatuře. Klíčovým termínem je pro mě racionalistická debata věnovaná velikosti předsednické země. V první části bych rád zjistil, jak je předsednictví obecně vnímáno a dále také jaké faktory jsou relevantní pro komparaci obou předsednictví.

V druhé, metodologické části, pološím relevantní otázky, které z diskuze v rozboru literatury vyplynou. Tedy, které faktory ovlivňují pozici předsednictví. Zároveň v této části stanovím závislé a nezávislé proměnné, se kterými budu poté pracovat.

Ve třetí části provedu samotnou komparaci obou předsednictví. Tato kapitola mé diplomové práce bude obsahovat tři části. Každá část se bude věnovat jednomu z faktorů, kterými se obě předsednictví lišila. V každé takové kapitole bude přítomna část, která nejprve stručně zhodnotí stav, ve kterém se obě předsednické země nacházely. Poté, na základě, konkrétních kroků, které učinily, provedu analýzu toho, jestli je daná odlišnost mezi nimi relevantním faktorem vztahujícím se k obecnější debatě o předsednictví.

1. Jak se projevil výběr koordinačního mechanismu předsednictví na jeho průběh? Jaký vliv má evropeizace úředníků i státního aparátu na předsednictví?
2. Jak ovlivnil vývoj priorit průběh předsednictví? Snažily se dané země vybrat nekonfliktní témata a spíše vzbudit dobrý dojem, nebo se naopak snažily řešit relevantní problémy?
3. Jaký důraz kladly země na národní zájmy? Do jaké míry se podepisovala závislost na dodávkách ruského plynu?
4. Do jaké míry se projevila předchozí historická zkušenost s Ruskem? Představovaly těsnější vztahy výhodu, nebo naopak musela česká vláda brát více ohledy na domácí veřejnost v důsledku senzitivity tématu? K této analýze použiji rozdělení zemí podle vztahu k Rusku ze studie autora Nico Popescu: "A Power Audit of EU-Russia Relations".

Metodologie práce:

Základní metodou mé práce bude komparace. V jejím rámci se pokusím prokázat kauzální závislost mezi nezávislými a závislou proměnnou. Pokusím se naleznout vztah mezi odlišnostmi předsednických zemí a způsobem, jakým přistupovaly k energetické bezpečnosti. V této práci tak budu testovat, zda měly tři na první pohled patrné rozdíly mezi ČR a Rakouskem vliv na to, jak obě předsednictví přistupovala na evropské úrovni k energetické bezpečnosti. Těmito základními rozdíly jsou: zahraničně politická orientace země, styl předsednictví a typ koordinačního mechanismu předsednictví. Komparace samotná bude probíhat na pozadí přístupu předsednictví k energetické bezpečnosti. Zjednodušeně řečeno: dvě relativně podobné země se musely vypořádat s alespoň navenek podobnou situací. Přesto obě reagovaly poměrně odlišně. A cílem této práce bude zjistit proč.

Prameny a sekundární literatura

Baev, K. Pavel: Russian energy policy and military power : Putin's quest for greatness, Routledge, New York, 2008.

Cahlík, Tomáš: European Union governance - challenges and opportunities, Matfyzpress, Praha, 2008.

Hoel, Otmar: The Austrian Presidency of the European Union, Österreichisches Institut für Internationale Politik, Laxenburg, 1998.

Interview s Gregorem Woschnaggem, Stálým zástupcem Rakouska u EU, Staženo dne 13.5.2010, dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.com/de/zukunft-eu/interview-gregor-woschnagg-stdniger>

vertreter-sterreichs-eu/article-151354>.

Kainok, Petr: Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí, Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, Brno, 2008.

Karlas, Jan: Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009, Ústav mezinárodních vztahů, Praha, 2008.

Kolektiv autorů- Newton Media a.s.: Obraz českého předsednictví Evropské unii v tuzemských médiích : období: 1.1.2009 - 31.7.2009. Mediální analýza společnosti, Newton Media, Praha, 2009.

Kolektiv autorů: Energetická bezpečnost - geopolitické souvislosti, Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, Praha, 2008.

Kolektiv autorů: Europe's energy position - present & future : demand, resources, investments, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 2008.

Leal, Natalia: Finding the Presidency's place in European Crisis Management Policy, International Studies Association, New York, 2009.

Loužek Marek, Energetická politika (sborník textů), Centrum pro ekonomiku a politiku, Praha, 2009.

Popescu, Nicu., Leonard, Mark.: Power Audit of EU- Russia Relations, European Council on Foreign Relations, Cambridge House, 2007. Staženo dne 15.4.2010, dostupné z WWW:

<<http://scholar.google.cz/scholar?>

q=power+audit+of+eu+russia+relations&hl=cs&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart>.

Schout, Adriaan.: The Presidency as Juggler, 2003, Staženo dne 13.5.2010, dostupné z WWW:

<http://aei.pitt.edu/785/01/scop98_2_1.pdf>.

Wurzel, Rüdiger K.W.: The EU Presidency: "Honest Broker" or Driving Seat?, Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society, London 2004. Staženo dne 17.5.2010, dostupné z WWW: <http://www.agf.org.uk/cms/upload/pdfs/R/2004_R1258_e_eu_presidency.pdf>.

Podpis studenta a datum:

Schváleno:	Datum	Podpis
Vedoucí práce	20.6.2010	
Vedoucí diplomního semináře	20.6.2010	
Garant oboru	20.6.2010	

Obsah

1. ÚVOD.....	10
1.1. <i>Charakteristika problému, základní otázky.....</i>	10
1.2. <i>Přehled literatury/ shrnutí současné debaty.....</i>	11
1.3. <i>Metodologie.....</i>	18
1.4. <i>Předsednictví.....</i>	21
1.5. <i>Historický úvod.....</i>	23
2. ZAHRANIČNĚ POLITICKÁ ORIENTACE- VZTAH KR RUSKU.....	26
2.1. <i>Vztah k Rusku.....</i>	26
2.1.1. <i>Rakousko.....</i>	27
2.1.2. <i>Česká republika.....</i>	29
2.2. <i>Nabucco a Východní partnerství.....</i>	31
2.2.1. <i>Nabucco.....</i>	32
2.2.1.a. <i>Rakousko.....</i>	32
2.2.1.b. <i>ČR.....</i>	33
2.3. <i>Východní partnerství.....</i>	35
2.4. <i>Závěr.....</i>	37
3. STYL PŘEDSEDNICTVÍ.....	38
3.1.1. <i>Kainok- prezentace země, národní zájmy.....</i>	39
3.1.2. <i>Elgström- racionalistický, sociologický přístup k předsednictví.....</i>	40
3.1.2.a. <i>Racionalistický přístup.....</i>	41
3.1.2.b. <i>Sociologický přístup.....</i>	42
3.2. <i>Rakousko.....</i>	43
3.2.1. <i>Cíl: harmonie.....</i>	43
3.2.2. <i>Priority a pracovní program.....</i>	45
3.2.3. <i>Závěr Rakousko.....</i>	49
3.3. <i>Česká republika.....</i>	50
3.3.1. <i>Cíl: neudělat ostudu, „low profile“.....</i>	50
3.3.2.a. <i>Program, priority.....</i>	51
3.3.2.b. <i>Národní zájmy.....</i>	52
3.3.3. <i>Závěr ČR.....</i>	54
3.4. <i>Závěr kapitoly.....</i>	55

4. KOORDINAČNÍ MODEL PŘEDSEDNICTVÍ.....	57
4.1. Model „capital“ a „Brussels“	57
4.1.1. Rakousko- typ koordinačního modelu.....	59
4.1.2. Česká republika- typ koordinačního modelu.....	61
4.1.3. Shrnutí- přiřazení ČR a Rakouska k typu koordinačního modelu.....	63
4.2. ČR Rakousko, projev domácí diskuze na předsednictví.....	64
4.2.1.a. Česká republika- debata o energetice.....	65
4.2.1.b. ČR- reflexe domácí debaty na evropské úrovni („security“)	67
4.2.2. Rakousko- reflexe domácí debaty na evropské úrovni („sustainability“)	70
4.3. Závěr kapitoly.....	74
5. ZÁVĚR.....	75
6. SUMMARY.....	78
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	80

1. Úvod:

1.1. Charakteristika problému, základní otázky

Předsednictví obecně představuje málo probádanou oblast evropského výzkumu. Tento poznatek se týká jak jeho teoretické roviny, tak konkrétních předsednických mandátů. V souvislosti s rozšiřováním EU vzrostla heterogenita členských zemí. Tento jev se projevuje hlavně během předsednictví nových členů (Slovinsko 2008, ČR 2009, Maďarsko 2011). Zkušenosti s předsednictvími středo- a východoevropských zemí jsou unikátní příležitostí provést výzkum v této nové oblasti. S jeho pomocí můžeme dospět nejenom lepšímu pochopení předsednictví jakožto instituce, ale i ke zpřesnění prognóz očekávání od budoucích předsednictví.

České a rakouské předsednictví je zajímavé hned z několika důvodů. Jedním z nich byla již zmíněná nízká míra vědeckého prozkoumání tohoto tématu. Dále se komparaci těchto dvou zemí zatím nevěnovala žádná jiná práce. V neposlední řadě je toto téma velice zajímavé i proto, že se týká České republiky. S tím souvisí i poslední bod. Energetická bezpečnost představuje do budoucna vážný problém, se kterým se ČR bude muset vypořádat. Tato práce má tedy za cíl i zmapovat různé možnosti reakce na krizovou situaci, jakou bylo například zastavení dodávek plynu.

Česká republika a Rakousko se vzájemně liší v některých důležitých skutečnostech. Současná debata se soustředí především na rozdíly mezi předsednictvími malých a velkých členských zemí. Vzhledem k tomu, že jsou si ČR i Rakousko v tomto ohledu relativně podobné tento faktor můžeme vypustit. Naopak je možné se soustředit na ostatní rozdíly mezi těmito zeměmi a posoudit, jak se projeví během předsednického půlroku. V první řadě se Praha a Vídeň se podle mnohého vyznačují odlišným vztahem k Rusku. Tato země hraje přitom úlohu klíčového aktéra nejenom plynové krize, ale i obecnější debaty o energetické bezpečnosti Evropy. Dále se obě země na první pohled liší cíly svých mandátů nebo tím, jak moc kladly důraz na formulaci a plnění priorit. Tyto významné rozdíly lze shrnout pod pojem „styl předsednictví“. V neposlední řadě se obě

země odlišují způsobem, jakým se administrativně vypořádaly s chodem předsednictví.

Již z tohoto zběžného pohledu nám krystalizují základní obrysy diskuse, které se v této diplomové práci budeme věnovat. Na pozadí energetické bezpečnosti ověříme relevanci některých faktorů, které ovlivnily činnost předsednictví. Mezi tyto faktory patří druh koordinačního mechanismu, styl předsednictví nebo například zahraničně politická orientace předsednické země . Je jisté, že svůj vliv měly i některé jiné skutečnosti. Jejich případná relevance se ovšem ukáže pravděpodobně až při zpracovávání tohoto tématu.

Za úspěch této práce by bylo možné považovat, pokud by se nám prokazatelně podařilo potvrdit nebo vyvrátit vliv výše zmíněných faktorů na způsob, jakým české a rakouské předsednictví řešilo plynovou krizi a přistupovalo ke konceptu energetické bezpečnosti . V případě, že se to podaří, pak z těchto závěrů můžeme vyvodit některé obecnější poznatky aplikovatelné i na jiná předsednictví.

1.2. Přehled literatury/ shrnutí současné debaty

I přes rostoucí roli představuje předsednictví Rady Evropské unie překvapivě stále málo probádanou oblast evropské politiky¹. Ačkoli bylo některým konkrétním předsednictvím věnováno především médií značné množství pozornosti, systematické zpracování zatím chybí. V posledních letech lze přesto pozorovat rostoucí počet prací, které se předsednictví věnují. Svůj podíl na tom může mít například postupně rostoucí vliv předsednictví².

Práce o předsednictví lze obecně rozdělit do dvou skupin. Za prvé jsou to práce, které zkoumají teoretickou rovinu předsednictví (význam, zakotvení ve strukturách EU atd.). Druhá skupina prací evaluuje konkrétní předsednictví podle předem vybraných kritérií. Tyto hodnotící

1 ROVNÁ, Lenka, in: CAHLÍK, Tomáš, et al. *European Union Governance- Challenges and Opportunities*. Matfyzpress. Praha. 2008, str. 67.

2 ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation ,New York : Routledge, 2005, str. 55.

studie lze dále dělit například podle toho, zda se zabývají pouze jedním předsednictvím, či srovnávají jednotlivá předsednictví mezi sebou. Podobné dělení tématu má mimo jiné i značné nevýhody. Vedení EU svěřené konkrétní zemi je vždy záležitostí zcela specifickou a neopakovatelnou. Každá předsednická země se tak například musí vypořádat různými krizovými situacemi, jejichž příčiny mohou ležet zcela mimo EU. Předsednictví se také často zcela liší stylem, což je dáno rozdíly mezi jednotlivými zeměmi nebo třeba jejich cíli. Při výběru prací, ze kterých lze čerpat, je přínosné dát přednost takovým, které zahrnují nejen teoretický základ, ale i příklad konkrétního předsednictví.

Půlrok v čele EU tak představuje oblast výzkumu, ve které je potřeba velice opatrně balancovat mezi mírou abstrakce a studiem zcela konkrétních předsednických mandátů. Výzkumník se tak musí vyvarovat přílišného zobecnění, které by výsledné poznatky učinily neplatnými pro značné množství případů. Hrozí ale také druhý extrém, kdy zcela konkrétní analýza předsednictví poskytne naprosto specifické poznatky, které bohužel nejsou aplikovatelné pro žádné jiné předsednictví.

Evropským institucím a předsednictví obecně se v českém prostředí věnuje hned několik autorů. Zmínit lze například Petra Kainoka³, Markétu Pitrovou⁴, Lenku Rovnou⁵. Tito autoři se předsednictví snaží porozumět, pochopit jeho pozici ve strukturách EU, případně odhadnout směr, jakým se jeho role bude ubírat. Vhodným úvodem do studia předsednictví je kapitola od Lenky Rovné z knihy *European Union Governance- Challenges and Opportunities*. Shrnuje základní teoretické přístupy nebo legislativní ukotvení. Popisuje také možnosti jak hodnotit úspěch toho kterého předsednictví.

Asi nejrozsáhlejší česky psanou práci představuje kniha Petra Kainoka, *Předsednictví rady EU- příběh půlstoletí*. Tato kniha se jeví jako základní přehled mainstreamového uvažování o

3 KAINOK, Petr. *Předsednictví rady EU- příběh půlstoletí*. Mezinárodní politologický ústav. Brno. 2008.

4 PITROVÁ, Markéta; KANIOK, Petr. *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*. Mezinárodní vztahy. 2005, ročník 40, č. 3, str. 5-23.

5 ROVNÁ, Lenka, in: CAHLÍK, Tomáš, et al. *European Union Governance- Challenges and Opportunities*. Matfyzpress. Praha. 2008, str. 58-68.

předsednictví. Kainok publikaci záměrně rozdělil na dvě části. První teoretickou a druhou věnovanou konkrétním předsednickým zemím. V poslední kapitole provádí komparaci obou popisovaných mandátů a vyvozuje z ní zpětně obecné závěry. Tuto komparaci se lze považovat za vhodný zdroj inspirace, protože obsahuje nejenom teoretické pozadí problematiky, ale i kvalitně provedenou komparaci na tomto základě provedenou.

Velice zajímavý z teoretického hlediska byl text *The EU Presidency: 'Honest broker' or driving seat?*, který napsal Rüdiger K.W. Wurzel z univerzity v Hullu. Jedná se o zdařilou komparaci britského a německého půlroku v čele EU. Vzhledem k tomu, že se jedná o dva velké členské státy nelze veškeré rozdíly přičíst různé velikosti obou zemí, jak autoři rádi často činí. Autor se místo toho zabývá otázkou různého stylu vedení EU. V tomto článku se čtenář poprvé setká s termíny racionalistický a sociologický přístup k předsednictví. Tento koncept nevymyslel Wurzel sám, nýbrž jej přejal od profesora z Lundské univerzity ve Švédsku Ole Elgstroma. Ten jej představil ve své knize *European Union Council Presidencies* z roku 2003. Tato publikace představuje výbornou kombinaci teoretického základu a konkrétních příkladů předsednických mandátů, na kterých jsou jednotlivé teoretické koncepty ověřeny. Teoretické kapitoly lze již dnes považovat za klasiku zkoumání předsednictví a čerpal z nich i již výše zmíněný Kainok. Závěrem publikace Elgstrom shrnuje teoretické i empirické poznatky z předchozích kapitol a dochází k závěru o existenci dvou typů přístupů k předsednictví. Jsou jimi již zmíněné sociologické a racionalistické pohledy. Ve zkratce řečeno se stát podle sociologického přístupu snaží zanechat především dobrý dojem, kdežto země řídící se racionalistickým pohledem se snaží prosadit své priority. Podrobněji se těmto konceptům bude tato práce ještě věnovat.

Naprostá většina prací se zabývá základní otázkou, zda bylo působení dané země v čele EU úspěšné či nikoli. Většina prací za úspěšné předsednictví považuje takové, které dobře vykonává své základní funkce. V definici těchto funkcí nepadají velké rozdíly a většina autorů by pravděpodobně vyjmenovala následující body:^{6,7}

6 ROVNÁ, Lenka, in: CAHLÍK, Tomáš, et al. *European Union Governance- Challenges and Opportunities*. Matfyzpress. Praha. 2008, str. 66.

7 KAINOK, Petr. *Předsednictví rady EU- příběh půlstoletí*. Mezinárodní politologický ústav. Brno. 2008. str. 44. trochu jiné názvy bodů, ale podobný obsah

1. manažer (organizátor)
2. mediátor
3. politický lídr
4. reprezentant EU navenek i dovnitř

Pokud tedy předsednictví uspěje ve zvládnutí těchto funkcí, je většinou považováno za úspěšné. Cílem této práce sice není samotné hodnocení úspěšnosti českého a rakouského předsednictví, přesto je chápání těchto faktorů klíčové pro porozumění rozdílů mezi jednotlivými předsednictvími.

Mezi faktory ovlivňující předsednictví Rikard Bengtsson řadí ⁸:

1. předpoklady vlastní danému předsednictví

Patří mezi ně například velikost dané země, zkušenost s vedením zahraniční politiky EU nebo obecná zahraničně politická orientace.

2. vztah k ostatním institucím EU

Bengtsson zmiňuje například vztah s Komisí nebo Vysokým představitelem pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Tento vztah může nabývat jakékoli podoby od kooperace až po konflikt.

3. styl vedení předsednictví

Některé země dávají přednost konsensu mezi všemi členskými zeměmi, jiné se naopak snaží vlastní řešení silově protlačit. Výběr vhodného stylu je samozřejmě také ovlivněn například personálními nebo materiálními zdroji, které má předsednictví k dispozici.

⁸ ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation, New York : Routledge, 2005, str. 56.

Bengtsson ve své knize věnuje vztahu s evropskými institucemi a naopak dává příliš málo prostoru vlivu vztahu předsednické země ke konkrétním třetím zemím. Například vztah Španělska k zemím latinské Ameriky se zcela zřetelně odráží i v zahraniční politice, jakou španělské předsednictví vede. Stejně tomu bylo názoru, i v případě plynové krize. Česká republika měla jistě mnohem naléhavější zájem na úspěšném vyřešení sporu než by tomu bylo například v případě Portugalska, kterého se zastavení dodávek plynu vůbec nedotklo.

Jiným způsobem se s problematikou ve své komparaci vypořádali autoři Lucia Quaglia a Edward Moxon-Browne. Ve své práci *What Makes a Good Presidency* identifikují tři faktory relevantní pro předsednictví⁹. Jsou jimi:

1. Znalost a porozumění EU, přesněji: zvládnutí procesů týkajících se fungování EU, znalost konkrétní agendy a informace především o strategiích ostatních aktérů.
2. Politická reputace a kredibilita vlády země, která má zrovna předsednictví, tedy legitimita daná neutrálním postojem spojené s výkonem předsednické funkce. Dále pak obecná dlouhodobá reputace předsednické země.
3. Obecný přístup k evropské integraci, který se promítá do schopnosti a snahy kooperovat s ostatními členskými zeměmi.

Je zřejmé, že výběr faktorů relevantních pro výzkum předsednictví není pevně určen. Přesto mají všechny práce některé znaky společné. Je tím hlavně důraz na velikost předsednické země ve smyslu počtu obyvatel, ekonomické váhy nebo například administrativní kapacit. Ač je význam tohoto faktoru je nesporný, zdá se být některými pracemi přeceňován. Na jeho základě jsou vysvětlovány i kroky předsednických zemí, které s ním ne vždy musí souviset.

Dále následují práce věnované jednotlivým předsednictvím Rakouska a České republiky.

⁹ QUAGLIA, Lucia, MOXON-BROWNE, Edward, *What Makes a Good EU Presidency? Italy and Ireland Compared*, *JCMS*, 2006 ročník 44. číslo. 2. str. 362.

Jejich společným znakem je skutečnost, že v drtivé většině hodnotí výkon dané země v předsednickém úřadu. To je ostatně společné velké části ostatních prací věnovaných jednotlivým předsednickým mandátům. Velká část prací také hodnotí jednotlivá předsednictví podle výkonu ve funkcích, které jsou předsednickým zemím nejčastěji přiřazovány.

Zajímavé závěry má studie od Víta Beneše a Jana Karlase, *The Czech Presidency*¹⁰. Beneš a Karlas se také zabývají předsednictvím v teoretické rovině. Jejich studie analyzuje efektivitu předsednictví podle hodnocení výkonu ve čtyřech základních oblastech. Jsou jimi administrace běžného chodu, zvládnání agendy, mediace a reprezentace, tedy klasické již výše zmíněné rozdělení funkcí předsednictví. Výkon České republiky v čele Unie charakterizují autoři jako smíšený. Zajímavé je ovšem pozitivní hodnocení na poli energetiky. Dle autorů zvládla Praha plynovou krizi dobře. Pro tuto práci přínosné byly také jejich poznatky o energetické bezpečnosti. Podle autorů na ní existují dva možné pohledy. Za prvé je energetická bezpečnost především otázkou zajištění udržitelného rozvoje a obnovitelných zdrojů. Druhý pohled vnímá energetiku jako bezpečnostní otázku mezinárodní politiky. Jiní autoři doplňují ještě pojetí energetické bezpečnosti z hlediska ekonomického.¹¹ Rozdílné vnímání energetické bezpečnosti představuje dělící linii mezi postojem Prahy a Vídně v této otázce. Podrobněji se jím zabývají další kapitoly.

Text „*The Austrian Presidency: Pragmatic Management*“ napsali Johannes Pollak a Sonja Puntcher Riekmann z rakouského Institutu pro výzkum evropské integrace při tamější Akademii věd. Tato práce zkoumá, úspěšnost předsednictví z pohledu tří kritérií. Za prvé, jak Rakousko zvládalo běžný chod EU. Za druhé, jak naplnilo vlastní priority a za třetí, jak reagovalo na nenadálé krize. Ze druhé části věnované prioritám není příliš patrná odpověď na položenou výzkumnou otázku. Při čtení je třeba si položit otázku, zda tento fakt souvisí pouze s tím, že se autorům prostě nepodařilo dosáhnout hledané odpovědi. Existuje ovšem i alternativní vysvětlení, že se Vídeň jednoduše na priority nesoustředila, či nesprávně odhadla témata, která pak byla reálně projednávána na agendě EU. Role priorit představuje velice zajímavý faktor, ke kterému se ještě

10 BENEŠ, Vít. KARLAS, Jan, *The Czech Presidency*, *JCMS* ročník 2010. č. 48. str. 69–80.

11 RAZAVI, Hossein. Economic, Security and Environmental Aspects of Energy Supply : A Conceptual Framework for Strategic Analysis of Fossil Fuels. *World Bank* [online]. 1997, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://oldsite.nautilus.org/archives/papers/energy/RazaviPARES.pdf>>.

vrátíme v dalších částech této práce.

Další článek, který analyzoval a následně hodnotil rakouský výkon v čele Evropy, napsal Paul Luif. Pod názvem A Midterm Report autor podrobně popisuje vnitřní vývoj Rakouska a jeho vliv na průběh předsednictví. Ve srovnání s ostatními texty poskytuje Luif také velice podrobnou vnitřní strukturu předsednictví. Touto strukturou se miní i personální obsazení jednotlivých funkcí. Je tak zde popsán vliv zkušenosti s prvním rakouským mandátem v čele EU. Konkrétní chod předsednictví jeden z faktorů, který také stojí za prozkoumání.

Články věnující se podrobně jednotlivým předsednictvím posloužily především jako zdroj podrobných informací o českém, respektive rakouském předsednictví. V naprosté většině z nich se setkáváme s hodnocením výkonu daného předsednictví. V této diplomové práci je tento faktor přitom jenom podružný. Spíše než výkon či úspěšnost výkonu předsednického mandátu nás budou zajímat rozdíly samotné a způsob, jakým se promítly do chodu předsednictví.

Pro metodologickou část je možné čerpat inspiraci z velkého počtu již vytvořených komparativních prací. Zdařilý je především článek What makes a good presidency od autorů Lucia Quanglia a Edward Moxon-Browne. Tato práce je sice obecněji zaměřená, hodnotí ale také na příkladu dvou zemí efektivitu jejich vedení. Jako kritéria si stanovuje schopnost organizovat různá setkání a zvládat agendu, schopnost napomáhat nalézání kompromisu, EU politicky vést a dále reprezentace uvnitř a mimo EU. Pro komparaci předsednictví se tato práce jevila jako velmi dobrý základ. Za prvé obsahuje metodologii a teoretické ukotvení nezbytné pro provedení komparace a za druhé je komparace provedená na základě tohoto teoretického rámce velice kvalitní.

Česká i rakouská vláda vytvořily poměrně rozsáhlé internetové stránky. Na nich lze nalézt téměř nekonečné množství materiálů, ať již jde o proslovy jednotlivých politiků, zápisy ze setkání ministrů či různé zprávy. Dále v obou zemích vyšly zajímavé sborníky bilancující oba mandáty¹².

12 např. VEBER, Václav. Bilance předsednictví České republiky v Radě : *Sborník z konference*, Hradec Králové, 30.9.2009. 1. Hradec Králové : Miloš Vogar MaV, 2009.

Většina literatury zaměřená na obecnější výzkum předsednictví pochází z Knihovny společenských věd v Jinnovicích. Naprostá většina teoretických publikací je napsaná česky nebo anglicky. Oproti tomu texty věnované jednotlivým předsednictvím pocházejí téměř výhradně z internetových zdrojů a byly často psány v němčině a češtině. Mezi nimi je potřeba zmínit *Journal of Common Market Studies*¹³, které obsahují případové studie i komparace mnoha předsednictví. Při práci lze čerpat také z některých českých periodik jako například *Mezinárodní vztahy* nebo *Mezinárodní politika*.

1.3. Metodologie

Z rozboru literatury je patrné, že se současná debata na pozadí předsednictví soustředí na některé rozdíly mezi jednotlivými předsednictvími. Příkladem takového rozdílu může být například velikost předsednické země. Část prací se soustředí na vliv rozdílů na výkon dané předsednické země. Druhá část prací se spokojí s prokázáním kauzální závislosti rozdílů mezi předsednickými zeměmi a jejich navzájem rozdílným jednáním po dobu předsednictví. Je tedy nesporné, že charakter předsednické země ovlivňuje způsob, jakým daná předsednická země přistupuje k různým problémům, se kterými se předsednictví musí vypořádat. Tato metodologická kapitola má za cíl definovat, které faktory/rozdíly mezi předsednictvími sehrály klíčovou úlohu. Na tomto základě pak provedeme v dalších kapitolách komparaci rakouského a českého předsednictví. Ta bude probíhat na pozadí přístupu k energetické bezpečnosti. Cílem této diplomové práce je ověřit zda platí kauzální příčina mezi těmito rozdílnými charakteristikami obou zemí a odlišným přístupem k energetické bezpečnosti. Tato práce má tak za cíl přispět do širší debaty o tom, co ovlivňuje způsob, jakým jednají předsednické země.

Naší základní metodou je makrokauzální analýza, zkoumající závislost mezi jednotlivými proměnnými. Za zdařilý výsledek budeme považovat dosažení takových závěrů, na jejichž základě

¹³ dostupné například z: <http://onlinelibrary.wiley.com>

bychom byli schopni vyvodit některé obecnější závěry týkající vlivu charakteristik jednotlivých předsednických zemí na jejich jednání.

Co se nezávislých proměnných týče, literatura klade při jejich vymezení důraz na úspornost. Abychom se vyhnuli problému zvanému many variables, small N (hodně proměnných, málo případů)¹⁴, provedeme redukci jejich počtu. Základní nezávislou proměnnou je v našem případě charakter předsednické země. Tuto proměnnou můžeme rozdělit na tři klíčové části, které v sobě zahrnují většinu faktorů relevantních pro tuto komparaci. První proměnnou je přístup k předsednictví (příp. styl), druhou představuje zahraničně politická orientace a třetí je koordinační mechanismus předsednictví. Tyto tři kategorie v sobě skrývají faktory, kterými se Česká republika a Rakousko jakožto předsednické země nejvíce lišily.

Většina současných komparací se soustředí na jiné faktory, jako je například velikost předsednické země¹⁵. Vliv velikosti dané země na výkon v zahraniční politice EU během předsednictví je nejenom dobře probádaný, ale de facto i poměrně evidentní faktor. I z tohoto důvodu je dobře, že jej v souvislosti s relativní podobností ČR a Rakouska můžeme vypustit. To nám umožní věnovat se třem již zmíněným kategoriím, jejichž vliv na přístup k energetické bezpečnosti s pohledu předsednictví budeme ověřovat. Cílem je tedy vyhnout se tradiční racionalistické debatě věnované rozdílným předsednictvím malých a velkých zemí.

Následující odstavce se budou těmto třem nezávislým proměnným věnovat podrobněji. Je potřeba poznamenat, že se jedná o pomocné kategorie, které se často překrývají a doplňují. Všechny tři faktory by ovšem měly v součtu zahrnovat hlavní podstatu rozdílů mezi českým a rakouským předsednictvím.

1. zahraničně- politická orientace země (zde především vztah k Rusku)

Obecnější charakter vztahů ČR a Rakouské republiky k Rusku je bezpochyby relevantní

14 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku : kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2008. str. 67.

15 ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation ,New York : Routledge, 2005, str. 4.

proměnná, která ovlivnila volbu různých řešení v přístupu k energetické bezpečnosti. Roli zde hraje nejenom odlišná historická zkušenost obou zemí, ale i rozdíly ve vztahu k současnému Rusku. V potaz je třeba brát i odlišnou míru energetické závislosti na ruském plynu a tím pádem různou míru naléhavosti najít rychlé řešení plynové krize. Odlišná závislost také vede k rozdílným úvahám o dlouhodobé strategii snížení závislosti na ruských energetických surovinách.

2. přístup k předsednictví

Tato proměnná v sobě zahrnuje například cíle, se kterými Česká republika a Rakousko připravovaly předsednictví. Do jaké míry kladly země důraz na priority? Jak velkou roli hrály národní zájmy? Jaká byla očekávání kladená na předsednickou zemi ostatními aktéry? Ve výsledku lze všechny tyto faktory shrnout jakožto přístup České republiky a Rakouska k předsednictví. Budeme zde pracovat s pojmy „sociologický“ a „racionalistický“ přístup k předsednictví. Rozdíl mezi nimi bude vysvětlen v dalších částech této práce.

3. koordinační mechanismus předsednictví

Pod pojmem koordinační mechanismus se skrývá reálný způsob administrace předsednictví. V důsledku různých faktorů, jako je například evropeizace státní správy se různé země přiklání k různým modelům řízení předsednictví. První typ zemí má centrum řízení předsednictví v hlavním městě, zatímco druhý v Bruselu. Předpokladem je, že se tento rozdílný přístup projevil i v míře reflexe domácí debaty o energetické bezpečnosti během předsednictví. Nejprve je tedy potřeba ČR a Rakousko přiřadit k jednomu z typů koordinačních mechanismů. Poté je třeba najít kauzální příčinu s tím, do jaké míry se domácí debata o energetické bezpečnosti promítá do evropské pozice předsednické země.

Závislou proměnnou je v našem případě způsob, jakým předsednictví chtěla zajistit energetickou bezpečnost. S tímto úkolem se obě země vypořádaly odlišně. Rozdělení přístupů k energetické bezpečnosti probíhá v několika rovinách. První je například rozlišení na základě dlouhodobosti. Rozlišujeme tak:

1. Bezprostřední kroky, které česká respektive rakouská vláda učinily, aby obnovily dodávky plynu při plynové krizi. Do této oblasti tak spadá především problematika zahraniční reprezentace EU a mediace sporu mezi Ruskem a Ukrajinou.

2. Dlouhodobější kroky, které předsednické země učinily, aby následkům podobných krizí předešly. Jedná se tedy nejenom o snahu o dlouhodobější smluvní zajištění vztahů s Ruskem (Energetický protokol atd.), ale také snahu o vybudování záložní infrastruktury pro případ krize.

V této diplomové práci použijeme oba přístupy najednou (krátko- i dlouhodobý). Naopak budeme rozlišovat mezi environmentálním, ekonomickým a bezpečnostním pohledem na energetiku. Stejně tak musíme brát v potaz vnitřní a vnější dimenzi energetické bezpečnosti.

Ve této komparaci se pokusíme prokázat kauzální závislost mezi nezávislými a závislou proměnnou. Pokusíme se snažit nalézt vztah mezi odlišnostmi předsednických zemí a způsobem, jakým přistupovaly k energetické bezpečnosti. V této práci tak budeme testovat, zda měly tři na první pohled patrné rozdíly mezi ČR a Rakouskem vliv na to, jak obě předsednictví přistupovala na evropské úrovni k energetické bezpečnosti.

1.4. Předsednictví

Pojem předsednictví v Radě EU označuje řízení Rady jedním členským státem po dobu šesti měsíců. Tato povinnost rotuje mezi členskými zeměmi od ledna do června a od července do prosince. Původně se jednotlivé země střídaly podle abecedního pořádku. Toto bylo později upraveno a byly zohledněny faktory, jako je například velikost předsednické země. V čele Unie se tak většinou střídaly velké země s malými. Dále došlo k ustavení institutu tzv. troiky, který předpokládá spolupráci předchozího a budoucího s aktuálním předsednictvím. Vznik troiky byl spojen s očekáváním vyšší míry kontinuity napříč jednotlivými mandáty a také efektivnější reprezentací Unie navenek. Další změny tomuto systému přinesla až Amsterodamská smlouva a

nejnověji smlouva Lisabonská.

Vzhledem k neukotvenosti předsednictví je těžké stanovit přesně, jaké funkce tato instituce má. Tyto pravomoci často vznikaly ad hoc. podle potřeb Společenství¹⁶. Jak již bylo zmíněno, rozdílný výkon funkcí je často připisován velikosti předsednické země¹⁷. Většina autorů se shodne na následujících funkcích^{18 19 20}

1. manažer (organizátor)
2. mediátor
3. politický lídr
4. reprezentant EU navenek i dovnitř

Manažer/organizátor: Koordinuje a předsedá zasedání Rady, pracovním skupinám a dalším setkáním včetně mezivládním konferencím²¹. Součástí této funkce je dále příprava dokumentů nebo koordinace s ostatními aktéry v rámci struktur EU. Jedná se o časově i finančně poměrně náročnou funkci a někteří autoři ji dokonce považují za nejdůležitější pro úspěšné předsednictví²².

Mediátor: Předsednická země se musí snažit o nalezení konsensu, především během mezivládních konferencí. Tyto návrhy jsou často součástí obchodů typu „něco za něco“²³. Tato funkce tak obnáší i mapování pozic jednotlivých členských zemí a nalezení kompromisu mezi nimi. V ideálním případě převezme předsednická země funkci takzvaného „honest broker“ neboli čestného makléře.

16 KAINOK, Petr. *Předsednictví rady EU- příběh půlstoletí*. Mezinárodní politologický ústav. Brno. 2008. str. 44.

17 ibidem.

18 ROVNÁ, Lenka, in: CAHLÍK, Tomáš, et al. *European Union Governance- Challenges and Opportunities*. Matfyzpress. Praha. 2008, str. 66.

19 KAINOK, Petr. *Předsednictví rady EU- příběh půlstoletí*. Mezinárodní politologický ústav. Brno. 2008. str. 44. trochu jiné názvy bodů, ale podobný obsah

20 QUAGLIA, Lucia, MOXON-BROWNE, Edward, *What Makes a Good EU Presidency? Italy and Ireland Compared*, *JCMS* 2006 ročník 44. číslo. 2. str. 362.

21 ibidem.

22 PITROVÁ, Markéta; KAINOK, Petr. *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*. Mezinárodní vztahy. 2005, ročník 40, č. 3, str. 5-23.

23 QUAGLIA, Lucia, MOXON-BROWNE, Edward, *What Makes a Good EU Presidency? Italy and Ireland Compared*, *JCMS*, 2006 ročník 44. číslo. 2.

Politický lídr: Země, která je v čele EU, by měla mít dostatečné kapacity na vedení celé EU. Během svého úřadování by měla být schopná definovat nové cíle pro agendu EU. Výsledkem by měla být lépe fungující EU. Ačkoli je i tato funkce velmi významná, většina předsednických zemí ji maskuje za roli mediátora a popírá, že by se snažila EU někam tlačit²⁴.

Reprezentant: Reprezentování spočívá v několika funkcích. Zaprvé v zastupování EU vůči třetím zemím, reálném provádění cílů společné zahraniční a bezpečnostní politiky a zastupování v mezinárodních organizacích. Zadruhé představuje předsednická země jakousi tvář Rady při kontaktu s ostatními institucemi EU (např. Komise a Parlament)²⁵. Třetí funkcí je vystupování v médiích a komunikace s občany.

1.5. Historický úvod

Následující odstavce poskytují rámcovou představu především o průběhu plynových krizí, které způsobily, že se energetika stala ústředním tématem českého i rakouského předsednictví. Kořeny rusko-ukrajinských sporů je třeba hledat v devadesátých letech dvacátého století. V tomto období byly platby za transport a plyn řešeny bez finančního vyjádření pomocí transportu za určité dodávky plynu. V souvislosti s ruskou snahou tyto obchody „normalizovat“ a zvýšit ceny tak každoročně na konci roku docházelo ke složitým vyjednáváním o cenách. Po předchozích sporech byla důvěra mezi Gazpromem a Naftohazem²⁶ vážně narušena a Gazprom v této situaci požadoval pro rok 2006 zvýšení ceny na 160 dolarů za 1000 m³. S tím ukrajinská vláda souhlasila, ale žádala výměnou zvýšené transportní poplatky. Když jednání selhávala, pohrozil 13. prosince Gazprom zastavením dodávek plynu. Jeho představitelé chtěli 220 dolarů za m³, zatímco Ukrajina byla připravena zaplatit pouze 80. Ukrajinská vláda v této otázce požadovala mezinárodní arbitráž, která

24 WURZEL, Rüdiger K.W. . The EU Presidency : Honest broker' or driving seat?. *Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society* [online]. 2004, [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.citeulike.org/user/henningninneh/article/7548950>>.

25 QUAGLIA, Lucia, MOXON-BROWNE, Edward, *What Makes a Good EU Presidency? Italy and Ireland Compared*, *JCMS*, 2006 ročník 44. číslo. 2.

26 Gazprom- největší ruský vývozce plynu, Naftohaz- ukrajinská státní plynářská společnost

by stanovila konečnou cenu²⁷. Následovaly návrhy obou stran, jak situaci řešit, ale ani jeden z nich nebyl nakonec přijat. S blížícím se koncem roku začala narůstat i nervozita v zemích ležících na západ od Ukrajiny. Posledním krokem byla ruská nabídka na odložení zdražení do dubna, pokud Ukrajina přistoupí na nové ceny²⁸.

Když byla i tato nabídka odmítnuta, došlo nejprve ke snížení dodávek plynu a poté na dva dny dokonce k úplnému zastavení veškerého zásobování. V této souvislosti došlo k poklesu dodávek plynu u celé řady evropských zemí. Úkolu dodávky obnovit se zhostil rakouský ministr hospodářství Martin Bartenstein. Dohoda byla za jeho asistence nalezena 4. ledna 2006. Cena zemního plynu pro Ukrajinu se zvýšila téměř pětkrát. Součástí dohody bylo ovšem i přimíchávání plynu ze střední Asie, které reálnou cenu zvýšilo jen přibližně na dvojnásobek oproti úrovni z minulých let. V plánu bylo dodávat plyn přes prostředníka, kterým byla firma RosUkrEnergo. Jednalo se o společný podnik bankovní větve Gazpromu a rakouské banky Raiffeisen. Smlouva byla uzavřena na pět let, nicméně ceny se stanovovaly vždy na půl roku. Z tohoto důvodu nepředstavovala dohoda mezi Ruskem a Ukrajinou dlouhodobé řešení, což se ostatně ukázalo o tři roky později.

Druhá plynová krize se rýsovala již od poloviny roku 2008, kdy neúspěšně probíhala jednání o dodávkách na rok 2009. Rusko odmítlo dodávat plyn, dokud Kyjev nezaplatí své dluhy. Nejprve došlo 1.1.2009 k omezení dodávek a posléze 7.1. k jejich úplnému zastavení na 13 dní. Po tuto dobu byla značná část Balkánu úplně bez plynu a mnoho dalších zemí čelilo problémům. Evropská unie se pod českým vedením pokusila spor urovnat. 12. ledna došlo k rozmístění mezinárodních pozorovatelů na klíčových měřicích stanicích, nicméně tento krok nepřinesl žádný hmatatelný výsledek. Ukrajinští a ruští představitelé během následujících dní obviňovali druhou stranu ze sabotování jednání a obě země požadovaly zaplacení pohledávek. Dohodu se podařilo nalézt až 18.1. a plyn začal proudit o dva dny později. Julia Tymošenko a Vladimir Putin se dohodli na tom, že Ukrajina bude kupovat plyn za tržní ceny a Rusko slíbilo zvýšit platby za transport plynu přes

27 Ukraine Prepares For Arbitration In Gas Row With Russia . *Radio Free Europe* [online]. 23.12.2005, [cit. 2010-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.rferl.org/content/article/1064130.html>>.

28 Ukraine rejects Russian natural gas price hike plan - Gazprom. *Forbes.com* [online]. 1.1.2006, [cit. 2010-12-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.forbes.com/feeds/afx/2006/01/01/afx2422361.html>>.

území Ukrajiny.

Ačkoli se nakonec i druhou plynovou krizi podařilo vyřešit, reputace Ruska jako dodavatele a Ukrajiny jako tranzitní země byla vážně narušena. Pokud byla krize v roce 2006 pouhým varováním, krize o tři roky později jasně ukázala, že se nejedná o náhodu. Ukázalo se také, že je potřeba vytvořit si nějaký dlouhodobý plán pro případ opakování. Obě tyto dimenze zajištění energetické bezpečnosti byly českou republikou chápány odlišně. Následující odstavce mají za cíl zjistit, zda se některé rozdíly mezi oběma předsednickými zeměmi promítly do způsobu, jakým během svého půlroku v čele EU jednaly.

2. Zahraničně politická orientace

2.1. vztah k Rusku

Mezi faktory, kterými se Rakousko a Česká republika liší, patří bezpochyby jejich odlišný vztah k Rusku. Než se mu budeme věnovat podrobněji, musíme vysvětlit, proč se v této souvislosti primárně věnujeme Rusku a nikoli Ukrajině. Důvod je prostý: Rusko ve svých rukou drží největší zásoby zemního plynu na světě²⁹. I z tohoto důvodu se Rusko objevuje v naprosté většině dokumentů týkajících se energetiky jakožto region strategického zájmu EU. Oproti tomu představuje Ukrajina „pouze“ jednu z několika významných tranzitních zemí. Ukrajina také nepředstavuje ani z ekonomického hlediska pro Evropu příliš významného partnera.³⁰ Většina evropských strategií zaměřených na energetickou bezpečnost se také týká především Ruska.

Vztah České republiky a Rakouska vůči Rusku se poměrně značným způsobem odlišuje. Obecně řečeno lze rakouské vztahy s Moskvou označit za mnohem vřelejší a přátelštější než je tomu v případě ČR. Jednou z příčin může být například negativní zkušenost Čechů z doby komunismu nebo odlišné hospodářské zájmy. Důležité ovšem je, že tento základní rozdíl v pohledu na Rusko mohl ovlivnit i přístup obou zemí k pojetí energetické bezpečnosti.

Základní rozdělení v přístupu k Rusku pochází z policy paperu s názvem *A Power Audit of EU-Russia Relations*, který napsali Mark Leonard a Nicu Popescu. Autoři ve své studii rozdělují členské státy na několik kategorií³¹. Zmiňuje takzvané „trojské koně“ Ruska v EU (Řecko a Kypr). Tyto země často hájí ruské zájmy a jsou kvůli nim ochotny vetovat společnou evropskou pozici. Dále popisuje takzvané strategické partnery, mezi něž řadí například Německo nebo Itálii. Strategičtí partneři mají s Ruskem nadstandardní vztahy, což občas vede k podkopání společné pozice EU v otázkách energetiky. Další zmiňovanou skupinou jsou „přátelští pragmatici“, kteří udržují s Ruskem blízké vztahy a hospodářské zájmy nadřazují často politickým cílům. V EU takto jedná například Belgie, Slovensko nebo Portugalsko. Předposlední skupinou jsou „chladní

29 CIA [online]. 1. ledna 2010 [cit. 2011-04-13]. The World Factbook. Dostupné z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2179rank.html>>.

30 ASTROV, Vasily. Austria: Relations with Russia and Implications for the EU eastern partnership. *FÁK-projekt* [online]. Neznámé datum vydání, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.fakprojekt.hu/docs/08-Astrov.pdf>>. str. 179.

31 LEONARD, Mark; POPESCU, Nicu. *A Power Audit of EU-Russia Relations*. European Council on Foreign Relations [online]. 2007, [cit. 2011-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://ecfr.eu/page/-/documents/ECFR-EU-Russia-power-audit.pdf>>.

pragmatici“, kteří se také spíše soustředí na obchod nebo hospodářské zájmy. Zároveň se ale nebojí Rusko kritizovat v otázce lidských práv. Mezi tyto země řadí autoři například Rumunsko, Švédsko, Spojené království nebo Dánsko. Dvě země, které mají k Rusku otevřeně nepřátelský vztah a nebojí se vetovat jednání s ním jsou Polsko a Litva. Popescu je řadí do skupiny takzvaných „nových studenoválečníků“. Na této stupnici se Česká republika dostala do skupiny „chladných pragmatiků“, zatímco Rakousko udržuje s Ruskem vztahy charakterizovatelné jako „přátelský pragmatismus“.

Tato část práce má za cíl zmapovat stav rusko-rakouských respektive rusko-českých vztahů a dát je do kontextu s pojetím energetické politiky obou zemí během předsednictví. Základem je hypotéza, že se odlišné vnímání Ruska projevilo na přístupu k energetické bezpečnosti. Nejprve provedeme analýzu česko-ruských a rakousko-ruských vztahů. Následně se na příkladu projektu Nabucco a Východního partnerství pokusíme zjistit, zda se tento vztah promítl konkrétně do otázek spojených s energetickou bezpečností.

2.1.1. Rakousko-vztah k Rusku

Popescu a Leonard definují pozici Rakouska jako tzv. přátelského pragmatika. Tento přístup popisují autoři následovně: Mezi přátelské pragmatiky se řadí především středně velké nebo malé členské země EU, které jenom výjimečně určují evropskou agendu. Často tak tyto země v politice vůči Rusku následují některé větší země, jako například Německo. Ačkoli samy o sobě tyto země nepodporují nějak aktivně kroky Moskvy, přesto se snaží vyvarovat čehokoli, co by mohlo ruskou stranu iritovat. Hlavním cílem je především ekonomicky na vztazích s Ruskem profitovat.³² Pro Rakousko je Rusko klíčový partner a má značný zájem na zlepšování vztahů s Moskvou. Rakousko má také tradičně zájem na prohlubování pragmatických obchodních vztahů a nesnaží se Rusko konfrontovat se senzitivními tématy, jako jsou například lidská práva. Pro zařazení Rakouska do kategorie „friendly pragmatic“ svědčí i důraz obou stran na ekonomickou stránku vzájemných vztahů. Vídeň udržuje dlouhodobě ekonomicky výhodné vztahy s Moskvou. Má například podepsanou smlouvu o dodávkách plynu na mnoho let dopředu a v běhu je také projekt obřího

32 LEONARD, Mark; POPESCU, Nicu. *A Power Audit of EU-Russia Relations*. European Council on Foreign Relations [online]. 2007, [cit. 2011-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://ecfr.eu/page/-/documents/ECFR-EU-Russia-power-audit.pdf>>.

plynového zásobníku Gazpromu u rakouského města Baumgarten³³. Rakouská Raiffeisen společně s Gazpromem kontroluje RosUkrEnergo, monopolního dovozce plynu na Ukrajinu. Rakousko se tímto a podobnými kroky dlouhodobě snaží stát se základnou Gazpromu v Evropě.

Ačkoli autoři Power Auditů zařadili mezi „friendly pragmatics“, v některých ohledech se zdá, že Rakousko lze přiřadit dokonce k zemím o kategorii blíže Rusku- tedy mezi strategické partnery. Svědčí o tom například fakt, že se Vídeň nebojí postavit za ruské zájmy. V září 2007 například kritizovala na neformálním setkání ministrů obrany Polsko a Českou republiku v souvislosti se stavbou amerického raketového deštníku. Rakousko zároveň svými bilaterálními dohodami s Moskvou podrývá snahu EU o diverzifikaci energetických zdrojů.³⁴ Tato poznámka se týká především projektu Nabucco³⁵, kterému se budeme věnovat dále.

Na poli energetiky je provázanost obou zemí zřejmá. Velká část energetických surovin přichází do Rakouska již tradičně z Ruska. Tento fakt je daný nejenom snahou rakouské vlády o dobré vztahy s Moskvou, ale především geograficky. Pokud hovoříme o závislosti Rakouska na dovozu energií z Ruska, musíme si uvědomit značné rozdíly mezi dovozem plynu a ropy. Podle oficiálních rakouských statistik nedosahuje ruský dovoz ropy ani desetiny celkového objemu. Tato skutečnost může být způsobena mimo jiné tím, že největší dovozci ropy jsou především tranzitní země, které ruskou ropu nakupují a poté prodávají Rakousku. Zcela odlišná situace panuje v obchodu se zemním plynem u něhož tvoří ruské dodávky až 60 procent celkové spotřeby³⁶. Rakousko dále dováží kolem 15 procent plynu z Norska. Ruský plyn tvoří sice poměrně značnou část dovozu plynu, v porovnání s jinými zeměmi střední a východní Evropy je ovšem toto číslo relativně nízké. O něco nižší je toto číslo i v porovnání s Českou republikou.

Rakousko podepsalo na konci šedesátých let jako první západoevropská země dlouhodobé

33 SOCOR, Vladimír. Gazprom Achieves an Anschluss of Austria. *The Jamestown Foundation* [online]. 29.5.2007, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <[http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=32770&tx_ttnews\[backPid\]=171&no_cache=1](http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews[tt_news]=32770&tx_ttnews[backPid]=171&no_cache=1)>.

34 LÉONARD, Mark; POPESCU, Nicu. *A Power Audit of EU-Russia Relations*. European Council on Foreign Relations [online]. 2007, [cit. 2011-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://ecfr.eu/page/-/documents/ECFR-EU-Russia-power-audit.pdf>>.

35 SOCOR, Vladimír. Gazprom Achieves an Anschluss of Austria. *The Jamestown Foundation* [online]. 29.5.2007, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <[http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=32770&tx_ttnews\[backPid\]=171&no_cache=1](http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews[tt_news]=32770&tx_ttnews[backPid]=171&no_cache=1)>.

36 Graf z: Czechs to start battle for Asian gas. Aktuálně.cz [online]. 30.4.2009, [cit. 2011-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/czechnews/clanek.phtml?id=636165>>.

smlouvy s tehdejšími Sovětským svazem. Za rakouskou stranu tak učinila státní firma OMV. Nejnovější smlouva byla podepsána v roce 2006, podle níž má Gazprom dodávat plyn až do roku 2017. Zajímavou skutečností je, že Gazprom vlastní podíl ve dvou ze tří firem podílejících se na distribuci plynu v Rakousku.

2.1.2. Česká republika- vztah k Rusku

Vztahy České republiky a Ruska především stále reflektují historii, kdy obě země byly spojeny 40 lety komunismu. Vzájemné vztahy jsou tak především z české strany zatíženy touto historickou zkušeností.³⁷ To se projevuje například v poměrně tvrdém českém přístupu k válce na Kavkaze. Další klíčové téma často zmiňované v této spojitosti je zamýšlený radar v Brdech. Smlouvu o radaru podepsali Karel Schwarzenberg a Condoleeza Rice v červenci 2009. Ačkoli nakonec nová Obamova administrativa od jeho stavby upustila, vztahy ČR a Ruska zůstaly poměrně chladné. Spekuluje se, že v návaznosti na zhoršení vztahů kvůli radaru došlo k vyhoštění několika ruských diplomatů z Prahy a následné odvetné akci ze strany Moskvy. Bezprostředně před začátkem předsednictví provedlo Rusko invazi do Gruzie, což dále poškodilo mediální obraz ruské politiky v ČR. Značné třecí plochy vytváří také rozdílný pohled na uznání nezávislosti Kosova. Podle některých autorů se posledních dvacet let s výjimkou krátkého období po roce 2000, vyznačuje negativním vnímáním Ruska v české společnosti³⁸.

Popescu a Leonard zařadili Českou republiku do skupiny zemí „frosty pragmatic“, neboli chladné pragmatiky. Tyto země definují autoři následovně: „Ačkoli se tyto země chovají pragmaticky a orientují se především na obchod, soustavně však vyvolávají diskusi o demokracii a lidských právech. Jsou připraveny jít do sporu s Ruskem, pokud porušuje jejich obchodní zájmy nebo dané diplomatické normy.“³⁹ Většina zemí z této skupiny má také vlastní bilaterální spory s

37 Visegrad countries and Russia. Visegrad.info [online]. 07 05 2010, 1, [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.visegrad.info/v4-eu-russia-relations/factsheet/visegrad-countries-and-russia.html>>.

38 KRATOCHVÍL, Petr. Political Relations between Russia and the Czech Republic: or There and Back again??. ICEG EC Conference [online]. 2004, [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.visegrad.info/v4-eu-russia-relations/factsheet/visegrad-countries-and-russia.html>>.

39 LEONARD, Mark; POPESCU, Nicu. *A Power Audit of EU-Russia Relations*. European Council on Foreign Relations [online]. 2007, [cit. 2011-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://ecfr.eu/page/-/documents/ECFR-EU-Russia-power-audit.pdf>>.

Ruskem⁴⁰.

Mezi tyto země zapadá ČR beze zbytku. Výše zmíněné sváry obou zemí dokládají složitost jejich vzájemných vztahů. České organizace a politické elity také často kritizují stav dodržování lidských práv v Rusku. Lze také konstatovat, že v rámci Visegrádu došlo k normalizaci vztahů mezi Českou republikou a Ruskem nejpozději ze všech zemí⁴¹. Na druhou stranu se zdá, že vzájemné obchodní vztahy jsou výborné. V roce 2009 dosáhl vzájemný obchod historického maxima 13 mld. dolarů. I přes zpomalení způsobené krizí představuje Moskva pro českou ekonomiku 7. nejdůležitějšího obchodního partnera⁴². Charakter vztahů České republiky a Ruska se projevil také na poli energetiky. Závislost české ekonomiky na dodávkách ruského plynu se blíží 80 procentům⁴³. Zároveň představují energetické suroviny jako celek 83% ruského exportu do ČR⁴⁴.

Charakter vzájemných vztahů se odrazil také na poli energetiky. Analýza dokumentů týkajících se energetické bezpečnosti jednoznačně poukazuje na negativní vnímání Ruska v rámci české společnosti a médií. Závislost na ruských dodávkách je prezentována jako „nebezpečná“ nebo „nepohodlná“ a jako hrozba je vnímána i tendence Ruska „používat energii jako zbraň“⁴⁵. Plynové krize z let 2006 a 2009 nebo ropná krize z roku 2007 bývají interpretovány jako snaha Ruska „projektovat sílu a kontrolu na území bývalého Sovětského svazu“⁴⁶.

Je potřeba podtrhnout fakt, že Rusko využívá energetické závislosti ČR jakožto nástroje pro prosazení zahraničně-politických cílů. V červenci roku 2008 Rusko snížilo dodávky ropy, oficiálně kvůli „technickým důvodům“. Přestože technické problémy vyloučit nelze, objevily se zároveň spekulace o tom, že se jednalo o ruskou reakci na podpis se Spojenými státy o umístění radaru na

40 ibidem.

41 KRATOCHVÍL, Petr. Political Relations between Russia and the Czech Republic: or There and Back again??. ICEG EC Conference [online]. 2004, [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.visegrad.info/v4-eu-russia-relations/factsheet/visegrad-countries-and-russia.html>>.

42 ibidem. str. 89.

43 Graf z: Czechs to start battle for Asian gas. Aktuálně.cz [online]. 30.4.2009, [cit. 2011-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/czechnews/clanek.phtml?id=636165>>.

44 KRATOCHVÍL, Petr. Political Relations between Russia and the Czech Republic: or There and Back again??. ICEG EC Conference [online]. 2004, [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.visegrad.info/v4-eu-russia-relations/factsheet/visegrad-countries-and-russia.html>>.

45 DRULÁK, Petr. STRÍTECKÝ, Vít a kol. *Hledání českých zájmů*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha. 2010. str. 89.

46 ibidem.

území ČR⁴⁷. Závislost na energetických surovinách z Ruska je prezentována nejenom jako hrozba pro dlouhodobou konkurenceschopnost Evropy, ale i pro její politickou nezávislost a geopolitickou bezpečnost⁴⁸.

Není to ovšem pouze Rusko využívající energetiku pro své zahraničně politické cíle. Český zahraničně-politický diskurz vnímá země bývalého sovětského Západu jako „oběti ruské geopolitiky“. Česká republika se soustavně snaží o „aktivní evropskou Východní politiku“. Jedním z hlavních cílů této politiky je právě zajištění energetické bezpečnosti ve vztahu k Rusku. Důležitou zemí v tomto ohledu je Ukrajina, která je prezentována jako klíčová tranzitní země, jejíž stabilita je klíčovým zájmem EU.⁴⁹ Obecně řečeno je zjevné navázání energetiky na otázky spojené se zahraniční politikou vůči Rusku.

Rusko se přitom z dlouhodobého hlediska jeví jako důvěryhodný partner v dodávkách energetických surovin⁵⁰. Přesto v České republice panuje poměrně značný konsensus v oblasti energetické bezpečnosti a roli Moskvy v ní. Rusko je na tomto poli vnímáno především jako hrozba. Jak poukazují Drulák a Střítecký, je tento konsensus zapříčiněn především absencí alternativního názoru a hovoří dokonce o diskurzivní hegemonii atlantistů v otázce energetické bezpečnosti⁵¹.

2.2. Nabucco a Východní partnerství

Česká republika i Rakousko se do značné míry liší v přístupu k Rusku. V českém diskurzu je Rusko vnímáno především jako hrozba a česká závislost na dodávkách ruských surovin přinejmenším jako nepohodlná. Oproti tomu představuje Rakousko příklad země, která vidí

47 Zemní plyn, energetická bezpečnost a vztahy s Ruskem. *Euractiv.cz* [online]. 18.8.2009, [cit. 2011-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/energetika/link-dossier/zemni-plyn-energeticka-bezpecnost-a-vztahy-s-ruskem-000057>>.

48 KARLAS, Jan, kol. autorů. *Jak předsedat Evropské unii? : Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 146 s

49 DRULÁK, Petr. STŘÍTECKÝ, Vít a kol. *Hledání českých zájmů*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha. 2010. str. 90.

50 ibidem, str. 92.

51 DRULÁK, Petr. STŘÍTECKÝ, Vít a kol. *Hledání českých zájmů*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha. 2010. str. 101.

v Rusku hlavně potenciál, který se rakouským firmám nabízí. Rakousko je také méně závislé na dodávkách ruských energetických surovin. Možná i proto celkový vztah hodnocen mnohem kladněji než je tomu v českém případě.

Tyto rozdíly mezi Prahou a Vídní vyústily i v rozdílné pohledy na energetická témata na poli EU. Za všechny je potřeba zmínit projekt Východního partnerství a plynovod Nabucco.

2.2.1. Nabucco

Projekt Nabucco je součástí tzv. Jižního koridoru, soustavy plynovodů, které mají EU přiblížit k cíli jímž je diverzifikace zdrojů energetických surovin. Přípravy na Nabucco započaly již v roce 2002 a očekává se, že dojde k jeho spuštění někdy kolem roku 2015. Hlavním cílem je snížit závislost na ruských dodávkách. Plynovod má vést z Erzurumu (Turecko) do Baumgartenu (Rakousko) a napojovat se má na větve různých plynovodů přivádějících surovinu z oblasti Kaspického moře a výhledově Iráku. Plánovaná kapacita je 31 mld. metrů krychlových ročně. V reakci na Nabucco připravilo Rusko konkurenční projekt South Stream. Projekt Nabucco se v poslední době ukázal jako klíčový indikátor vztahů Ruska k České republice a Rakousku.

2.2.1.a. Rakousko

Právě na něm se projevila více proruská politika Vídně. Plynovod Nabucco má přivést do Evropy plyn z oblasti Kaspického moře a střední Asie. Jeho trasa je mimo území Ruska, což vyvolává logicky nevoli v Kremlu. Bylo to právě Rakousko, které během svého předsednictví projekt Nabucco plně podporovalo. Ještě v červnu 2006, za rakouského předsednictví, hovořil kancléř Wolfgang Schüssel o nutnosti urychlit výstavbu plynovodu Nabucco. Tento záměr potvrdil na schůzce s ministry odpovědnými za energetiku z Bulharska, Maďarska, Rumunska a Turecka,

kteřá se uskutečnila ve Vídni.⁵² Nicméně necelých 11 měsíců poté došlo k obratu, kdy rakouská vláda a OMV nabídly Gazpromu 50 procentní podíl na rozvodné stanici v Baumgartenu.⁵³ Tento krok učinila poté, co Putin podepsal v květnu 2007 dlouhodobé smlouvy na dodávky plynu ze střední Asie. Z této oblasti měla přitom pocházet většina plynu pro plánované Nabucco. Kapacita plynovodu by tak zůstala nevyužita. OMV se místo Nabucca rozhodlo účastnit projektu South Stream.

Poté, co se společnost OMV vzdala aktivních snah o podporu plynovodu Nabucco, byla za svoji vstřícnost „odměněna“. Mezi OMV a Gazpromem byla podepsána dlouhodobá smlouva o spolupráci. Vladimir Putin a prezident Gazpromu Alexei Miller na své návštěvě Vídne poté definovali nově Rakousko jako „klíčovou zemi“ pro dlouhodobé plány Gazpromu v celé Evropě. V praxi to znamená, že v Baumgartenu tak místo Nabucca bude pravděpodobně končit ruský South Stream. Již nyní je Rakousko důležitou křižovatkou plynovodů vedoucích z Ruska do dalších zemí. Skrz tuto alpskou zemi zásobuje Gazprom Francii, Itálii, Německo, Slovinsko nebo Chorvatsko. Tranzit plynu kontroluje částečně firma GWH (Gas und Warenhaldelsgesellschaft), konsorcium OMV a firmou Centrex, vlastněnou Gazpromem. Z tohoto pohledu se tedy zdá, že Rakousko aspiruje posílení své role coby ruského strategického partnera v regionu. Zároveň se ukázalo, že je ochotno obětovat společné evropské zájmy za zlepšení vztahů s Ruskem a jím nabízené ekonomické výhody.

2.2.1.b. Česká republika

Mezi lety 2007 a 2008 to vypadalo, že je projekt plynovodu definitivně pohřben. K resuscitaci Nabucca došlo až za českého předsednictví. Již v průběhu plynové krize zdůrazňovali přední čeští vládní úředníci potřebnost tohoto projektu. „Je potřeba postavit Nabucco co nejdříve.“

52 Austria Wraps up "Successful" EU Presidency. Turkish Weekly [online]. 27.6.2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.turkishweekly.net/news/34203/austria-wraps-up-successful-eu-presidency.html>>.

53 SOCOR, Vladimir. Europeans Remiss on Nabucco, Illusion-prone on Souts Stream. *The Jamestown Foundation* [online]. 25.6.2008, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <EUROPEANS REMISS ON NABUCCO, ILLUSION-PRONE ON SOUTH STREAM>.

„Plynová krize mezi Ruskem a Ukrajinou ukázala, jak urgentní je urychlení této stavby.“⁵⁴ Prohlásil český velvyslanec v Moskvě, Miroslav Kostelka. Česká republika tak neváhala dát plynovou krizi do souvislosti s projektem Nabucco a neskryvaně dala najevo, že jeho stavba je namířená proti závislosti na Rusku a Ukrajině. „Hlavní poučení, které jsme si z této plynové krize odnesli je, že Ukrajina a Rusko nejsou spolehlivými dodavateli. Evropa musí naleznout alternativní zdroje plynu a postavit nové plynovody. V této souvislosti se plynovod Nabucco jeví jako jeden z nejdůležitějších projektů.“⁵⁵

České předsednictví nezůstalo pouze u slov a již v březnu 2009 se Praze podařilo dostat Nabucco na seznam prioritních projektů, které měly získat finanční podporu Unie. Tento seznam obsahoval projekty, které EU považovala za klíčové k posílení energetické bezpečnosti, konkurenceschopnosti a ekonomického růstu. Z celkových finančních prostředků ve výši 5 miliard euro bylo 3,98 mld. euro určeno na energetické projekty⁵⁶. Z této sumy obdrželo Nabucco i přes německý a rakouský odpor celkem 200 milionů euro.⁵⁷ Česká strana také vyvíjela značnou diplomatickou aktivitu. Na setkáních v Budapešti, Sofii a Praze se předsednictví podařilo kromě finanční podpory domluvit také potencionální dodavatele plynu.⁵⁸ Právě naplnění kapacity plynovodu představovalo zatím největší problém celého projektu.

Iniciativa České republiky pokračovala v květnu 2009 uspořádáním summitu „Jižní koridor-Nová Hedvábná Stezka“. Na něm byla podepsána společná deklarace mezi EU a Ázerbajdžánem, Gruzii, Tureckem a Egyptem. Zástupci Kazachstánu, Turkmenistánu a Uzbekistánu vyjádřili projektu Jižního koridoru podporu a souhlasili se jmenovitým zařazením svých zemí do deklarace.⁵⁹ České předsednictví pojalo Jižní koridor jako pás pro šíření prosperity, stability a

54 EU Czech Presidency wants Nabucco project to be realized in a short time. Apa [online]. 15.1.2009, [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://en.apa.az/news.php?id=95357>>.

55 Czech Presidency faces up to Gaza and gas dispute. Vláda ČR [online]. 21.1.2009, [cit. 2010-12-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/czech-presidency-faces-up-to-gaza-and-gas-dispute-52572>>.

56 Web českého předsednictví [online]. 2009 [cit. 2011-04-13]. Výsledky českého předsednictví v Radě EU Evropa bez bariér. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61212&down=yes>>.

57 EU presidency seeks deal on Nabucco pipeline funds. EU Business [online]. 19.3.2009, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.eubusiness.com/news-eu/1237483022.11>>.

58 Nabucco or South Stream?. Global Politics [online]. Neznámé datum vydání, [cit. 2011-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.global-politics.co.uk/issue9/matus/>>.

59 Web českého předsednictví [online]. 2009 [cit. 2011-04-13]. Výsledky českého předsednictví v Radě EU Evropa bez bariér. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61212&down=yes>>.

bezpečnosti v oblasti Jižního Kavkazu, Střední Asie a Blízkého východu.⁶⁰ Celý proces se završil podpisem dohody mezivládní dohody 13. července v Ankaře. Ačkoli tato událost již nespadá do českého předsednictví je nepochybné, že česká vláda měla značný podíl na oživení celého procesu stavby Nabucca.

2.3. Východní partnerství

Projekt Východního partnerství představuje další indikátor vztahů obou zemí k Rusku. Východní partnerství je původně švédsko-polský projekt, který byl převzat Komisí a spuštěn za českého předsednictví. Došlo k tomu na zvláštním summitu v Praze⁶¹. Cílem Partnerství je zkvalitnit východní dimenzi unijní politiky skrze kooperaci se zeměmi regionu východní Evropy a Kavkazu. Východní partnerství nenabízí perspektivu budoucího členství v EU⁶². Velká část agendy se tedy týká praktických otázek (například energetiky) ve vztazích těchto zemí s EU.

Již v přípravné fázi ujišťovali vrcholní představitelé EU, že projekt není namířen proti Rusku. „... nechceme, aby se Východní partnerství obrátilo proti Rusku. Východní partnerství se nesmí proměnit v Protiruské partnerství.“⁶³ Prohlásil José Manuel Barroso. I přesto je Východní partnerství v Moskvě vnímáno jako hrozba.⁶⁴ Při zrodu projektu nebylo příliš jasné, do jaké míry se bude týkat energetiky. V případě, že energetika bude přítomna, bylo více než jasné, že se Moskva pokusí projekt sabotovat.⁶⁵ A byla to právě Česká republika za svého předsednictví, kdo se pokusil podtrhnout význam energetiky na celém programu.

Češi se do projektu Východního partnerství pustili se značnou energií. Alexandr Vondra v této souvislosti poznamenal: „Potřebujeme rovnováhu. Letošní rok byl rokem Středomoří. Pokud

60 ibidem.

61 2011 'crucial' for Eastern Partnership. *Euractiv.com* [online]. 7.12.2010, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <2011 'crucial' for Eastern Partnership>.

62 ibidem

63 TOLKSDORF, Dominik. Russia's response to the Eastern Partnership in the first eighteen months: From opposition to gradual participation?. EaP Community [online]. 3.11.2010, [cit. 2011-04-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.easternpartnership.org/community/debate/russia-s-response-eastern-partnership-first-eighteen-months-opposition-gradual-part>>.

64 ibidem

65 ibidem.

půjde vše tak, jak má, pak bude příští rok východním rokem.⁶⁶ Hlavní změnou bylo, že Češi Partnerství otevřeně propojili s energetikou. Jak řekl Mirek Topolánek: „Plynová krize neměla pouze technické, ale i politické dopady. Ukázala, jak důležité pro EU je zajistit stabilitu svých východních sousedů a věnovat jim především více politické pozornosti.“⁶⁷ Topolánek se pokusil nezůstat jen u slov, ale přejít k činům. Podnikl cestu po zemích střední Asie, aby domluvil východní Partnerství a zajistil případné dodávky plynu z těchto zemí. Topolánek již také otevřeně hovořil o snížení závislosti na Rusku.⁶⁸ Zdůraznění energetiky v rámci Východního partnerství ilustruje také praktické propojení summitů věnovaným oběma tématům. Oba proběhly v Praze ve stejný květnový termín. Kvůli dlouhodobému charakteru většiny projektů EU je často velmi těžké stanovit úlohu, jakou konkrétní členské země sehrály. Často totiž pouze přebírají již započatou práci. Nejinak tomu bylo i v případě ČR vůči Východnímu partnerství. I přesto je v českém přístupu k projektu patrný určitý specifický přístup, který lze shrnout do tří bodů:

1. ČR věnovala projektu Východního partnerství značnou pozornost
2. Češi zdůraznili především energetickou dimenzi Partnerství
3. Východní partnerství bylo vnímáno jako nástroj unijní/české politiky vůči Rusku (snížení závislosti)

Rakouská pozice je na první pohled o poznání vlažnější. Vídeň již od samého počátku dávala hlasitě najevo, že Východní partnerství nesmí být namířeno proti Rusku⁶⁹. V souvislosti s tímto postojem navrhla Vídeň tuto iniciativu rozšířit i o Rusko (nebo dále například Turecko).⁷⁰ Přístup Rakouska v této otázce se trochu podobá Britskému návrhu rozšířit EU o země jako Kazachstán nebo Turkmenistán. Cílem Britů bylo Unii učinit tak heterogenní, že již nebude schopna rozhodovat a celý proces se rozmělní. Lze spekulovat o tom, zda za rakouskými návrhy nebyly podobné motivace. Vlažný přístup Rakouska k českému pojetí Východního partnerství, které

66 GOLDIROVA, Renata. 'Eastern Partnership' could lead to enlargement, Poland says. EU Observer [online]. 27.05.2008, [cit. 2011-01-23]. Dostupný z WWW: <<http://euobserver.com/9/26211/?rk=1>>.

67 ROZOFF, Rick. Eastern Partnership: The West's Final Assault On the Former Soviet Union. Global Research [online]. 13.2.2009, [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=12299>>.

68 ibidem.

69 ASTROV, Vasily. Austria: Relations with Russia and Implications for the EU eastern partnership. *FÁK-projekt* [online]. Neznámé datum vydání, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.fakprojekt.hu/docs/08-Astrov.pdf>>str. 179.

70 ibidem, str. 180.

zdůrazňuje energetickou dimenzi projektu, dokládá mimo jiné i neúčast vrcholných rakouských představitelů na summitu v Praze.⁷¹

Z předchozích odstavců vyplývá, že projekt Východního partnerství může být vnímán jako protiruský. Tento pohled nepanuje pouze v Moskvě, sdílí jej ale například i rakouská vláda. V době českého předsednictví došlo navíc k zcela otevřenému propojení politického cíle Východního partnerství s problematikou energetiky.

2.4. Závěr

V této kapitole jsme testovali vliv zahraničně politické orientace předsednické země na přístup k energetické bezpečnosti. Jako testovací příklad nám posloužil vztah k Rusku, jakožto nejvýznamnějšímu dodavateli energetických surovin. Přístup Vídně lze označit za poměrně přátelský navíc s tendencí zlepšování vztahů. Česká republika má naopak již tradičně s Ruskem horší vztahy. K dalšímu zhoršení došlo v souvislosti s relativně vysokou závislostí země na dodávkách energetických surovin, sporům obou zemí typu radar a v neposlední řadě plynovou krizí. Během obou předsednictví se tento vztah k Rusku projevil na konkrétních krocích obou zemí. Nejlépe to jde vidět na projektu Nabucco a dále Východním partnerství. V případě obou byla podpora Vídně o mnoho slabší, než tomu bylo u Prahy. Rakousko svoji počáteční podporu stáhlo a minimálně v případě plynovodu Nabucco projekt dokonce podkopávalo. Oproti tomu ČR z Nabucca učinila jednu ze svých hlavních priorit a do znovuoživení již téměř mrtvého projektu vložila mnoho energie. Promítnutí české protiruské politiky a její svázání s energetickou bezpečností dokládá i uspořádání summitu Nabucco a summitu k Východnímu partnerství ve stejnou dobu a jejich praktické sloučení v jeden summit.

Z výše zmíněných závěrů vyplývá, že se rozdílná zahraničně politická orientace Rakouska a

⁷¹ PSZCZÓŁKOWSKA, Dominika. Who's NOT coming to the Eastern Partnership summit. Gazeta Wyborcza [online]. 7.56.2009, 1, [cit. 2010-12-23]. Dostupný z WWW: <<http://polandintheeu.blox.pl/2009/05/Whos-NOT-coming-to-the-Eastern-Partnership-summit.html>>.

ČR promítla do stylu, jakým přistupovaly k energetické bezpečnosti. Prvotní předpoklad vlivu zahraničně politické orientace na kroky předsednictví se tedy projevil. Následující kapitola otestuje podobným způsobem vliv druhého rozdílu mezi Rakouskem a ČR na jejich předsednictví.

3. Styl předsednictví

Každé předsednictví je postaveno před úkol vypořádat se s výkonem předsednických funkcí.⁷² Existuje již dlouhá řada empirických pozorování, která dokládá, že se každá země s touto situací vypořádává jinak. Některé země se snaží Unii vést kupředu, zatímco jiné se soustředí na bezproblémový chod administrativního aparátu Unie. V této kapitole nejprve identifikujeme základní možné strategie předsednických zemí. Následně tyto strategie aplikujeme na rakouské a české předsednictví a pokusíme se zjistit, do jaké míry se obě předsednictví v tomto ohledu navzájem podobala nebo lišila. Cílem není tedy hodnotit, do jaké míry se obě předsednictví zachovala správně. Za uspokojivý výsledek lze považovat samotnou analýzu strategie obou předsednictví podloženou průkaznými argumenty.

V literatuře se lze setkat s různým rozdělením těchto strategií. Ta se často překrývají a není mezi nimi zřejmý rozdíl. Pro tuto práci budeme používat dva přístupy, které si jsou navzájem velmi podobné. Petr Kainok je autorem prvního z nich a reprezentuje český diskurz na toto téma. Vytváří rozdělení zemí podle toho, jakou strategií prosazují své národní zájmy a cíle⁷³. Druhý přístup pochází z knihy *European Union Council Presidencies, A Comparative Perspective*, kterou napsal Ole Elgström.⁷⁴ Elgström provádí dělení podle toho, na které své funkce klade předsednictví důraz a naopak, které upozaduje. Kainok i Elgström poskytují na problematiku podobné pohledy, přičemž každý klade důraz na jiný faktor. Elgström poskytuje z teoretického hlediska propracovanější koncept než Kainok. Jako nejlepší varianta se nakonec jeví pracovat s oběma, protože nám právě

⁷² Ty jsou vyjmenovány v úvodní části v podkapitole věnované předsednictví obecně.

⁷³ KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010.

⁷⁴ ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation ,New York : Routledge, 2005, str. 55.

jejich kombinování umožňuje hlouběji pochopit rozdíly mezi přístupem ČR a Rakouska k předsednictví.

3.1.1. Kainok- prezentace země, národní zájmy

Nejprve stručně ke Kainokovu konceptu. Jak již bylo řečeno z jeho pohledu lze předsednictví rozdělovat podle toho, jak prosazují národní zájmy. V této souvislosti rozlišuje dva různé přístupy. Cílem prvního je propagace samotné předsednické země. Většina členských států nepatří mezi velké a významné aktéry světové politiky. Z tohoto důvodu je půlrok v čele EU unikátní příležitostí, jak vlastní zemi zviditelnit, případně zlepšit její image. Tato snaha se zviditelnit je patrná především u menších členských států. Tyto země následně prosazují priority v oblastech, kde se cítí být vyspělejší než ostatní.⁷⁵

Druhou rovinu představuje potenciál předsednictví jakožto nástroje k prosazování národních zájmů. Ačkoli je od předsednictví očekávána značná míra neutrality, je podle mnohých autorů téměř nemožné, aby daná země na šest měsíců zapoměla své zájmy a soustředila se výhradně na funkci administrátora zasedání Rady. Prosazování národních zájmů na evropské úrovni je vnímáno pozitivně pouze v případě, že tyto zájmy jsou v souladu s pozicí některé z relevantních institucí EU, především Komise. Obecně také platí, že lepší výchozí pozici pro prosazování těchto zájmů mají státy, které jsou považovány za dlouhodobé podporovatele integrace⁷⁶. Zde je tedy patrná důležitost sociálních a komunikačních schopností předsednictví.

3.1.2. Elgström- racionalistický, sociologický přístup k předsednictví

Podobnou typologii strategií pro předsednictví vytvořil Ole Elgström. Ten se nesoustředí tolik na národní zájmy. Výchozí pozice členských států je určena některými faktory danými té které

⁷⁵ KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010.

⁷⁶ *ibidem*. str. 41.

zemi. Jsou mezi nimi například velikost země, historická zkušenost nebo vlastní identita. Na základě těchto charakteristik přistupuje každá země k výkonu předsednictví s různou logikou odpovídající nejlépe vlastním výchozím podmínkám. Z této logiky pak vychází odlišná strategie chování zemí. Klíčové je dělení, zda se daná země řídí podle očekávaných důsledků svých činů nebo podle očekávané vhodnosti jednání⁷⁷. Prvně zmíněný koncept předpokládá, že si aktér vybírá z možných alternativ a zvažuje jejich důsledky pro sebe případně kolektiv. Politická vyjednávání jsou vedena mezi racionálními aktéry, kteří se řídí především vlastními zájmy.⁷⁸ Oproti tomu podle druhého konceptu jednají země podle toho, co vyhodnotí pro danou situaci jako nejvhodnější řešení.

V návaznosti na tyto dva rozdílné logické koncepty pak Elgström (a Tallberg) rozlišují mezi racionalistickým a sociologickým přístupem k předsednictví.⁷⁹ Toto je základní dělení, pomocí něhož můžeme identifikovat strategii, skrze kterou všechny členské země přistupují k předsednictví. Obě hlediska se navzájem nevylučují. Naopak každý z nich poskytuje trochu odlišný pohled na předsednictví se všemi svými výhodami a nevýhodami. Racionalistický pohled tak dokáže lépe vysvětlit krátkodobé změny v chování členské země. Sociologický pohled naopak přesněji vysvětluje dlouhodobé pozice jednotlivých států.

3.1.2.a. racionalistický přístup

Racionalistický přístup předpokládá využití půlroku v čele EU především k prosazení národních zájmů. Významnou roli zde hraje formulace priorit, vnitropolitický kontext a využití předsednictví k získání politických bodů doma⁸⁰. Předsednictví je úspěšné, podaří-li se mu prosadit svůj program, využít mandátu v čele EU k vnitropolitickým účelům a zvládnout interakci a vyjednávání s klíčovými institucemi EU⁸¹. Příkladů takového přístupu je v historii integrace mnoho.

77 (logic of appropriateness)

78 ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation ,New York : Routledge, 2005, str. 10.

79 KAINOK, Petr. *Předsednictví rady EU- příběh půlstoletí*. Mezinárodní politologický ústav. Brno. 2008. str. 109.

80 NIEMANN, Arne; MAK, Jeannette. (How) do norms guide Presidency behaviour in EU negotiations?. In DEI Working Paper 09-10 [online]. Dublin : UCD Dublin European Institute, 2009 [cit. 2011-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.ucd.ie/dei/wp/WP_09-10_Niemann_and_Mak.pdf>.

81 WURZEL, Rüdiger K.W. . The EU Presidency : Honest broker' or driving seat?. *Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society* [online]. 2004, [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW:

Označit by tak například šel přístup britského předsednictví, které pokračovalo v domácí tradici volného trhu i na evropské úrovni. V kontrastu s tím socialistické vlády Belgie a Švédska se během předsednictví pokoušely posílit „sociální dimenzi“ Evropy. I to lze označit za racionalistický přístup k předsednictví.

V racionalistickém přístupu hrají naprosto klíčovou roli priority. Ty plní následující roli: Za první, odráží národní zájem, který je tvořen procesem agregace domácího zájmu. Za druhé, od předsednické země se očekává neutralita ve výběru priorit. I z tohoto důvodu je národní zájem většinou předsednickou zemí přeformulován na evropský zájem. Za třetí, předsednictví si vybírá takové priority, u kterých existuje předpoklad, že dojde ke značnému posunu.⁸² V případě racionalistického přístupu se předsednická země snaží dodržovat normy spojované s předsednictvím. Snaží se tak neprovokovat a vyhnout se případné nekooperaci ze strany ostatních vlád.⁸³ Podle racionalistického pohledu se členské státy chovají racionálně, pokud se pokusí přenést své domácí zájmy na evropskou úroveň ze dvou možných důvodů⁸⁴. Jedním z nich je domácí politický tlak vyvíjený na předsednictví. Druhým důvodem je snaha vyhnout se nákladné adaptaci na změny iniciované EU. V případě, že se předsednické zemi podaří tyto změny nějakým způsobem ovlivnit, mohou být tyto náklady nižší.⁸⁵

3.1.2.b. Sociologický přístup

Oproti tomu sociologický přístup klade důraz na vhodnost jednání. Sociologický přístup také klade mnohem více důraz na význam norem. Předsednictví se chovají tak, jak se od nich

<<http://www.citeulike.org/user/henningninneh/article/7548950>>.

82 ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation, New York : Routledge, 2005, str. 193.

83 WURZEL, Rüdiger K.W. . The EU Presidency : Honest broker' or driving seat?. *Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society* [online]. 2004, [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.citeulike.org/user/henningninneh/article/7548950>>.

84 NIEMANN, Arne; MAK, Jeannette. (How) do norms guide Presidency behaviour in EU negotiations?. In DEI Working Paper 09-10 [online]. Dublin : UCD Dublin European Institute, 2009 [cit. 2011-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.ucd.ie/dei/wp/WP__09-10_Niemann_and_Mak.pdf>.

85 WURZEL, Rüdiger K.W. . The EU Presidency : Honest broker' or driving seat?. *Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society* [online]. 2004, [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.citeulike.org/user/henningninneh/article/7548950>>.

očekává od ostatních států a institucí EU. Tato očekávání nejsou často spojena nejen s plněním konkrétní funkce, ale i očekáváním kladenými na jednotlivé země. Důležitou roli zde tak hraje například identita země⁸⁶. Jako příklad je často uváděna Velká Británie. Britové mají reputaci velice efektivních a kompetentních předsednictví. Britští úředníci si přitom sami pěstují přirovnání, že jejich předsednictví je hladké jako jízda v automobilu Rolls Royce⁸⁷. Význam této reputace nemusí zdůrazňovat pouze dotčená země. Sociologický přístup klade i důraz na očekávání kladená ostatními. Tato očekávání jsou daná například specifiky předsednické země. Jiné naděje jsou tak kladeny na předsednictví malých a velkých zemí nebo například nových a starých⁸⁸. Od každé předsednické země je tak očekáváno jiné chování. Ole Elgström tak hovoří o čtyřech různých typech předsednických zemí.⁸⁹ Jsou jimi „leader, bureaucrat, bargainer a broker“. Toto rozdělení odpovídá základním funkcím předsednictví. Tímto lze vyjádřit skutečnost, s výkonem jaké funkce je daná země nejčastěji spojována. Dalším faktorem, který upevňuje image dané země je již dlouhodobost a předvídatelnost jejích kroků. Významnou roli hraje také předchozí zkušenost s předsednictvím.

V následujících odstavcích bude nejprve identifikován přístup České republiky a Rakouska k předsednictví. Na příkladě priorit a pracovního programu bude následně ilustrováno, do jaké míry se na nich styl předsednictví odrazil.

3.2. Rakousko

3.2.1. Cíl: harmonie

Rakouské předsednictví se během svého úřadu soustředilo především na to, aby vyvolalo

86 ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation ,New York : Routledge, 2005, str. 198.

87 WURZEL, Rüdiger K.W. . The EU Presidency : Honest broker' or driving seat?. Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society [online]. 2004, [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.citeulike.org/user/henningninneh/article/7548950>>.

88 NIEMANN, Arne; MAK, Jeannette. (How) do norms guide Presidency behaviour in EU negotiations?. In DEI Working Paper 09-10 [online]. Dublin : UCD Dublin European Institute, 2009 [cit. 2011-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.ucd.ie/dei/wp/WP_09-10_Niemann_and_Mak.pdf>.

89 ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation ,New York : Routledge, 2005, str. 14.

dobry dojem a vyvolalo pocit harmonie mezi členskými státy⁹⁰. Navazovalo především na pozitivní ohlas prvního předsednictví. Již v roce 1998 bylo nicméně kritizováno za „quest for harmony“, tedy snahu navodit pocit harmonie za každou cenu.⁹¹ Podobné ohlasy se objevily, dokonce ve větší míře, i o osm let později. V následujících odstavcích popíšu, jaký dojem se Vídeň snažila zanechat a výsledky interpretuji pomocí výše zmíněného teoretického rámce od Kainoka a Elgströma. Vycházím zde z předpokladu, že Rakušané kladli důraz na prezentaci vlastní země resp. důraz na to, co si o předsednické zemi myslí ostatní.

Celý půlrok byl z marketingového hlediska velmi dobře připravený. Hlavním motivem se stala hudba. Rakousko se samo stylizovalo do role kulturního národa a místa, kde je hudba doma.⁹² Celé úsilí navíc podtrhlo koncerty od Salcburku po Schönbrunn.⁹³ Rok 2006 připadal navíc (náhodou) na výročí 250 let od narození rakouské ikony, Wolfganga Amadea Mozarta. Rok Mozarta tak bylo možné velice dobře spojit s předsednictvím.

Hned na začátku rakouského předsednictví, během koncertu, sliboval kancléř Schüssel, že harmonii, kterou posluchači slyšeli na koncertě, Rakousko určitě přeneseme na evropskou úroveň.⁹⁴ V Mozartově rodišti, v Salcburku, proběhla 27. a 28. ledna 2006 velká konference nazvaná „The Sound of Europe“. Její název byl odvozen od filmu z roku 1960 s názvem *The Sound of Music*, který byl natočen ve stejném městě. Hlavním posláním konference mělo být hledání odpovědí na fundamentální otázky spojené s evropskou identitou a evropskou budoucností⁹⁵. Vyvrcholením se stal galakonzert na počest výročí Mozartova narození. Jak ale poznamenali kritici, byla celá akce především elitářskou přehlídkou drahých rób a evropských celebrit. Tuto skutečnost kritizoval

90 GREGOR, Woschnagg. Die österreichische EU-Präsidentschaft. *Rotweissrot*. 2006, 3, str. 15.

91 LUIF, Paul. *The Austrian EU Presidency: A Midterm Report*. Swedish Institute for European Policy Studies [online]. 2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.sieps.se/en/publikationer/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report-20061op>>str. 5.

92 ⚡befriedigend ohne Begeisterung : Wissenschaftler ziehen eine gemischte Bilanz des EU-Vorsitzes. *Der Standard* [online]. 2006, [cit. 2011-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://derstandard.at/2497770>>.

93 *Folium* : Effizienz und Offenheit als wichtigste Ziele [online]. 2006 [cit. 2011-04-29]. Finnland übernimmt die EU-Ratspräsidentschaft. Dostupné z WWW: <<http://folium.cdgs-crew.com/viewtopic.php?t=139&sid=027f6f70368e20750e8f0a1fa0e13ad2>>.

94 *Berlin Kontor* [online]. 2006 [cit. 2011-01-28]. Bundeskanzlerin Merkel in Wien - Österreich übernimmt EU-Ratspräsidentschaft. Dostupné z WWW: <<http://www.berlinkontor.de/01.01.2006/bundeskanzlerin-merkel-in-wien-oesterreich-uebernimmt-eu-ratspraesidentschaft.html>>.

95 *EU2009.at* [online]. 2006 [cit. 2011-04-29]. Conference "The Sound of Europe", 26-28 January. Dostupné z WWW: <http://www.eu2006.at/en/The_Council_Presidency/Conference_The_Sound_of_Europe/index.html>.

například vůdce rakouské Sociální demokracie Alfred Gusenbauer, který událost označil za elitářské absurdní divadlo. Gusenbauer uspořádal alternativní akci za účasti občanů a nevládních organizací v Dublinu⁹⁶. Samotný výběr názvu konference „The sound of Europe“ evokující výše zmíněný film poukazuje na snahu rakouské vlády celou akci dobře zviditelnit především z marketingového hlediska. Komentátoři z BBC ironicky poznamenali, že film vyvolávající vzpomínky na smetanově zbarvené poníky, křehké štrúdlly, zvonky na saních, řízky a husy letící za měsícem nemá s EU příliš společného⁹⁷.

Již během předsednictví se objevovaly hlasy, že se jedná o přehnaně opulentní a drahou akci. Novináři začali summitu přirovnávat k Vídeňskému kongresu.⁹⁸ Při prezentaci nenechalo Rakousko skutečně nic náhodě. Vláda nechala zrekonstruovat VIP salónek na vídeňském letišti a například parky byly osázeny modrými a žlutými květy (v lednu).

Kritiku za zvolený styl sklidilo Rakousko i ze strany některých evropských partnerů. Velice ostře se vyjádřil Jari Vilen, předseda finské parlamentní komise, který na adresu Vídně prohlásil, že předsednictví vypadá zatím spíše jako „show“ nežli cokoli jiného. „Rakousko zorganizovalo několik akcí, které udělaly dojem, žádná konkrétní politická rozhodnutí ovšem zatím přijata nebyla. A to se může stát přítěží pro Finsko, které má předsednictví ve druhé polovině roku 2006.“⁹⁹

Objevily se však i hlasy bránící postup Vídně. Předsednictví je vždy především inscenace. Ta se Rakousku povedla a není důvod to nějak ironizovat.¹⁰⁰ Rakouské předsednictví pomohlo skrze krásnou hudbu a dobré jídlo vytvořit atmosféru hledání cesty z ústavní krize. A to byl přesně cíl rakouského kancléřství, obnovit důvěru mezi členskými státy. Wolfgang Schüssel také zdůrazňoval

96 LUIF, Paul. *The Austrian EU Presidency: A Midterm Report*. Swedish Institute for European Policy Studies [online]. 2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.sieps.se/en/publikationer/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report-20061op>str33>>.

97 MULVEY, Stephen. Europeans seek elusive harmony. *BBC* [online]. 27.1.2006, 1, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4655232.stm>>.

98 Wolfgang Amadeus Schüssel. *Frankfurter Allgemeine Zeitung* [online]. 1.1.2006, [cit. 2011-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.faz.net/s/RubDDBDABB9457A437BAA85A49C26FB23A0/Doc~E64ED055C64C04215AE4A27BB530FEB32~ATpl~Ecommon~Scontent.html>>.

99 LUIF, Paul. *The Austrian EU Presidency: A Midterm Report*. Swedish Institute for European Policy Studies [online]. 2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.sieps.se/en/publikationer/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report-20061op>str 41>>.

100 Befriedigend ohne Begeisterung : Wissenschaftler ziehen eine gemischte Bilanz des EU-Vorsitzes. *Der Standard* [online]. 2006, [cit. 2011-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://derstandard.at/2497770>>.

pocit kooperace a partnerství, který se snažil šířit mezi 25 členských zemí.¹⁰¹ Vysocí vládní úředníci k tomu dodávají: Cílem konference (The Sound of Europe) nebylo naleznout hned cestu z ústavní krize, ale hlavně zlepšit náladu.¹⁰²

Celkové hodnocení není lehké. Rakousku se sice podařilo skutečně navodit jistý pocit harmonie a vyvolat dojem hladkého průběhu předsednictví, nicméně konkrétní výsledky jsou sporné. Z tohoto pohledu vysvětluje lépe rakouské předsednictví přístup Petra Kainoka. Jeho optikou se Rakušané především pokusili zviditelnit vlastní zemi a prezentovat se lépe před ostatními. O jejich úspěšnosti svědčí například návštěvnost země, která se zvýšila o 9,3% oproti roku 2005.¹⁰³ Pohled, který nám nabízí Elgström, také rakouskou strategii částečně vysvětluje. V souladu se sociologickým přístupem lze konstatovat, že Rakousko jednalo podle očekávání. Od rakouského půlroku nebyly očekávány veliké posuny v zásadních otázkách, spíše bezproblémový, klidný půlrok, což ostatně Vídeň do puntíku splnila.

3.2.2. Priority a pracovní program

Další z oblastí na které je možné dokumentovat odlišnosti mezi sociologickým a racionalistickým přístupem je důraz na priority. Ten byl v případě rakouského předsednictví o hodně menší, než tomu bylo za českého mandátu. Mimo jiné zde Vídeň vycházela již ze zkušenosti z roku 1998. Během prvního předsednictví mělo Rakousko poměrně mnoho značně širokých priorit, které pak nezvládlo uskutečnit¹⁰⁴. Dále je třeba poznamenat, že v případě prvního předsednictví byl pracovní program zapomenut okamžitě po svém vyhlášení¹⁰⁵. Příčinou byly externí neočekávané

101 Austria Wraps up "Successful" EU Presidency. *Turkish Weekly* [online]. 27.6.2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.turkishweekly.net/news/34203/austria-wraps-up-successful-eu-presidency.html>>.

102 POLLAK, JOHANNES; RIEKMANN, SONJA PUNTSCHER. The Austrian Presidency: Pragmatic Management. In [online]. *JCMS*: Institute for European Integration Research, Austrian Academy of Sciences, 2007 [cit. 2011-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.2007.00731.x/abstract>>. str. 13.

103 1 Befriedigend ohne Begeisterung : Wissenschaftler ziehen eine gemischte Bilanz des EU-Vorsitzes. *Der Standard* [online]. 2006, [cit. 2011-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://derstandard.at/2497770>>.

104 POLLAK, Johannes. RIEKMANN, Sonja Puntscher. The Austrian Presidency: Pragmatic Management. *JCMS* [online]. 2007. č. 45, str. 7-16. [cit. 10.11.2010]. dostupný z WWW <<http://onlinelibrary.wiley.com/>>. někde v úvodu

105 LUIF, Paul. The Austrian Presidency: A Midterm Report. Swedish Institut for European Policy Studies. [online]. 2006, str. 31. [cit. 10.11.2010]. dostupný z WWW <<http://www.sieps.se/en/publications/occasional-papers/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report.html>>.

faktory, jako například změna německé vlády. Podobnému scénáři se administrativa pokusila vyhnout. Rakousko si v roce 2006 nekladlo přehnané cíle a ani očekávání, která na něj byla kladena, nebyla tak značná jako o osm let dříve. Vídeň se soustředila mnohem méně na priority. To se zpětně jeví jako dobrý krok. Vláda se prioritami nakonec příliš nestrefila do agendy, která pak byla skutečně projednávána.¹⁰⁶

Vláda z počátku vyhlásila pouze velice skromný program v očekávání nejistoty způsobené odmítnutím Ústavní smlouvy. Agenda se tak nezakládala konkrétním plánem¹⁰⁷, ale spíše chtěla pružně reagovat na vzniklé situace. Události uvnitř EU i za jejími hranicemi pak donutily Vídeň skutečně program měnit podle potřeb. Například energetika mezi rakouskými prioritami vůbec nebyla, přesto se jí věnoval téměř celý jarní summit, který měl být původně věnovaný reformě EU¹⁰⁸.

Výběr prioritních témat měl teoreticky probíhat v koordinaci s ostatními předsednictvími. V prosinci 2003 přijala Rada svůj první tzv. Víceletý strategický plán (Multiannual Strategic Programme), který nastiňuje priority Rady na roky 2004 – 2006. Rakousko se na jeho přípravě podílelo a mělo jej uskutečňovat jako páté ze šesti zemí. V době, kdy Vídeň převzala otěže již plánem nastíněné priority nebyly příliš aktuální a od Rakouska se ani nečekalo, že se jimi bude příliš řídit¹⁰⁹. Vídeň proto vypracovala vlastní pracovní plán¹¹⁰. Ten obsahuje pouze seznam obecných kroků pro každou oblast působení předsednictví. Energetika tak v něm hraje jen poměrně malou roli a její význam není nijak zdůrazněn. Zmiňuje tři cíle¹¹¹:

1. Zvýšit energetickou účinnost

¹⁰⁶ Mezi hlavními rakouskými prioritami byl západní Balkán, hned dny předsednictví ale do čela agendy posunuly energetickou bezpečnost.

¹⁰⁷ POLLAK, JOHANNES; RIEKMANN, SONJA PUNTSCHER. The Austrian Presidency: Pragmatic Management. In [online]. *JCMS*: Institute for European Integration Research, Austrian Academy of Sciences, 2007 [cit. 2011-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.2007.00731.x/abstract>>.

¹⁰⁸ LUIF, Paul. *The Austrian EU Presidency: A Midterm Report*. Swedish Institute for European Policy Studies [online]. 2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.sieps.se/en/publikationer/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report-20061op>> str. 7.

¹⁰⁹ MCLEOD, Aileen. *Skotský parlament* [online]. 2004 [cit. 2011-04-25]. Guide to EU Forward Planning. Dostupné z WWW: <<http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-04/sb04-38.pdf>>.

¹¹⁰ zdroj: stránky předsednictví : http://www.eu2006.at/en/The_Council_Presidency/Priorities_Programmes/index.html

¹¹¹ Austrian Presidency reveals its energy policy. *ESN* [online]. 2006, 11, [cit. 2011-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.euronuclear.org/e-news/e-news-11/austria-presidency.htm>>.

2. Podporovat udržitelné zdroje
3. Zlepšení fungování vnitřního trhu s plynem a elektřinou

Další oblastí, podle které lze vysledovat cíle rakouského předsednictví v Radě, je program konkrétních ministerských schůzek a velkých akcí předsednictví. Celkem se uskutečnily tři setkání ministrů zodpovědných za energetiku. Klíčový je první a třetí summit (druhý se týkal dopravy).

Na jarním summitu EU energetika zcela dominovala. Ministři se dohodli na obrysech „Energetické politiky pro Evropu“, která stavěla na třech pilířích: konkurenceschopnost a udržitelnost rozvoje a zabezpečení dodávek. Dále došlo k dokončení Zelené knihy (neboli Green Paperu) v oblasti energetiky¹¹². Práce na Zelené knize započaly již před začátkem rakouského mandátu. Summit v Hampton Court v říjnu 2005 uložil Komisi zrychlit práci na tomto dokumentu a posílit společný evropský postup v této oblasti. Práce na dokumentu byla urychlena právě v kvůli rusko-ukrajinskému sporu a následně došlo k jeho představení Komisí v březnu 2006. Dokument se soustředí na šest oblastí.

1. Konkurenceschopnost a vnitřní trh s energií
2. Diverzifikace skladby zdrojů energie
3. Solidarita
4. Udržitelný rozvoj
5. Inovace a technologie
6. Vnější politika

I přestože většina dokumentu byla připravena ještě před začátkem roku 2006, plynová krize do konečné podoby přece jenom promítla. Předsednictví navrhlo některé nové kroky, které měly přispět k společné energetické politice. V jejím rámci byl kladen důraz především na udržitelné zdroje energie. Dokument zahrnoval také seznam priorit a doporučení. Mezi nimi například

112 Evropská Komise [online]. 2006 [cit. 2011-05-03]. Zelená kniha, Evropská strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/energy/green-paper-energy/doc/2006_03_08_gp_document_cs.pdf>.

uzavření Energetické charty s Ruskem nebo využití evropské Politiky sousedství jakožto nástroje k dosažení cílů energetické politiky EU. Kvůli lednovým událostem jej rakouský ministr zemědělství a životního prostředí Pröll doplnil o Akční plán pro využití biomasy. K tomuto cíli prohlásil:

„V souvislosti se sporem Ruska a Ukrajiny musíme snížit závislost EU na fosilních palivech. Rozhodl jsem se předložit akční plán využití biomasy na příštím setkání. Musíme začít jednat okamžitě, tak aby plán mohl být co nejrychleji přijat a implementován. Uvnitř EU musíme postoupit v diverzifikaci zdrojů skrze zvýšené využívání zdrojů energie. Na straně spotřeby je potřeba se zaměřit na úspory. Stále existují podstatné rozdíly mezi jednotlivými členskými zeměmi v míře efektivity měřené pomocí objemu energie na jednotku HDP.“¹¹³ Ministr zemědělství dokonce hovořil o zvláštní odpovědnosti Rakouska jakožto lídra v této oblasti.¹¹⁴ Klíč k energetické bezpečnosti Evropy leží podle Prölla v rozmanitém mixu obnovitelných a udržitelných zdrojů energie a nikoli ve stavbě zásobníků nebo v diverzifikaci zdrojů plynu.

Další summit, který se energetice věnoval se uskutečnil v Lucemburku 8.-9. června 2006. Předsednictví opět kladlo důraz především na otázky spojené s obnovitelnými zdroji a ekologií.¹¹⁵ Hlavním výsledkem bylo schválení již dříve zmíněného Akčního plánu pro využití biomasy.

Kroky rakouského předsednictví se již na první pohled soustředily především na obnovitelné zdroje a v případě energetiky na její environmentální složku. Tato skutečnost může souviset mimo jiné s tím, že se Rakousko rádo stylizuje do pozice lídra ve využívání alternativních zdrojů energie¹¹⁶. V jejich využití patří země k evropské špičce s 23.4% na celkové spotřebě.¹¹⁷ Země pod Alpami je tak právem viděna jako modelový příklad v tomto oboru.¹¹⁸¹¹⁹

113 Oficiální stránky rakouského předsednictví [online]. 08.01.2006 [cit. 2011-04-16]. Gas dispute: Pröll puts biomass action plan on the Council agenda. Dostupné z WWW: <http://www.eu2006.at/en/News/Press_Releases/January/0801proell.html>.

114 ibidem.

115 Transport, Telecommunications and Energy Council [online]. 2006 [cit. 2011-04-22]. Transport, Telecommunications and Energy Council. Dostupné z WWW: <http://www.eu2006.at/en/Meetings_Calendar/Dates/June/0806RatVerkehr.html>.

116 POLLAK, JOHANNES; RIEKMANN, SONJA PUNTSCHER. The Austrian Presidency: Pragmatic Management. In [online]. *JCMS*: Institute for European Integration Research, Austrian Academy of Sciences, 2007 [cit. 2011-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.2007.00731.x/abstract>>. str 15.

117 *Advantage Austria* [online]. 2010 [cit. 2011-04-10]. Austria is a world leader in environmental technology and renewable energy. Dostupné z WWW: <<http://www.advantageaustria.org/af/news/local/20091217-Austria-Export-Nr-138.en.jsp>>.

118 ibidem.

119 *Associated Content* [online]. 2009 [cit. 2011-02-11]. Eco-friendly Energy Sources of Austria Spark International Interest. Dostupné z WWW: <http://www.associatedcontent.com/article/1524859/ecofriendly_energy_sources_of_austria.html>.

3.2.3. Závěr Rakousko

Z předchozích odstavců jsou patrné dvě skutečnosti:

1. Rakousko nekladlo důraz na priority a nedrželo se příliš pracovního plánu
2. V oblasti energetiky se Vídeň soustředila na oblast obnovitelných zdrojů

Oba výše zmíněné body jsou v souladu s teoretickým rámcem, který nabízí Ole Elgström. Sociologický přístup k předsednictví se vyznačuje mimo jiné tím, že předsednická země neklade důraz na priority, o čemž není v případě Rakouska pochyb. Autor také zdůrazňuje význam předchozí předsednické zkušenosti. V neposlední řadě hraje roli i identita země, kterou se svými kroky snaží předsednictví upevnit.¹²⁰ Rakouské předsednictví se zdá všechny tyto body splňují a vysvětlení na základě Elgströмова sociologického typu předsednictví se zdá být přesvědčivé.

O něco málo slabší se zdá být interpretace podle Kainoka. Z jeho perspektivy bychom měli být schopni kroky rakouské administrativy interpretovat jako snahu o zlepšení vlastní reputace a propagaci domácí země. Země by se tak měly snažit prosazovat priority v oblastech, kde se cítí vyspělejší než ostatní.¹²¹ Dalším bodem je posílení vlastní image v rámci EU. V této souvislosti se mi podařilo naleznout několik zmínek o tom, že politika rakouského předsednictví obsahovala silný podtón opozice vůči jaderné energii¹²². Dlouhodobá snaha Rakouska o vybudování image odpůrce jádra je více než zřejmá.

120 ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation, New York : Routledge, 2005, str. 198.

121 KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010. str. 240..

122 POLLAK , JOHANNES; RIEKMANN, SONJA PUNTSCHER. The Austrian Presidency: Pragmatic Management. In [online]. *JCMS : Institute for European Integration Research, Austrian Academy of Sciences*, 2007 [cit. 2011-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.2007.00731.x/abstract>>, str 15.

3.3. Česká republika

3.3.1. Cíl: neudělat ostudu, „low profile“

Nástup českého předsednictví byl spojován s extrémně nízkými očekáváními.¹²³ Ta nepramenila pouze ze skepse evropských politiků a médií, ale i z české strany.¹²⁴ Zaznívaly především obavy, zda malá a relativně nová země dokáže vést EU po dobu šesti měsíců.¹²⁵ Tyto obavy byly ještě zesíleny hyperaktivním francouzským předsednictvím, které si užívalo místo na výslunní evropských médií.¹²⁶ Bylo tedy očekávané, že se Češi budou držet svým programem spíše při zemi. Topolánková vláda tak měla předvést „bezpečný, nenápadný a opatrný“ půlrok v čele EU s minimem skandálů.¹²⁷

To odráží například podoba českého programu předsednictví, který do jisté míry kontrastuje s podobným dokumentem, který vytvořila Francie. Soustředí se menší počet politik a konkrétnější cíle. Rovněž rozsah českých ambicí sahal méně do sféry dlouhodobých dokumentů a obsáhlých strategií a soustředil se na posun v sekundární legislativě.¹²⁸ To se ČR skutečně podařilo a české předsednictví patřilo k legislativně nejproduktivnějším za posledních několik let.¹²⁹ Lze však namítnout, že se Praze podařilo dokončit pouze již předjednanou agendu a sebrat tak velice lehkou trofej.¹³⁰ České republice bylo dále vytýkáno, že její předsednictví není dostatečně inovativní a nepřichází s novými podněty. Navíc se zabývalo pouze nekonfliktními tématy.¹³¹

Na druhou stranu bylo ovšem nereálné si myslet, že se Praha vyhne řešení komplikovaných situací.

123 KACZYŃSKI, Piotr Maciej. Mid-Term Assessment of the Czech EU Presidency. *Central Europe Digest* [online]. 16.3.2009, 1, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cepa.org/ced/view.aspx?record_id=151>.

124 PLACHTA, Lukáš. Sinusoidal Czech Presidency – Underestimated, Successful ... and Paralysed. *Europeum* [online]. 2009, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.europeum.org/doc/pdf/906.pdf>>.

125 KACZYŃSKI, Piotr Maciej. Mid-Term Assessment of the Czech EU Presidency. *Central Europe Digest* [online]. 16.3.2009, 1, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cepa.org/ced/view.aspx?record_id=151>.

126 PLACHTA, Lukáš. Sinusoidal Czech Presidency – Underestimated, Successful ... and Paralysed. *Europeum* [online]. 2009, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.europeum.org/doc/pdf/906.pdf>>.

127 HERZ, Johann. The Czech Presidency, ESDP and Missed Opportunities. *European Security Review* [online]. 2009, 45, [cit. 2011-01-24]. Dostupný z WWW: <http://www.isis-europe.org/pdf/2009_artrel_295_esr45-czech.pdf>.

128 KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010, str. 123

129 ibidem. str. 141

130 HERZ, Johann. The Czech Presidency, ESDP and Missed Opportunities. *European Security Review* [online]. 2009, 45, [cit. 2011-01-24]. Dostupný z WWW: <http://www.isis-europe.org/pdf/2009_artrel_295_esr45-czech.pdf>.

131 KRÁL, David; BARTOVIC, Vladimír; ŘIHÁČKOVÁ, Věra. The 2009 Czech EU Presidency. *Steps* [online]. 2009, [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fpdf%2F904.pdf>>.

Realita v podobě vývoje v Palestině nebo plynové krize ukázala, jak naivní tyto představy o nízkoprofilovém předsednictví byly.¹³² Pokud tedy bylo cílem Francouzů dodat integraci novou energii, Češi se snažili neudělat příliš ostudu.

3.3.2.a. Program, priority

Česká republika představila svůj pracovní program 6. ledna 2009. Stalo se tak již během probíhající plynové krize. Na rozdíl od Rakouska si Češi stanovili konkrétní prioritní okruhy. Tvořila je takzvaná tři „E“, tedy ekonomika, energetika a Evropa ve světě. Ať již to bylo dílem náhody či dobrého plánování, témata, na která Praha mířila, se skutečně staly hlavními body reálně projednávané agendy EU. Navíc se česká vláda pokusila svých priorit skutečně více držet a dosáhnout v jejich rámci maximálního pokroku.

Česká republika podobně jako Rakousko svůj program připravovala již dopředu v součinnosti s dalšími vládami členských zemí. Konkrétně se jednalo o spolupráci druhého „tria“ zemí (Francie, ČR, Švédsko). Osmnáctiměsíční program byl formálně přijat Radou pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy na jejím zasedání v Lucemburku v červnu 2008. Po drobných úpravách byl zveřejněn na stránkách francouzského předsednictví na počátku července 2008.¹³³ Podobně jako v případě Rakouska neměly společné priority tří zemí ve výsledku významnější vliv na způsob, jakým dané předsednictví jednalo. Zatímco v případě Rakouska to lze omluvit skutečností, že mělo priority plnit až jako předposlední členská země, v případě ČR to lze vysvětlit promítnutím národních zájmů do priorit a dále rozdíly mezi jednotlivými zeměmi tria¹³⁴.

Příkladem může být kapitola energetika, kde Švédové jasně prohlásili, že jejich prioritou je energetická účinnost. Tato otázka byla během českého půlroku přinejmenším upozaděna.¹³⁵

132 porovnej s: Ivo Složarcik, “The Czech Republic in 2009: Low Profile Presidency with High Profile Challenges?”, In Attila Ágh – Judit Kis-Varga (eds.), *New Perspectives for the EU Team Presidencies*. Budapest: Together For Europe Research Centre, 2008, pp. 89–104.

133 *EU2009.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-04-27]. Trio předsednictví. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/pesidency-trio/trio-predsednictvi-775/>>.

134 KACZYŃSKI, Piotr Maciej. Mid-Term Assessment of the Czech EU Presidency. *Central Europe Digest* [online]. 16.3.2009, 1, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cepa.org/ced/view.aspx?record_id=151>.

135 Výsledky českého předsednictví v energetice. *Euractiv.cz* [online]. 2009, [cit. 2011-04-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/energetika/link-dossier/vysledky-ceskeho-predsednictvi-v-energetice-000054>>.

Podobný osud potkal i další z deklarovaných cílů tria, jímž byl boj proti globálním změnám. Ačkoli jej Praha do svého programu především s ohledem na francouzské předsednictví zahrnuje, její kroky nepůsobily v této oblasti příliš věrohodně¹³⁶. V oficiálních dokumentech tak ČR proklamovala úzkou kooperaci s francouzským a švédským předsednictvím¹³⁷, realita však byla nakonec jiná. Češi především s Francouzi příliš nekooperovali¹³⁸. V některých situacích bylo dokonce zřejmé, že se jejich zájmy otevřeně rozcházejí¹³⁹.

3.3.2.b. Národní zájmy

Zajímavé je posoudit, do jaké míry se Česká republika pokusila do svých priorit inkorporovat národní zájmy země. Samotný průběh mandátu nám ukazuje, že se předsednictví snažilo prosadit spíše zájmy vládních stran nežli národní zájmy. Tehdy vládnoucí koalice ODS, KDU-ČSL a Strany zelených disponovala v Poslanecké sněmovně rovnými 100 hlasy a zahrnutí kontroverzních témat do programu předsednictví by mohlo teoreticky vyústit ve vládní krizi. To mohl být jeden z důvodů, proč například české předsednictví nezmiňovalo mezi prioritami dokončení ratifikace Lisabonské smlouvy a vyřešení irských záruk. Především hlavní vládní strana, ODS, byla v této otázce velmi nejednotná. Agenda předsednictví tak sledovala socioekonomické, konstituční a regionální preference tehdejšího kabinetu.¹⁴⁰ V socioekonomické dimenzi strukturace agendy byl zřetelný liberální profil Topolánkova kabinetu. Regionální preference na východ představuje tradiční orientaci české zahraniční politiky.¹⁴¹ Co se tematických preferencí týče, na poli energetiky to byl důraz na bezpečnostní otázky oproti ochraně životního prostředí. Ani Straně zelených se toto směřování priorit nepodařilo výrazně ovlivnit.¹⁴² Celkově se tedy zdá, že priority

136 DRULÁK, Petr; STRÁTECKÝ, Vít a kol. *Hledání českých zájmů*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha. 2010. str. 97.

137 Background on Priorities for the Czech EU Council Presidency in the First Half of 2009. In *Europe without Barriers* [online]. Praha : Úřad vlády, 2009 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/858-priority_ceskeho_predsednictvi_eng.pdf>.

138 KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010. str. 123

139 SUNBERG, Anna; NILSSON, Claes. Swedish Presidency Ambitions and ESDP (ARI). Real Instituto Elcano [online]. 16.11.2009, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_eng/Content?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/europe/ari156-2009>.

140 KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010. str. 123

141 ibidem. str. 132

142 KRATOCHVÍL, Petr; BENEŠ, Vít. (Tschechischer) Stolz und (bestätigte) Vorurteile. : Eine Bilanz der tschechischen EU-

odrážely, spíše než dlouhodobý národní zájem, minimum možného kompromisu mezi vládnoucími stranami tehdy vládnoucí koalice. Pro zjednodušení bude v následujících částech používán pojem národní zájem, který je v případě ČR do značné míry zaměnitelný s pojmem zájem vládnoucí koalice.

Ačkoli nejlepším příkladem hájení národního zájmu/zájmu vládnoucí koalice je již výše zmíněná liberalizační povaha předsednictví, s ukázkami podobného postupu se můžeme setkat i v oblasti energetiky. Zde, jak řekl Alexandr Vondra, kladla Praha důraz (především vnější) energetickou bezpečnost EU.¹⁴³

V souladu racionalistickým výkladem předsednictví je národní zájem často přeformulován v evropský zájem.¹⁴⁴ Tento přístup je u České republiky v souvislosti s energetickou bezpečností poměrně dobře patrný. Během lednové plynové krize měla Česká republika enormní zájem na jejím vyřešení, protože při jejím delším trvání by mnohé riskovala.¹⁴⁵ Odpovídajícím způsobem proto rozjela horečná diplomatická jednání. S tímto kontrastuje postup české diplomacie při krizi v Gaze, která byla vnímána spíše jako povinnost: „the presidency is supposed to do something“¹⁴⁶ (Předsednictví musí něco učinit...) Tomu odpovídal i výsledek. Zatímco v souvislosti s řešením sporu Ukrajiny a Ruska je role České republiky vyzdvihována, v souvislosti s Gazou jsou komentáře přinejmenším rozpačité.¹⁴⁷

Podobně to vypadá i v prosazování legislativy, kterou lze považovat jako kompatibilní s českým národním zájmem. Jeden nejmenovaný diplomat označil EU označil tři priority v schvalovaných dokumentů, které měly být pro ČR prioritní. V rámci politik to jsou - směrnice o

Ratspräsidentenschaft. *Institut fuer Europaeische Politik, Berlin* [online]. 2009, , [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.iep-berlin.de/fileadmin/website/09_Publikationen/integration_2009/volltext/Kratochvil-Benes_integration_4-09.pdf>.

143 KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010. str. 123

144 ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective*. The Council Presidency and external representation ,New York : Routledge, 2005, str. 193.

145 PLACHTA, Lukáš. Sinusoidal Czech Presidency – Underestimated, Successful ...and Paralysed. *Europeum* [online]. 2009, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.europeum.org/doc/pdf/906.pdf>>.

146 ibidem.

147 KRÁL, David; BARTOVIC, Vladimír; ŘIHÁČKOVÁ, Věra. The 2009 Czech EU Presidency. *Sieps* [online]. 2009, [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fpdf%2F904.pdf>>.

pracovní době a telekomunikační a energetický balíček.¹⁴⁸ Předsednictví se přitom podařilo prosadit dvě z těchto priorit, což je možné považovat za úspěch. Značnou aktivitu vyvíjelo i v oblasti vytváření a rozvíjení smluvních vztahů se třetími zeměmi a regiony s cílem zajistit stálé zásobování a aktivně přispět k diverzifikaci energetických zdrojů a přepravních tras¹⁴⁹ nebo na vytvoření společné energetické politiky. Ačkoli byla potřeba společné energetické politiky pocíťována již v souvislosti s plynovou krizí v roce 2006 a ropnou o rok později¹⁵⁰, k výraznějšímu posunu došlo až během českého předsednictví. Češi nepřestali podporovat vytvoření společné energetické politiky ani po skončení svého půlroku v čele EU a prosazovali jej nadále. Jako jeden z hlavních bodů jej zmínil například šéf české diplomacie Karel Schwarzenberg. „Je směšné, že máme společná pravidla třeba pro jakost sýrů a marmelád, ale nemáme společnou energetickou politiku.“¹⁵¹

České předsednictví se také přihlásilo k dobudování vnitřního trhu s touto komoditou, který měl být nezbytnou podmínkou energetické bezpečnosti.¹⁵² V neposlední řadě došlo k přijetí tzv. třetího energetického balíčku.¹⁵³ Mezi závěry Evropské rady z 19. a 20. března je mimo jiné i schválení podpory projektů zaměřených na energetickou bezpečnost.¹⁵⁴ Všechny tyto kroky dokládají značnou aktivitu české reprezentace v oblasti, která je primárně vnímána jako národní zájem České republiky.

3.3. Závěr ČR

Obecně lze konstatovat, že způsob, jakým ČR přistupovala k úkolu vést EU koresponduje

148 KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010. str. 142

149 ibidem. str. 123

150 Potřebujeme evropskou energetickou politiku?. Euractiv.com [online]. 14.9.2007, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/potrebujeme-evropskou-energetickou-politiku>>.

151 KOTVOVÁ, Andrea. Francie a ČR budou spolupracovat v energetické politice, dohodl ministr Schwarzenberg. Mediafax [online]. 15.10.2010, 1, [cit. 2011-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.mediafax.cz/zahranici/3112257-Francie-a-CR-budou-spolupracovat-v-energeticke-politice-dohodl-ministr-Schwarzenberg>>.

152 EU2009.cz [online]. 2009 [cit. 2011-01-06]. Pracovní program českého předsednictví. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/39/11939-cz_pres_programme_cs.pdf> hlava VI.

153 KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost*. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2010. str. 132.

154 ibidem, str. 123.

s konceptem racionalistického přístupu k předsednictví. Odrážel to za první styl předsednictví (low profile) a za druhé důraz na priority a národní zájem. Topolánkova vláda dospěla racionální úvahou k závěru, že malá, relativně chudá a nová členská země nemůže mít přehnané ambice. Zvolila si proto poměrně nekonfliktní témata. Místo širokých priorit se pak soustředila na prosazení několika konkrétních dokumentů. Na hlubší reformu EU ani nepomýšlela.

Dalším bodem je důraz Prahy na včasnou a správnou formulaci priorit a i jejich následné dodržování. Pro racionalistickou interpretaci hovoří i značná aktivita v oblastech, které česká vláda považovala za prioritní. V oblasti energetické bezpečnosti byla aktivita české vlády vysoce nadprůměrná. Naopak se setkáme s kritikou pasivity a neschopnosti dosáhnout pokroku v ostatních oblastech. Příkladem za všechny je proces ratifikace Lisabonské smlouvy a otázka irských záruk. I přestože se v první polovině roku 2009 jednalo bezpochyby o palčivý problém, Česká republika jej do svých priorit nezahrnula. Následně se tímto problémem sice Praha zabývala, její aktivita však pramenila z potřeby spíše než z vlastního zájmu.

Interpretace kroků české reprezentace pomocí Kainokova konceptu není natolik uspokojivá. Kainok považuje za klíčové k prosazení národních zájmů dlouhodobě dobrý vztah členské země k evropské integraci. Podle něj hrají také značnou roli komunikační schopnosti předsednictví nebo socializace domácích elit v rámci EU.¹⁵⁵ Ani jeden z těchto bodů Česká republika příliš nesplňuje. V případě protichůdné interpretace (ne národní zájmy, ale propagace vlastní země) je výsledek také nepřesvědčivý. Otázkou je, zda tento koncept neplatí lépe pro staré členské země. Možné je také, že Česká republika představuje výjimku z této teorie. I tak se na interpretaci této části předsednictví hodí lépe vysvětlení pomocí racionalistického přístupu.

3.4. Závěr kapitoly

Tato kapitola se věnovala obecnějšímu přístupu vlády k předsednictví. Předsednické

¹⁵⁵ ibidem, str. 41.

mandáty Rakouska a České republiky jsme testovali na dvou podobných konceptech. Prvním byl přístup švédského autora Ole Elgstöma, který předsednictví rozděluje podle toho, jestli se soustředí na očekávané důsledky nebo na vhodnost jednání. Touto logikou vytvořil Elgstöm kategorie sociologického a racionalistického předsednictví.

Podle prvního zmíněného přístupu jedná daná země tak, jak se od ní očekává, roli hraje také její identita. Takové předsednictví by mělo být aktivní v oblastech, ve kterých je považováno za silné nebo za příklad pro ostatní. Rakouské kroky v oblasti energetické bezpečnosti jsou tímto přístupem poměrně dobře vysvětlitelné. Vláda se snažila především vyvolat dojem harmonie. Spíše než priority se Vídeň soustředila na vlastní prezentaci. Na poli energetické bezpečnosti pracovala aktivně hlavně v oblasti environmentální politiky, což je oblast, ve které se Rakousko považuje za světového lídra.

Druhý zmíněný, racionalistický, přístup klade důraz na priority. Daná předsednická země svými kroky také odráží poměrně věrně národní zájmy. V případě České republiky byl patrný důraz na vnější energetickou bezpečnost, což je i jeden z klíčových národních zájmů. Během českého předsednictví byla patrná také snaha neudělat ostudu a předsednictví se snažilo držet při zemi (low profile presidency).

Druhý testovaný koncept od Petra Kainoka rozděluje země podle toho, zda kladou důraz na národní zájmy, nebo se snaží předsednictví využít pro prezentaci vlastní země. Toto rozdělení v konkrétním případě Rakouska a České republiky nedokáže vždy přesvědčivě vysvětlit rozdíly mezi zeměmi. V oblasti energetické bezpečnosti je v případě Rakouska obecně patrný důraz na vnitřní pojetí tohoto problému. Vídeň se soustředila hlavně na obnovitelné zdroje energie a úspory. Oproti tomu se Praha velice silně angažovala ve vnějších činnostech týkajících se energetické bezpečnosti. Byly učiněny především kroky vedoucí k diverzifikaci zdrojů a přepravních tras zásobování energetickými surovinami.

4. Koordinační model předsednictví

Třetím základním rozdílem mezi ČR a Rakouskem byl i způsob, jakým obě země koordinovaly chod předsednictví. Vliv tohoto faktoru na předsednictví má analyzovat následující kapitola. Nejprve je potřeba klasifikovat rakouský a český koordinační mechanismus. Ve druhé části této kapitoly posoudíme, jak se tento mechanismus promítl do kroků obou předsednictví.

4.1. Model „capital“ a „Brussels“

Spolupráce aktérů národní administrativy a nastavení fungování koordinačního mechanismu jsou jednou z klíčových složek úspěšného zvládnutí předsednictví. Koordinační mechanismus není ze strany EU nijak definován. Je tedy zcela v kompetenci členských států, jak si národní schéma nastaví.¹⁵⁶ Vnitrostátní koordinační mechanismy vytvářené členskými státy EU vykazují určité společné rysy, a můžeme je proto nazvat modely koordinace předsednictví. Hlavním kritériem je umístění centrálního koordinačního prvku a stanovení aktéra, na kterém spočívá větší zátěž (centrální administrativa nebo stálé zastoupení daného státu při EU).¹⁵⁷ To, jaký model si daná země zvolí závisí na různých faktorech jako například velikost dané země, tedy její personální kapacita.¹⁵⁸

Lze se setkat se dvěma základními přístupy k předsednictví tzv. „Brussels based“ a „capital based“. První přístup klade důraz na reprezentaci v rámci EU, tedy především stálé zastoupení jednotlivých členských zemí v Bruselu (SZ). Předpokládá vybavení stálého zastoupení více nástroji i pracovníky ke koordinaci v rámci EU. Dále se počítá s širšími mandáty diplomatů SZ a v neposlední řadě lze u modelu typu Brussels rozlišit horizontální a vertikální koordinaci.¹⁵⁹ Vertikální připadá domácím úředníkům a horizontální zajišťuje stálé zastoupení. Administrativa

156 KARLAS, Jan, kol. autorů. *Jak předsedat Evropské unii? : Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 146 s, str. 120.

157 ibidem. str. 120.

158 QUAGLIA, Lucia, MOXON-BROWNE, Edward, *What Makes a Good EU Presidency? Italy and Ireland Compared*, *JCMS*, 2006 ročník 44. číslo. 2. str. 353.

159 KAJNČ, Sabina. Channels of Cooperation: A Case Study of Slovenia's Presidency of the EU. *Epin* [online]. 2009, 21, [cit. 2011-04-09]. Dostupný z WWW: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/96525/ipublicationdocument_singledocument/4e01d546-05da-488b-8029-f79de321ef18/en/WP+021.pdf>.

v hlavním městě řídí výběr priorit, má konečné rozhodovací slovo, určuje volnost mandátu SZ a připravuje národní pozice. Oproti tomu stálé zastoupení má do značné míry dominanci v horizontální koordinaci, např. mezi odborníky a diplomaty SZ oproti koordinaci na úrovni ministerstev.¹⁶⁰ Dalším znakem předsednictví ve stylu „Brussels based“ je zvláštní postavení expertů a diplomatů SZ po dobu předsednictví. Z důvodů časté potřeby rychlého rozhodování tak během průběhu předsednictví stálé zastoupení vypadává z tradičního řetězce horizontálního rozhodování a získává tak vyšší míru samostatnosti. Tato volnost se projevuje především v oblastech, kde nemá daná předsednická země žádné nebo malé vlastní zájmy (např. rybolov na moři a ČR).

Druhý model („capital based“) se soustředí na rozdělení kompetencí uvnitř členského státu. Jeho hlavní rysy lze analogicky odvodit od předsednického modelu „Brussels“, přesto je třeba některé z nich ve stručnosti zmínit. V jeho rámci jsou patrné tři podkategorie: centralizované, decentralizované a kombinované předsednictví (kombinace obou předchozích).¹⁶¹ Předsednický model „capital“, jehož příkladem může být například předsednictví Francie v roce 2000, je také méně častý. Předsednická země není v tak intenzivním kontaktu se Sekretariátem rady¹⁶² a rozhodování je řízeno primárně z hlavních měst.¹⁶³ Jednotlivá ministerstva jsou tak v intenzivnějším kontaktu s partnerskými ministerstvy v členských státech. Z historie je známé, že první model předsednictví spíše preferují menší a střední státy, ten druhý je většinou charakteristický pro státy větší.¹⁶⁴¹⁶⁵

Základním předpokladem je, že se české a rakouské předsednictví v tomto bodě lišila.

160 KAJNČ, Sabina. Channels of Cooperation: A Case Study of Slovenia's Presidency of the EU. *Epin* [online]. 2009, 21, [cit. 2011-04-09]. Dostupný z WWW: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/96525/ipublicationdocument_singledocument/4e01d546-05da-488b-8029-f79de321ef18/en/WP+021.pdf>.

161 KRÁL, David; BARTOVIC, Vladimír; ŘIHÁČKOVÁ, Věra. The 2009 Czech EU Presidency. *Steps* [online]. 2009, [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fpdf%2F904.pdf>>.

162 BEACH, Derek. Towards a new method of constitutional bargaining?. *Department of Political Science University of Aarhus, Denmark* [online]. 2003, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://aei.pitt.edu/412/1/beach_towards.pdf>.

163 MOOZOVÁ, Irena. *Ano pro Evropu* [online]. 2008 [cit. 2011-04-29]. Druhý panel. Dostupné z WWW: <<http://www.anoproevropu.cz/cs/discussion/panel02.html>>.

164 ibidem.

165 KARLAS, Jan, kol. autorů. *Jak předsedat Evropské unii? : Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 146 s, str. 122.

Značné rozdíly mezi oběma zeměmi byly částečně zřejmé již při zpracovávání předešlých kapitol, i když s jistými otazníky v případě České republiky. V následujících odstavcích se proto nejprve podíváme na koordinační mechanismy obou zemí a přiřadíme je k jednomu z typů předsednictví (Brussels vs. capital). Další část této kapitoly tyto poznatky naváže. V ní se zjistíme, zda měl tento odlišný způsob koordinace předsednictví vliv na to, jakým způsobem obě země přistupovaly k energetické bezpečnosti.

4.1.1. Rakousko- typ koordinačního modelu

Rakousko představuje poměrně jasný případ předsednictví, ve kterém měly rozhodující úlohu orgány sídlící v Bruselu. Můžeme tak hovořit o modelu tzv. „Brussels based presidency“.¹⁶⁶ V případě Rakouska se projevila již jedna historická zkušenost s vedením Unie. V porovnání s prvním mandátem došlo k přesunu značných pravomocí z kancléřství na stálé zastoupení v Bruselu. To během druhého předsednictví sehrálo zcela klíčovou úlohu a stalo se skutečným centrem, kde se rozhodovalo o rakouské pozici.¹⁶⁶ Za prvního předsednictví byl v úřadu kancléře Viktor Klima ze sociální demokracie (SPÖ), zatímco úřad ministra zahraničních věcí zastával Wolfgang Schüssel z lidové strany (ÖVP). Mezi oběma partnery docházelo velice často ke sporům o kompetence, což negativně ovlivnilo průběh předsednictví.¹⁶⁷ V roce 2006 byla situace naprosto odlišná. Jak v úřadě kancléře, tak na pozici ministra zahraničních věcí byl zástupce jedné strany. Post ministryně zahraničních věcí zastávala Ursula Plassnik, se kterou neměl kancléř Wolfgang Schüssel žádné větší spory.

Stálé zastoupení se těšilo větší důvěře i z toho důvodu, že má již dlouhou tradici a jeho fungování je do značné míry spolehlivé a prověřené. Historie rakouské mise u Evropských společenství sahá až do roku 1960.¹⁶⁸ Její součástí jsou nejenom vládní diplomaté a úředníci ale i

166 PUNTSCHER RIEKMANN, Sonja; EISELT, Isabella; MOKRE, Monika. Ein ehrlicher Makler in schwierigen Zeiten : Die österreichische Präsidentschaft der Europäischen Union. *EIF, Institut für Europäische Integrationsforschung* [online]. 2006, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.eif.oeaw.ac.at/downloads/veranstaltungen/2006/NotreEurope_Studie.pdf>.

167 LUIF, Paul. *The Austrian EU Presidency: A Midterm Report*. Swedish Institute for European Policy Studies [online]. 2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.sieps.se/en/publikationer/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report-20061op>>

168 Ständige Vertretung Österreichs bei der EU in Brüssel. *Rechnungshof* [online]. 2010, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.rechnungshof.gv.at/fileadmin/downloads/2010/berichte/teilberichte/bund/bund_2010_09/Bund_2010_09_1.pdf>.

zástupci všech ministerstev, spolkových zemí, zájmových skupit (Rakouská obchodní komora, Rakouský úřad práce, Spolkové odbory atd.), národní banky a Rakouské agentury pro rozvoj.¹⁶⁹ Spolkové ministerstvo zahraničních věcí je stálému zastoupení oficiálně nadřazené a skrze něj hraje klíčovou úlohu při formulaci rakouských pozic.¹⁷⁰ Kromě kariérní diplomatky Ursuly Plassnikové měla na ministerstvu hlavní slovo „Výkonná skupina“ vzniklá v roce 2004 a dále Skupina sekčních šéfů (Sektionsleitergruppe).

Rakouské zastoupení v Bruselu bylo již před začátkem předsednictví poměrně početné. Se svými 141 stálými zaměstnanci představovalo 4 největší zastoupení ze všech zemí.¹⁷¹ Zároveň se jednalo o největší misi Rakouska v zahraničí.¹⁷² Stálé zastoupení mělo kromě toho dalších 146 stálých zaměstnanců na jednotlivých ministerstvech nebo různých úřadech. Jednotlivá rakouská ministerstva, orgány (například centrální banka), jednotlivé spolkové země a některé organizace měly zároveň své zástupce přímo u stálého zastoupení v Bruselu.¹⁷³ Skutečnost, že mnoho jednotlivých úředníků nebylo přímo podřízeno kancléřství jim dávalo také větší míru autonomie.

Takto nastavený systém rozdělení pravomocí fungoval oproti jeho českému ekvivalentu značně odlišně. Jednotlivá ministerstva vypracovala návrhy a ty byly následně Ministerstvem zahraničních věcí koordinovány a zformulovány do jednotné pozice, kterou pak Rakousko navenek reprezentovalo. V celém procesu formulace pozic hrálo stálé zastoupení v Bruselu po celou dobu předsednictví klíčovou úlohu.¹⁷⁴

Na základě výše zmíněných argumentů lze Rakousko přiřadit bez výhrad k předsednictvím

169 *The Austrian Foreign Ministry* [online]. 200? [cit. 2011-03-01]. The Permanent Representation of Austria to the EU. Dostupné z WWW: <<http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry/foreign-policy/europe/european-union/austria-in-the-eu/permanent-representation-of-austria-to-the-eu.html>>.

170 LUIF, Paul. *The Austrian EU Presidency: A Midterm Report*. Swedish Institute for European Policy Studies [online]. 2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.sieps.se/en/publikationer/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report-20061op>>

171 Ständige Vertretung Österreichs bei der EU in Brüssel. *Rechnungshof* [online]. 2010, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.rechnungshof.gv.at/fileadmin/downloads/2010/berichte/teilberichte/bund/bund_2010_09/Bund_2010_09_1.pdf>.

172 *The Austrian Foreign Ministry* [online]. 200? [cit. 2011-03-01]. The Permanent Representation of Austria to the EU. Dostupné z WWW: <<http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry/foreign-policy/europe/european-union/austria-in-the-eu/permanent-representation-of-austria-to-the-eu.html>>.

173 Ständige Vertretung Österreichs bei der EU in Brüssel. *Rechnungshof* [online]. 2010, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.rechnungshof.gv.at/fileadmin/downloads/2010/berichte/teilberichte/bund/bund_2010_09/Bund_2010_09_1.pdf>.

174 PUNTSCHER RIEKMANN, Sonja; EISELT, Isabella; MOKRE, Monika. Ein ehrlicher Makler in schwierigen Zeiten : Die österreichische Präsidentschaft der Europäischen Union. *EIF, Institut für Europäische Integrationsforschung* [online]. 2006, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.eif.oew.ac.at/downloads/veranstaltungen/2006/NotreEurope_Studie.pdf>.

typu „Brussels based“. V této souvislosti splňuje téměř všechny body definice tohoto modelu koordinace. Zdůraznit je potřeba především skutečnost, že stálé zastoupení hrálo klíčovou úlohu ve formulaci i prosazování priorit během celého půlročního mandátu. Patrný je rozdíl především oproti předchozímu předsednictví, kdy hrál mnohem větší úlohu úřad kancléře.

4.1.2. Česká republika- typ koordinačního modelu

V případě České republiky nebylo zpočátku zřejmé směřování k jednomu z obou typů předsednictví.¹⁷⁵ Původně se očekávalo, že ČR bude tíhnout k modelu Brussels. Nakonec však došlo ke značnému odchylení. Při přípravě předsednictví se česká vláda nechala alespoň zpočátku inspirovat přímo rakouským modelem.¹⁷⁶ Ten spočíval v řízení skrze MZV skrze Generální sekretariát v čele s vysokým státním úředníkem a důraz na stálé zastoupení. Vzhledem k velikosti země, se tento přístup jevil jako jednoznačně výhodnější. V březnu 2007 ovšem došlo k výrazné úpravě tohoto plánu a rozhodnutím vlády byl ustanoven post místopředsedy vlády pro evropské záležitosti. V jeho čele stanul Alexandr Vondra. Tento značný přesun ve prospěch Vondrova úřadu znamenal odklon od modelu „Brussels“ a naopak se plánované řízení českého předsednictví začalo více podobat modelu „capital“. Tato proměna se pak ještě více projevovala v průběhu samotného předsednictví.

Ani v případě předsednictví s hlavním centrem rozhodování v hlavním městě nelze roli stálého zastoupení úplně eliminovat. Konkrétně v českém případě hrálo i přes odebrání některých pravomocí poměrně důležitou úlohu. Během předsednictví řídilo 146 diplomatů SZ jednání 150 pracovních skupin, kterých bylo v průběhu šesti měsíců naplánováno 2 335.¹⁷⁷ Počet zaměstnanců se během přípravné fáze postupně zvyšoval až na 220, což dokládá, že roli zastoupení nelze úplně marginalizovat.¹⁷⁸ (pozn. I přesto stálé zastoupení ČR bylo menší než Rakouské) Stálé zastoupení

175 MOOZOVÁ, Irena. *Ano pro Evropu* [online]. 2008 [cit. 2011-04-29]. Druhý panel. Dostupné z WWW: <<http://www.anoproevropu.cz/cs/discussion/panel02.html>>.

176 KARLAS, Jan, kol. autorů. *Jak předsedat Evropské unii? : Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 146 s, str. 122.

177 EU2009.cz [online]. 2009 [cit. 2011-04-29]. Role Stálého zastoupení během předsednictví České republiky v Radě EU. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/permanent-representation/stale-zastoupeni-8800/>>.

178 KRÁL, David; BARTOVIC, Vladimír; ŘIHÁČKOVÁ, Věra. *The 2009 Czech EU Presidency*. *Sieps* [online]. 2009, [cit. 2011-

ovšem s blížícím se předsednictvím postupně ztrácelo na významu. SZ bylo v mnoha záležitostech konzultováno pomocí videokonference, přípravu samotných priorit ovšem zajišťovala ministerstva, které koordinoval Vondrův úřad a nikoli stálé zastoupení. Přesun centra rozhodování směrem do Vondrova úřadu dokládá i změna na postu šéfa stálého zastoupení, na nějž byla jmenována Milena Vicenová. Dalším krokem byla změna v institucionálním postavení stálého zastoupení. I přesto, že zůstalo oficiálně pod Ministerstvem zahraničních věcí, jeho činnost byla po dobu předsednictví řízena z Úřadu vlády.¹⁷⁹ Zastoupení v Bruselu tak s postupem času spíše než roli nezávislého aktéra plnilo roli velvyslance tlumočícího pozici české vlády případně Vondrova úřadu.

Úřad místopředsedy vlády Alexandra Vondry měl ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí a ostatními resorty na starosti především přípravu 34 formálních rad ministrů a dvě Evropské rady nejvyšších představitelů členských zemí.¹⁸⁰ Přípravu těchto klíčových schůzek, tak úřad místopředsedy vlády vzal přímo na sebe. Na Vondrův úřad byly také postupně převedeny pravomoci z Ministerstva zahraničních věcí a místopředseda vlády pro evropské záležitosti se stal skutečně klíčovou figurou příprav. V roce 2007 si úřad vlády budoval pozici centrálního koordinačního prvku a zabýval se zejména otázkami logistiky, přípravy komunikační strategie a vytvářením platformy komunikace s ostatními složkami státní správy (zejména s resorty).¹⁸¹ Jednotlivá ministerstva si ve stejnou dobu začala zřizovat útvary pro přípravu předsednictví. Vznik ani chod těchto jednotlivých složek nebyl nijak centrálně koordinován a ministerstva v této záležitosti převzala iniciativu. V jejich rámci došlo k formulaci jednotlivých sektorových priorit, které následně zkoordinoval úřad vlády.

Tento proces formulace priorit popisuje Úřad místopředsedy vlády pro evropské záležitosti následovně: Od únorového ostrého startu probíhá o prioritách čilá debata, a to po dvou základních liniích. První rovinu tvoří skupiny zástupců ministerstev v různém složení a další experti, jednotlivé

04-11]. Dostupný z WWW: <<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fpdf%2F904.pdf>>.

179 KRÁL, David; BARTOVIC, Vladimír; ŘIHÁČKOVÁ, Věra. The 2009 Czech EU Presidency. *Steps* [online]. 2009, [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fpdf%2F904.pdf>>str. 36.

180 EU2009.cz [online]. 2009 [cit. 2011-04-29]. Role Stálého zastoupení během předsednictví České republiky v Radě EU. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/permanent-representation/stale-zastoupeni-8800/>>.

181 KARLAS, Jan, kol. autorů. Jak předsedat Evropské unii? : Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 146 s, str. 122.

priority za účasti odborníků z týmu místopředsedy vlády pro evropské záležitosti diskutují a rozpracovávají. Druhou rovinu pak představují debaty s některými dalšími důležitými hráči. Jde zejména o český Parlament – evropské a zahraniční výbory Senátu a Poslanecké sněmovny, zaměstnavatele a odbory, samosprávné celky – kraje, města a obce – a v neposlední řadě i odborníky, akademiky a občanskou společnost.¹⁸²

Jak je tedy vidět, alespoň ze začátku měl Úřad vlády snahu zahrnout do formulace priorit co nejširší spektrum aktérů včetně některých na evropské úrovni. Tento trend ovšem především z praktických důvodů dlouho nevydržel a otěže převzal plně do svých rukou úřad místopředsedy vlády. Ten během předsednictví upřednostňoval omezení velikosti koordinačních orgánů v zájmu jejich operability a nepovažoval užší zapojení ostatní složek kromě resortů z nutné.¹⁸³ Výsledkem byla nejenom nezvyklý přechod od modelu „Brussels“ k modelu „capital“, ale i mix centralizovaného a decentralizovaného řízení předsednictví.¹⁸⁴

4.1.3. Shrnutí- přiřazení ČR a Rakouska k typu koordinačního modelu

U České republiky a Rakouska jsou tak patrné dva poměrně protichůdné směry vývoje. V případě Rakouska došlo, v porovnání s prvním předsednictvím, ke značnému přesunu pravomocí na stálé zastoupení v Bruselu. To se tak stalo skutečným centrem, kde se tvořila a koordinovala rakouská pozice. Z této zkušenosti vycházela přímo Praha, která se Rakouskem inspirovala. Předsednictví bylo v první fázi svěřeno Ministerstvu zahraničních věcí ČR. V souvislosti se zřízením postu místopředsedy vlády pro evropské záležitosti ale došlo k relativně rychlému přeskupení pravomocí ve prospěch nově zřízeného úřadu. Národní pozice tak byla formulována na jednotlivých resortech a následně koordinována na Úřadě vlády a z původní snahy inspirovat se

182 KARAS, Ondřej. Tisková zpráva ke koncepci komunikace a prezentace předsednictví ČR v Radě EU. Úřad vlády ČR [online]. 2007, [cit. 2011-04-21]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/25.07._-Koncepci_komunikace_a_prezentace...>.

183 KARLAS, Jan, kol. autorů. Jak předsedat Evropské unii? : Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 146 s, str. 129.

184 KRÁL, David; BARTOVIC, Vladimír; ŘIHÁČKOVÁ, Věra. The 2009 Czech EU Presidency. *Steps* [online]. 2009, [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fpdf%2F904.pdf>>.

Rakouskem nezbylo téměř nic. Stálé zastoupení v tomto procesu mělo především funkci vyslance tlumočícího pozice zasílané z Prahy.

Na základě výše zmíněných argumentů spadá rakouské předsednictví poměrně čistě do kategorie předsednictví označovaná jako Brussels based. Hovoří pro to především význam jaký sehrálo stálé zastoupení Rakouska v Bruselu. Česká republika naopak předvedla jakýsi mix mezi „capital-“ a „Brussels based“¹⁸⁵. S rostoucím datem se těžiště českého modelu vychylovalo stále více ve prospěch významu hlavního města. Pokud tento dílčí závěr přijmeme jako předpoklad dalšího výzkumu, vyvstávají zde některé důležité otázky. Především, jakým způsobem se tento rozdíl mezi českým a rakouským předsednictvím projevil v přístupu k energetické bezpečnosti?

V této souvislosti je naprosto relevantní předpoklad, že země které výkon předsednictví prováděly přes Brusel budou mít větší odstup od národních zájmů. Naopak i vzhledem k fyzickému umístění úřednického aparátu v hlavním městě budou mít předsednictví typu „capital“ tendenci reflektovat národní debatu a snahu řešit národní zájmy. Předsednictví řízené z hlavního města také bude méně náchylné k prosazování jakýchkoli celoevropských vizí, což souvisí například s předpokladem menší míry evropeizace než je tomu u v Bruselu sídlících úředníků. Pokud přijmeme platnost následujících předpokladů, musíme si položit otázku, jak se rozdíly v koordinačním mechanismu českého a rakouského předsednictví promítly na jejich přístupu k energetické bezpečnosti?

4.2. ČR a Rakousko, projev domácí diskuse na předsednictví

Následující odstavce se budou zabývat tím, v jakých mantinelech se odehrává veřejná debata o energetické bezpečnosti v Rakousku a České republice. Poté navážeme a pokusíme se zjistit, zda

185 KRÁL, David; BARTOVIC, Vladimír; ŘIHÁČKOVÁ, Věra. The 2009 Czech EU Presidency. *Steps* [online]. 2009, [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fpdf%2F904.pdf>>.

a do jaké míry předsednictví tento domácí diskurz ve svých krocích reflektovalo. Tímto postupem bude ověřeno, zda byl faktor rozdílného koordinačního mechanismu obou předsednictví relevantní v jejich přístupu k energetické bezpečnosti.

Ve většině zdrojů se lze setkat se třemi základními přístupy k energetice. První zdůrazňuje ekonomickou stránku energetické bezpečnosti. Klíčovým slovem je zde finanční dostupnost energetických zdrojů. Bezpečné dodávky jsou takové, které si můžeme dovolit. Národní státy by měly sledovat především ceny surovin. Druhý přístup se soustředí na bezpečnost dodávek a hlavní starostí států by podle tohoto přístupu mělo být zajištění dostatečného přístupu k energiím. Toho je dosaženo primárně pomocí diverzifikace přepravních tras. Hlavní riziko představují výpadky v dodávkách energetických surovin. Třetí, poslední pohled, pohled klade důraz na dopady produkce a spotřeby energií na životní prostředí. Hlavním cílem je udržitelnost produkce a spotřeby energetických zdrojů. Velkou roli hrají například nové technologie nebo rozvoj alternativních zdrojů.¹⁸⁶ Je více než zřejmé, že se jednotlivé kategorie překrývají a doplňují. V přístupu všech zemí k energetické bezpečnosti musí být v přítomny současně všechny tři aspekty. Nicméně každá země klade větší či menší důraz na jeden z těchto přístupů. V případě Rakouska a České republiky je zřejmé poměrně čisté rozdělení obou zemí v otázce přístupu k energetické bezpečnosti. Nejprve bude provedena analýza postojů obou zemí a následně se podíváme na to, do jaké míry se promítl do jejich politiky během předsednictví.

4.2.1.a. Česká republika- debata o energetice

V české debatě o energetické bezpečnosti je patrná jedna konstanta. Je jí zdůrazňování bezpečnostního rozměru energetiky. Toto téma je přítomné ve všech programových prohlášeních vlády. Věnují se mu také všechny koaliční smlouvy. Např.:

¹⁸⁶ RAZAVI, Hossein. Economic, Security and Environmental Aspects of Energy Supply : A Conceptual Framework for Strategic Analysis of Fossil Fuels. *World Bank* [online]. 1997, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://oldsite.nautilus.org/archives/papers/energy/RazaviPARES.pdf>>.

„Koaliční vláda bude pokračovat ve zvyšování vnější energetické bezpečnosti České republiky především diverzifikací zdrojových zemí energetických zdrojů a přepravních tras s cílem snížení české závislosti na jedné zemi. Nosným projektem v této oblasti bude podpora výstavby plynovodu Nabucco a další projekty propojování energetických sítí v severojižním směru.“¹⁸⁷

Tyto koaliční smlouvy ilustrují hlouběji zakořeněný pohled na energetickou bezpečnost. Jak bylo zmíněno v úvodu, klíčovým slovem je v tomto ohledu zajištění dodávek. Hlavním nástrojem je diverzifikace přepravních tras a jako největší riziko je vnímáno přerušení dodávek. Při situaci, kdy je ČR velice výrazně závislá na dodávkách energetických surovin z jedné země je tento přístup lehký pochopitelný. Více se tématem zabývá kapitola věnovaná vztahům ČR a Ruska. Je potřeba pouze připomenout dlouhodobé negativní vnímání Ruska v české společnosti¹⁸⁸. S tím souvisí prezentace závislosti na ruských dodávkách jakožto „nebezpečné“ nebo „nepohodlné“.¹⁸⁹

Zajímavé je také, že politika životního prostředí je vnímána primárně skrze optiku energetické bezpečnosti. „Vláda bude podporovat ekologicky čisté výroby energie, tedy jadernou energetiku a efektivní obnovitelné zdroje, které mohou významně přispět k energetické bezpečnosti ČR, tedy snížení energetické závislosti ČR na cizích zdrojích.“¹⁹⁰ Přesně naopak tomu je v Rakousku, kde je energetická bezpečnost vnímána především jako aktivní politika ochrany životního prostředí. O tomto bodě pojednávají podrobněji další odstavce věnované přímo Rakousku. Na důrazu na bezpečnost nic nezměnila ani přítomnost Strany zelených v české vládě. I přes její přítomnost v koalici nebyla Topolánková vláda v boji s klimatickými změnami moc aktivní.¹⁹¹

V každé zemi se stává, že se bezpečnostní zájmy někdy dostávají do střetu s ochranou

187 *Věci veřejné [online]. 2009 [cit. 2011-04-02]. Koaliční smlouva. Dostupné z WWW: <<https://www.veciverejne.cz/data/files/pdf-ne-casopisy/koalicni-smlouva-ods-top09-vv.pdf>>.*

188 KRATOCHVÍL, Petr. Political Relations between Russia and the Czech Republic: or There and Back again??. *ICEG EC Conference* [online]. 2004, [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.visegrad.info/v4-eu-russia-relations/factsheet/visegrad-countries-and-russia.html>>.

189 DRULÁK, Petr. STŘÍTECKÝ, Vít a kol. *Hledání českých zájmů. Ústav mezinárodních vztahů*. Praha. 2010. str. 89.

190 BENEŠ, Vít. KARLAS, Jan, The Czech Presidency, *JCMS* ročník 2010. č. 48. str. 69–80. str. 75.

191 *Věci veřejné [online]. 2009 [cit. 2011-04-02]. Koaliční smlouva. Dostupné z WWW: <<https://www.veciverejne.cz/data/files/pdf-ne-casopisy/koalicni-smlouva-ods-top09-vv.pdf>>.*

životního prostředí. U zemí jako je ČR je takovém případě ochrana životního prostředí upozaděna a přednost dostávají bezpečnostní otázky. Tento přístup sdílí například vedoucí postava českého předsednictví, Alexandr Vondra. Ten během interview pro český rozhlas prohlásil: „EU zveřejnila v posledních měsících několik návrhů, které souvisejí s energetikou a s ochranou klimatu a s redukcí emisí. Tím prakticky jediná surovina, kterou Evropa disponuje, je uhlí a ta bude v tom energetickém mixu spíše redukována... Klimatická politika tak vede k tomu, že se spíš zvětšuje podíl zemního plynu na tom energetickém mixu a pokud jde o zemní plyn, tak jsou zhruba dvě možnosti, buď posilovat tu závislost na Rusku, anebo se pokoušet ty zdroje diverzifikovat a tady je třeba projekt plynovodu Nabucco.“¹⁹² Ačkoli to v tomto rozhovoru Vondra přímo neříká, je jeho náhled na problém vcelku jasný. Vcelku snadno tak lze pochopit kroky, které Alexandr Vondra později během předsednictví učinil. Jaké tedy byly reálné kroky českého předsednictví. Odrážely tento „bezpečnostní“ pohled Čechů na energetiku?

4.2.1.b. ČR- reflexe domácí debaty na evropské úrovni („security“)

Předpokladem je, že předsednictví typu „capital“ bude více reflektovat domácí přístup k různým politikám. V našem případě by tedy mělo platit, že se česká diskuse o energetické bezpečnosti promítne i na evropské úrovni. Česká debata koncentrovaná na bezpečné dodávky by tedy měla být reflektována na celoevropské úrovni. Lze tedy předpokládat silnou pozici české administrativy v otázkách spojených s bezpečností a naopak slabé zastoupení v řešení problémů životního prostředí. Nějakým způsobem by mělo být také reflektováno negativní vnímání Ruska jakožto dodavatele energetických surovin.

Tento předpoklad se do jisté míry vyplnil. Nejprve stručně k environmentální stránce předsednictví: Vlažný přístup Čechů k boji proti klimatickým změnám se projevil i v jejich politice na úrovni EU. Jak píší mnozí experti, kroky předsednictví v této oblasti nepůsobily příliš

192 POKORNÝ, Jan. *Zprávy ODS* [online]. 2008 [cit. 2011-04-21]. Alexandr Vondra: Ranní interview. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.ods.cz/special.php?ID=6329>>.

věrohodně.¹⁹³ Dokládá to i skutečnost, že české předsednictví toto téma de facto přenechalo Švédům, kteří nastupovali v druhé polovině roku 2009.¹⁹⁴ V rámci jejich předsednictví naopak klimatické změny byly jedním z hlavních témat.¹⁹⁵ O propojení českého předsednictví s národními zájmy respektive zájmy vládnoucí koalice již pojednává předchozí kapitola. Na tomto místě je pouze potřeba doplnit, že víra v důležitost ochrany životního prostředí nebyla v hlavní vládní straně, ODS, nikdy hluboce zakořeněna.¹⁹⁶ Tento přístup ODS byl do jisté míry i přístupem předsednictví k evropské dimenzi environmentální politiky.¹⁹⁷ Obecně panuje shoda na tom, že ochrana životního prostředí, změny klimatu a alternativní zdroje stály na okraji zájmu předsednické země.¹⁹⁸ Dále se český přístup k energetice projevil v souvislosti s Kodaňskou konferencí o globálních změnách. Pozice ČR jakožto mediátora společného evropského přístupu byla negativně ovlivněna prezidentem Klausem, jehož názory na globální změny klimatu jsou dobře známé.¹⁹⁹

Jak je tedy vidět, česká pozice v environmentální politice byla poměrně slabá a přístup předsednictví přinejmenším vlažný. To však neznamená, že by se nepodařilo dosáhnout žádného pokroku. Podle počtu přijatých směrnic a nařízení se dokonce zdá, že byl český mandát poměrně úspěšný. Přesto je ochrana životního prostředí příkladem oblasti, ve které se pokroku dosáhlo i přes chybějící politickou podporu- a ne díky ní.²⁰⁰

Jak je vidět, česká pozice v otázkách spojených s environmentální politikou nebyla příliš pevná nebo přinejmenším neodrážela hlavní proud evropské integrace. Naopak bylo možné předpokládat, že předsednictví bude poměrně silné v bezpečnostních otázkách spojených s

193 DRULÁK, Petr. STŘÍTECKÝ, Vít a kol. *Hledání českých zájmů*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha. 2010. str. 97.

194 BENEŠ, Vít. KARLAS, Jan, The Czech Presidency, *JCMS* ročník 2010. č. 48. str. 69–80. str. 75.

195 *Evropský parlament* [online]. 2009 [cit. 2011-02-01]. Priority švédského předsednictví v Radě EU. Dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20090714IPR58191+0+DOC+XML+V0//CSěEU>>.

196 KLAUS, Václav. Klaus.cz [online]. 2007 [cit. 2011-03-19]. Challenges of the Current Era. Dostupné z WWW: <<http://www.klaus.cz/klaus2/asp/clanek.asp?id=3eLwSP6fD2kj>>.

197 ibidem.

198 KRATOCHVÍL, Petr; BENEŠ, Vít. (Tschechischer) Stolz und (bestätigte) Vorurteile. : Eine Bilanz der tschechischen EU-Ratspräsidentschaft. *Institut fuer Europaeische Politik, Berlin* [online]. 2009, , [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.iep-berlin.de/fileadmin/website/09_Publikationen/integration_2009/volltext/Kratochvil-Benes_integration_4-09.pdf>.

199 *Věci veřejné* [online]. 2009 [cit. 2011-04-02]. Koaliční smlouva. Dostupné z WWW: <<https://www.veciverejne.cz/data/files/pdf-ne-casopisy/koalici-smlouva-ods-top09-vv.pdf>>.

200 KRATOCHVÍL, Petr; BENEŠ, Vít. (Tschechischer) Stolz und (bestätigte) Vorurteile. : Eine Bilanz der tschechischen EU-Ratspräsidentschaft. *Institut fuer Europaeische Politik, Berlin* [online]. 2009, , [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.iep-berlin.de/fileadmin/website/09_Publikationen/integration_2009/volltext/Kratochvil-Benes_integration_4-09.pdf>.

energetikou. Tento předpoklad se v průběhu předsednictví ukázal jako správný. Plynová krize český přístup ještě upevnila. Silná profilace Prahy v energetické bezpečnosti se nesoustředila pouze na dobu trvání plynové krize a období bezprostředně po ní. Rostoucí strach z Ruska v kombinaci s energetickou závislostí na této zemi byl jedním z faktorů, které přispěly k bezprecedentnímu soustředění na bezpečnostní rozměr pojmu energetická bezpečnost během celého českého předsednictví.²⁰¹ Předsednictví se snažilo na evropské úrovni prosadit některé dlouhodobé cíle odrážející obecnou představu o energetické bezpečnosti v České republice.²⁰² Dlouhodobá závislost na Ruských energetických dodávkách byla z českého pohledu vnímána jako ohrožení evropské politické nezávislosti a také jako hrozba geopolitické bezpečnosti.²⁰³

Kroky českého předsednictví reflektující pocíťovaný nedostatek energetické bezpečnosti popisují již předešlé kapitoly. I proto je zde jenom zmíním. Jedním z hlavních bodů byla resuscitace již téměř mrtvého projektu plynovodu Nabucco. Ministr Topolánek označil Projekt Nabucco jako „test evropské integrace“ a jako možnost „zajistit svobodu Evropy“.²⁰⁴ Dále to byl důraz na vytvoření společné energetické politiky²⁰⁵, ačkoli pokrok v této oblasti je spíše během na dlouhou trať. Navíc společná energetická politika měla podle představ Čechů být pouze prodloužením vlastních národních zájmů. V jejich pojetí byla evropská jednota v první řadě sebevědomou jednotnou frontou proti Rusku.²⁰⁶

Debata o energetice koncentrovaná na bezpečnost byla tedy poměrně silně reflektována v krocích české vlády během předsednictví. Především v souvislosti s plynovou krizí došlo k propojení domácí a evropské debaty na toto téma. Tím, že vláda řešila krizi na evropské úrovni

201 KLAUS, Václav. Klaus.cz [online]. 2007 [cit. 2011-03-19]. Challenges of the Current Era. Dostupné z WWW: <<http://www.klaus.cz/klaus2/asp/clanek.asp?id=3eLwSP6fD2kj>>.

202 BENEŠ, Vít. KARLAS, Jan, The Czech Presidency, *JCMS* ročník 2010. č. 48. str. 69–80. str. 75.

203 KARLAS, Jan, kol. autorů. *Jak předsedat Evropské unii? : Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008.

204 KRATOCHVÍL, Petr; BENEŠ, Vít. (Tschechischer) Stolz und (bestätigte) Vorurteile. : Eine Bilanz der tschechischen EU-Ratspräsidentschaft. *Institut fuer Europaeische Politik, Berlin* [online]. 2009, , [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.iep-berlin.de/fileadmin/website/09_Publikationen/integration_2009/volltext/Kratochvil-Benes_integration_4-09.pdf>.

205 Potřebujeme evropskou energetickou politiku?. *Euractiv.cz* [online]. 14.9.2007, , [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/potrebujeme-evropskou-energetickou-politiku>>.

206 KRATOCHVÍL, Petr; BENEŠ, Vít. (Tschechischer) Stolz und (bestätigte) Vorurteile. : Eine Bilanz der tschechischen EU-Ratspräsidentschaft. *Institut fuer Europaeische Politik, Berlin* [online]. 2009, , [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.iep-berlin.de/fileadmin/website/09_Publikationen/integration_2009/volltext/Kratochvil-Benes_integration_4-09.pdf>.

vlastně řešila i domácí problém. Slabá domácí politika vlády v environmentálních otázkách byla reflektována podobně slabou pozicí na evropské úrovni. Z tohoto pohledu se tedy zdá, že předpoklad propojení předsednictví modelu „capital“ a přístupu k energetice platí.

4.2.2. Rakousko- reflexe domácí debaty na evropské úrovni („sustainability“)

Důraz Rakouska na obnovitelné zdroje a zelené energie je poměrně evidentní. Podrobně se jím zabývá již kapitola věnovaná prioritám. Pohled Rakouska na problematiku životního prostředí se ale do značné míry shoduje s dlouhodobou pozicí Evropské unie, která se v této oblasti také silně profiluje.²⁰⁷ Z tohoto důvodu by bylo jen velmi obtížné ilustrovat to, jakým způsobem Rakousko během předsednictví ovlivnilo politiku EU, respektive je jen velmi obtížné odlišit, zda výsledky v této oblasti připisovat Rakousku nebo evropským institucím. Řešením tohoto problému je výběr konkrétní politiky, ve které je rakouská pozice poměrně jasná a přitom se neshoduje s velkým počtem ostatních členských zemí. To, do jaké míry se projevila rakouská diskuse na evropské úrovni, lze ilustrovat na příkladu jaderné energetiky. Nejprve provedeme krátkou analýzu vztahů Rakušanů k této technologii a poté se podíváme na kroky jejich předsednictví v této oblasti.

Není sporu o tom, že rakousko je z dlouhodobě silně proti využívání jádra jakožto zdroje energie.²⁰⁸ Rakušané také zdůrazňují jeho značná bezpečnostní rizika.²⁰⁹ Oficiální rakouská pozice je následující: Z rakouské perspektivy jaderná energie je neslučitelná s principy a prioritami udržitelného rozvoje. Tato volba je jako taková nevýhodná pro boj se skleníkovým efektem. Na Evropské úrovni se Rakousku podařilo zamezit zahrnutí této technologie do kategorie udržitelných zdrojů energie. Rakousko považuje energetickou politiku za oblast výhradní suverenity národních států. Nicméně podporuje nejvyšší možná bezpečnostní opatření u již existujících zařízení a usiluje

207 MICHEL, Stefanie. EU als Vorreiter für CO₂-Reduzierung . *Konstruktionspraxis.de* [online]. 27.5.2010, 1, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.konstruktionspraxis.vogel.de/themen/antriebstechnik/motoren/articles/266067/>>.

208 *Reachingcriticalwill.org* [online]. 2009 [cit. 2011-04-11]. Model Nuclear Inventory- 2005. Dostupné z WWW: <<http://www.reachingcriticalwill.org/about/pubs/Inventory/Austria.pdf>>.

209 Austrian Presidency. *Patronat Catala Pro Europa* [online]. 2006, 1, [cit. 2011-04-28]. Dostupný z WWW: <http://www20.gencat.cat/docs/sue/Continguts/Serveis/Publicacions/Arxiu/informe%20semestral_austria_en.pdf>.

o zavření starších provozů. Tento bod Rakousko prosadilo do přístupových smluv při rozšiřování EU. Dokud budou atomové elektrárny v provozu, je absolutně nezbytné harmonizovat bezpečnostní standardy. Rakousko, stejně jako Evropská komise, usiluje o to, aby tato legislativa byla právně závazná pro členské země.²¹⁰

Už v přípravné fázi předsednictví viděli někteří aktéři rakouské politiky příležitost tuto pozici prosazovat na celoevropské úrovni. „Rakouskou může a mělo by využít své pozice (předsednické země²¹¹) a převzít iniciativu v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Toto odpovídá tradici Rakouska ale i značné části členských zemí, které se již distancovaly od atomové energie.²¹² Podle evropského práva spadá kompozice energetického mixu do pravomocí členských států, nicméně, jak řekl Schüssel, nejvyšší možná míra bezpečnosti musí být zajištěna.²¹³ Rakousko bude tomuto bodu věnovat zvláštní pozornost během svého předsednictví. Bude tak podporovat zavedení evropských standardů bezpečnosti pro jaderné elektrárny.²¹⁴

Snaha využít předsednictví zesílenému odporu vůči atomu pokračovala i během samotného předsednictví. V jeho průběhu byl na rakouskou vládu vyvíjen soustavný tlak zasadit se na evropské úrovni proti jádru. Kancléře kritizovala především opoziční SPÖ. „Vláda se sice v rétorické rovině vyjadřuje proti atomové energii, konkrétní kroky nicméně zatím chybí.“²¹⁵ S přístupem vlády nebyla spokojená ani rakouská Strana zelených. Ta dokonce obvinila vládu, že za jejího předsednictví byl přijat „největší projaderný rozpočet“ v historii EU.²¹⁶ Je třeba podotknout, že se kritika zelených neomezila pouze na vládu. Svůj díl dostala i SPÖ za to, že pouze mluvila ale příliš nekonala.²¹⁷ Takto tvrdá slova Strany zelených mají svůj původ v politickém boji spíše než v reálné nečinnosti

210 *Lebensministerium.at* [online]. 2010 [cit. 2011-04-27]. Principles of the Austrian Nuclear Energy Policy. Dostupné z WWW: <<http://umwelt.lebensministerium.at/article/articleview/47995/1/13788/>>.

211 poznámka Z.K.

212 Krainer: Ausstieg aus Atomenergie muss auf Agenda der EU-Präsidentschaft. *Apa-Ots* [online]. 2006, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20060114_OTS0018/krainer-ausstieg-aus-atomenergie-muss-auf-agenda-der-eu-praesidentschaft>.

213 *Federal Ministry of Foreign Affairs* [online]. 2005 [cit. 2011-01-27]. *The Austrian EU Presidency 2006*. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/predsednictvi/at_white_book_eng.pdf>.

214 *Federal Ministry of Foreign Affairs* [online]. 2005 [cit. 2011-01-27]. *The Austrian EU Presidency 2006*. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/predsednictvi/at_white_book_eng.pdf>.

215 Krainer: Ausstieg aus Atomenergie muss auf Agenda der EU-Präsidentschaft. *Apa-Ots* [online]. 2006, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20060114_OTS0018/krainer-ausstieg-aus-atomenergie-muss-auf-agenda-der-eu-praesidentschaft>.

216 KOVACS, Joachim. Atomausstieg jetzt!. *Die Gruenen, Wien 16* [online]. 13.3.2011, [cit. 2011-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.gruene-ottakring.at/themen/oekologie/1002.html>>.

217 ibidem.

kritizovaných aktérů.

S trochou nadsázky lze za hlavní výsledek rakouského předsednictví v oblasti atomové energie označit rétorické vymezení se předsednické země vůči jaderné energii. V rétorické rovině bylo Rakousko velmi aktivní, co se týče konkrétních výsledků, je již bilance poněkud slabší. Spolkové vlády se doma opakovaně zavázaly podporovat aktivní zahraniční politiku s cílem přesvědčit ostatní evropské partnery o nutnosti opustit používání jádra (Atomausstieg).²¹⁸ „Ten, kdo si myslel, že se podaří během prvního půlroku 2006 EU v klíčových otázkách jako atomová energie porakouštit, uvěřil iluzi.²¹⁹ Otázkou zůstává, do jaké míry měla ale Vídeň vůbec šanci něco změnit.

Na dobu rakouského předsednictví připadlo 20. výročí nehody v jaderné elektrárně v Černobyli (26.4.). Tato událost byla samozřejmě využita ke zviditelnění protiatomového postoje země. Ministr Pröll při této příležitosti upozornil na rizika spojená s využitím jádra. Rakousko v rámci svého partnerství s Ukrajinou v energetice financuje projekt ve Slavutychu- městě, kam byli evakuováni občané před jadernou katastrofou. Rakousko zde v době předsednictví připravovalo projekt, díky němuž by město mělo získávat energii z biomasy.²²⁰

Z iniciativy předsednictví došlo také k přípravě reformy smlouvy EUROATOM, k níž proběhlo slyšení v Evropském parlamentu. Vzhledem k negativnímu stanovisku členů výboru ITRE (Průmysl, výzkum a energetika) bylo nicméně více než jasné, že k hlubší reformě během předsednictví nedojde.²²¹ Na úrovni Rady EU došlo dále k přijetí dvou smluv. První byla smlouva s Japonskem o spolupráci v oblasti mírového využití jaderné energie. Druhá se týkala prodloužení přítomnosti EU v Organizaci pro rozvoj energetického průmyslu na Korejském poloostrově.²²² Díky předsednictví bylo také dosaženo pokroku v oblasti bezpečnosti jaderných zařízení. Tento proces probíhal v úzké spolupráci s Komisí a je považován za značný úspěch. Ve spolupráci s Komisí bylo

218 Zum "Melker" Prozess und Follow Up. *Bundesministerium fuer Land- und Forstwirtschaft Umwelt und Wasserwirtschaft* [online]. 2002, [cit. 2011-02-20]. Dostupný z WWW:

<http://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/umweltthemen/kernenergie/temelin/Roadmap/roadmap_report_may_02.pdf>.

219 GREGOR, Woschnagg. Die österreichische EU-Präsidentschaft. *Rotweissrot*. 2006, 3, str. 15.

220 *Austrian Energy Agency* [online]. 2011 [cit. 2011-01-03]. Energiepartnerschaft Ukraine. Dostupné z WWW:

<<http://www.energyagency.at/internationales/energiepartnerschaften/ukraine.html>>.

221 Zar.at [online]. 2006 [cit. 2011-01-27]. Bilanz der österreichischen EU Präsidentschaft in Atomfragen. Dostupné z WWW:

<<http://www.zar.at/article/articleview/49140/1/13787>>.

222 ibidem.

také provedeno zhodnocení statutu Evropských společenství v Mezinárodní agentuře pro atomovou energii stejně jako návrh interinstitucionální spolupráce mezi oběma organizacemi. Kvůli výhradám předsednictví dále nedošlo k přijetí nástrojů pro spolupráci v oblasti jaderné bezpečnosti (jeden z plánovaných nových instrumentů EU). Rakousko bylo proti návrhu této legislativy především kvůli tomu, že předpokládal podporu stavby nových jaderných elektráren.²²³ Proti tomuto bojovala například Elisabeth Gehrer (během předsednictví ministryně školství)..²²⁴

V rétorické rovině vystupovalo rakouské předsednictví sebevědomě proti atomu. Při reálných vyjednáváních se ale často dostávalo do defenzivy. Mezi závěry Rady konané v Bruselu v březnu 2006 byl i úkol členským zemím zvážit možné zdroje energií s cílem posílit energetickou bezpečnost. Komise zde hovořila především o zvážení budoucí role atomové energie v zemích, které si přejí tuto technologii využívat.²²⁵ V této souvislosti vystoupil kancléř Schüssel s prohlášením, že to neznamená, že by jakákoli členská země mohla být nucena k využívání jaderné energie.²²⁶ Podobná prohlášení svědčí o tom, že se potvrdily prognózy neúspěchu rakouského předsednictví „porakouštit“ agendu využívání jádra.²²⁷ Ačkoli se nedá popřít snaha rakouské vlády v této oblasti hrát aktivní úlohu, výsledky se omezují spíše prohlášení rakouských politiků před kamerami evropských médií.

Podle výše zmíněných argumentů se zdá, že rakouské kroky během předsednictví věrně refletovaly domácí debatu na toto téma. Během rakouského půlroku v čele EU sice nedošlo k výraznému posunu v otázce jaderné energetiky, z výroků rakouských představitelů je ale zřetelně vidět snaha toto téma znovu nastolovat. Pokud je tento závěr platný, pak se nepotvrdil předpoklad, že předsednictví typu „Brussels based“ bude mít od domácích témat větší odstup.

223 ibidem.

224 GREGOR, Woschnagg. Die österreichische EU-Präsidentschaft . *Rotweissrot*. 2006, 3, str. 15.

225 *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2006 [cit. 2011-04-30]. Priorities of EU presidency. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument15042.html>>.

226 LUIF, Paul. *The Austrian EU Presidency: A Midterm Report*. Swedish Institute for European Policy Studies [online]. 2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.sieps.se/en/publikationer/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report-20061op>>str. 37

227 GREGOR, Woschnagg. Die österreichische EU-Präsidentschaft . *Rotweissrot*. 2006, 3, str. 15.

4.3. Závěr kapitoly

Cílem předchozích odstavců bylo analyzovat koordinační mechanismus českého a rakouského předsednictví. Druhá část ověřila platnost vztahu mezi tímto mechanismem a reflexí národní debaty v rámci předsednictví. Výchozím předpokladem bylo, že předsednictví s centrem rozhodování při stálém zastoupení v Bruselu budou více imunní vůči národní debatě o energetické bezpečnosti. Také lze u nich i vzhledem k vyšší míře evropeizace častější prosazování pozic, které můžeme označit jako „evropské“. Naopak, předsednictví řízená z hlavního města by měla věrněji reflektovat národní debatu o energetické bezpečnosti, případně zájmy. Mezi ty může patřit kupříkladu vztah k Rusku.

Co se koordinačního mechanismu týče, potvrdil se prvotní dojem, že se v případě obou zemí značně liší. Řízení a koordinace rakouských pozic probíhala především na půdě stálého zastoupení. České předsednictví chtělo sice tento model původně následovat, od roku 2007 je ale patrný proces přesunu těžiště směrem od stálého zastoupení na Úřad vlády. Role sboru úředníků řízená Alexandrem Vondrou v průběhu předsednictví ještě rostla.

Provázanost koordinačního mechanismu se samotnými kroky předsednictví již tak průkazná není. V českém případě se poměrně jasně ukázal vliv domácí debaty na předsednictví. Oblasti zájmu (bezpečnost) a nezájmu (životní prostředí) poměrně věrně odráží stav české domácí debaty na toto téma. Snaha předsednictví vymezovat se energetickou politikou vůči Rusku je také českému politickému diskurzu vlastní. U Rakouska již výsledek tak přesvědčivý není. Jako testovací příklad byla použita jaderná energetika. I přestože bylo předsednictví koordinováno primárně ze stálého zastoupení v Bruselu, je u Rakouska zřejmý tlak na poevropštění tématu jaderné energetiky, nebo jinak řečeno „porakouštění“ evropského diskurzu o jaderné energetice. I přes slabé výsledky je především v rétorické rovině evidentní důraz Rakušanů na toto téma.

Předchozí odstavce tedy ukazují, že vztah koordinačního mechanismu a přístupu k energetice neplatí. Ačkoli je způsob koordinace předsednictví jistě významný, jiné faktory, jako

například snaha prosadit národní zájmy, převážily. Z tohoto pohledu by bylo jistě zajímavé udělat samostatnou analýzu toho, proč tomu tak je.

5. Závěr

První část této práce měla za cíl shrnout současnou debatu o předsednictví v Radě EU. Velká část současných komparací na toto téma klade důraz na vliv velikosti předsednické země. Tomuto faktoru jsou přičítány rozdíly ve způsobu, jakým jednotlivá předsednictví jednají. Velikost dané země má vliv například na personální kapacitu daného předsednictví a přímo i nepřímo tak ovlivňuje průběh celého půlročního mandátu. Přesto se nelze ubránit názoru, že je role tohoto faktoru nadhodnocována a znemožňuje nám realisticky zhodnotit vliv ostatních charakteristik předsednictví. V souvislosti s relativně podobnou velikostí ČR a Rakouska bylo možné tuto proměnnou vypustit a věnovat se ostatním relevantním faktorům. Cílem bylo tedy vyhnout se tradiční racionalistické debatě věnované rozdílným předsednictvím malých a velkých zemí.

Na základě tohoto předpokladu jsme mohli stanovit tři základní rozdíly kterými se české a rakouské předsednictví na první pohled lišila. Jsou jimi zahraničně politická orientace země, styl předsednictví a typ koordinačního mechanismu předsednictví. Tyto základní rozdíly představují zároveň faktory, jejichž relevanci pro předsednictví jsme ověřovali. Komparace samotná probíhala na pozadí přístupu předsednictví k energetické bezpečnosti. Výběr tohoto tématu byl záměrný, protože obě předsednictví byla vystavena relativně podobné situaci- plynové krizi hned v prvních dnech jejich úřadování. Tato podobnost nám tak umožnila nejenom testovat okamžité reakce vlád na tuto situaci, ale i jejich dlouhodobější politiku na půdě EU s cílem zamezit opakování podobné krize. Zjednodušeně řečeno: dvě relativně podobné země se musely vypořádat s alespoň navenek podobnou situací. Přesto obě reagovaly poměrně odlišně. A cílem této práce bylo zjistit proč.

Nyní stručně k prvnímu faktoru: zahraničně politické orientaci dané země. Relevanci tohoto faktoru jsme ověřovali na vztahu ČR a Rakouska k Rusku. První částí kapitoly byla analýza těchto

vztahů, která jasně poukázala na odlišnosti obou zemí. Přístup Vídně lze označit z poměrně přátelský. V českém případě, i vzhledem k historické zkušenosti, jsou vztahy o mnoho chladnější. Dalším krokem bylo ověření vztahu obou zemí k Rusku a vliv této skutečnosti na projekty EU spojovaných s energetickou bezpečností. Jako testovací příklad posloužil plynovod Nabucco a projekt Východního partnerství/Jižního koridoru. V případě obou byla podpora Vídně o mnoho slabší, než tomu bylo u Prahy. Rakousko svoji počáteční podporu stáhlo a minimálně v případě plynovodu Nabucco projekt dokonce podkopávalo. Naopak ČR z Nabucca učinila jednu ze svých hlavních priorit a do resuscitace již téměř mrtvého projektu vložila mnoho energie. Propojením summitu věnovanému Nabuccu se setkáním k Východnímu partnerství dodala Praha své politice jistý protiruský osten.

Druhým faktorem byl styl předsednictví. Rakousko a ČR lze odlišit pomocí konceptů švédského autora, Ole Elgstöma- racionalistickým a sociologickým přístupem k předsednictví. Rakousko, logikou sociologického přístupu, upřednostňovalo prezentaci vlastní země v Evropě oproti národním zájmům. Snažilo se na evropské úrovni navodit pocit harmonie. V oblasti energetické bezpečnosti se soustředilo na environmentální politiku, tedy na oblast, ve které je považované za lídra. Oproti tomu se Česká republika silně angažovala v prosazování národních zájmů, nebo lépe řečeno zájmů vládnoucí koalice. Snažila se přesně formulovat priority a zajistit jejich přijetí. Jedním z hlavních cílů bylo neudělat ostudu jakožto nováček na postu předsednictví. V oblasti energetické bezpečnosti byli Češi v porovnání s Rakouskem mnohem aktivnější ve vnější dimenzi politik EU.

Třetím testovaným faktorem byl koordinační mechanismus předsednictví. Obecně se rozlišuje mezi předsednictvími s centrem rozhodování v hlavním městě (často úřad vlády) nebo v Bruselu (stálé zastoupení). Rakousko mělo i vzhledem k předchozí předsednické zkušenosti více důvěru v již existující aparát úředníků v Bruselu. Česká republika chtěla nejdříve po rakouském vzoru svoje předsednictví vést hlavně skrz stálé zastoupení. Situace se ale změnila po zřízení úřadu místopředsedy vlády pro evropské záležitosti. Na tento úřad byla převáděna většina kompetencí i odpovědnosti za chod předsednictví. Na podkladu tohoto rozdílného koordinačního mechanismu

jsme testovali, do jaké míry předsednictví reflektovalo domácí debatu o energetické bezpečnosti. Závěrem bylo, že domácí debatu reflektovala poměrně přesně obě předsednictví. Rakouský odpor k jádru byl tak přenesen na evropskou úroveň. Zde se, i když neúspěšně, snažila vláda Wolfganga Schüssela Evropu trochu „porakouštit“. Soustředění se Čechů na bezpečnostní otázky spojené s energetikou a nedůvěra k Rusku byly také poměrně jasně přítomné během předsednictví.

Na základě těchto dílčích závěrů lze konstatovat, že se podařilo prokázat platnost vztahu dvou ze tří faktorů k pojetí energetické bezpečnosti. Na způsobu, jakým české a rakouské předsednictví přistupovalo k energetické bezpečnosti, se nejvíce podepsala rozdílná zahraničně politická orientace (vztah k Rusku) a přístup k předsednictví (racionalistický-sociologický). Role koordinačního mechanismu se naopak zdá být omezená. Pro výzkum předsednictví jako takového je relevantní, že není až tak podstatné, jakým způsobem je předsednictví řízeno (z hlavního města nebo Bruselu), ale co si s sebou přináší (zahraniční orientace, domácí pohled na konkrétní problematiku) a s jakými očekáváními přichází (prosazení zájmů vs. sebereprezentace). Za další přínos této práce lze považovat skutečnost, že závěry této práce mohou doplnit diskusi o předsednictví, která se soustředí primárně na rozdílnou velikost předsednických zemí. Diskuse o předsednictví malých a velkých zemí je již dobře prozkoumána. Často jsou navíc pomocí velikosti vysvětlovány rozdíly mezi předsednictvími, které mohou souviset částečně i s něčím jiným. Díky podobnosti ČR a Rakouska nebyl tento faktor relevantní a podařilo se ukázat, že významnou roli hraje například zahraničně politická orientace dané země nebo její přístup k předsednictví jako takovému.

Cílem této práce sice nebylo hodnotit výkon Rakouska a České republiky, přesto se nelze na závěr ubránit zmínění jedné poznámky k tomuto problému. V ohraničené oblasti působení, jakou je energetická bezpečnost, se ukázalo, jak nerovnoměrný může být výkon předsednictví. Český půlrok v čele EU bývá celkově hodnocen jako neúspěch. Na poli energetické bezpečnosti je ale evidentní, že se České republice podařilo dosáhnout značných pokroků a některých konkrétních výsledků. Naopak se nelze ubránit dojmu, že výborně hodnocený rakouský půlrok v čele EU byl na poli energetiky přehlídkou rétorických cvičení rakouských politiků a snahy zviditelnit vlastní zemi.

Především řešení plynové krize se Vídni příliš nepodařilo. Už samotný fakt, že za českého předsednictví došlo k jejímu opakování, ilustruje rakouský neúspěch. Otázkou zůstává, zda předsednictví může v této souvislosti vůbec nějak efektivně konat. Nezodpovězená zůstává také otázka, zda se Češi s krizí vypořádali lépe. Odpověď na ni může přijít v případě dalšího sporu Ruska s Ukrajinou hned příští zimu.

6. Summary

The aim of this diploma thesis was to identify the factors relevant for the presidency of the EU Council. The current debate is highly focused on the size of the presiding country, which leaves very little space for an alternative explanation. The main task of this thesis was therefore to enrich the debate.

There were three main differences between the Czech and Austrian presidencies. It was a different foreign policy (regarding Russia in this thesis), a different presidency style and a different method of coordination of the presidency. These three differences represent three factors, which were tested in this paper. The background for the comparison of the presiding countries was the concept of energy security. The topic of energy security was selected, because both presidencies had to face a similar crisis related to energy security. The context of it was given by the dispute between Russia and the Ukraine about the gas and transport prices. The results of this thesis are not only relevant for the research of the presidency itself, but also for the possible evaluation of possible approaches that future presidencies can have regarding the potential external energy related disputes.

The foreign policy factor was tested on the relations between Russia and both presiding countries. The first part of the chapter made clear that there were significant differences between Prague and Vienna. The relations of the first mentioned to Moscow are by far worse than in the case of Austria. The second part of the chapter deals with the implications of this different approach in

the field of the energy security. The test ground is the project of the Nabucco pipeline and the so called "Eastern Partnership". The factor of different relationship to Russia seems to be verified, because the Czech Republic and Austria took a very different stand regarding Nabucco and the Eastern Partnership.

The second factor, the presidency style, was tested on grounds of a theoretical concept invented by Ole Elgstrom. The Czech and Austrian presidencies can easily be labeled as relatively typical examples of "rationalist" and "sociological" approach towards the presidency. Whereas the Austrians placed the harmony quest on top of the priorities, the Czechs seemed to be pushing through their national interest. Different presidency styles resulted also in a different energy security approaches described as "sustainability" and "security". The second factor seems to be verified as well.

The third one deals with the coordination mechanism of the presidency. One can identify a "capital based" and a "Brussels based" presidency. The center of gravity for the Czech presidency was the government office, whereas the Austrians played their European symphony from Brussels permanent representation. The relevance of this factor was tested on the level of reflection of the domestic debate on the presidency. Both countries reflected the debate very closely and therefore the relevance of this factor could not be verified.

This thesis verified the relevance of two out of three factors concerning the EU presidency. It contributed to the general presidency debate by knowledge that not only the size, but also other country characteristics play an important role. On the other hand the technical and administrative handling of the presidency (coordination mechanism) does not seem to be closely related to the outcomes of the presidency.

7. Seznam použitých zdrojů:

2011 'crucial' for Eastern Partnership. *Euractiv.com* [online]. 7.12.2010, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <[2011 'crucial' for Eastern Partnership](#)>.

Advantage Austria [online]. 2010 [cit. 2011-04-10]. Austria is a world leader in environmental technology and renewable energy. Dostupné z WWW: <<http://www.advantageaustria.org/af/news/local/20091217-Austria-Export-Nr-138.en.jsp>>.

Associated Content [online]. 2009 [cit. 2011-02-11]. Eco-friendly Energy Sources of Austria Spark International Interest. Dostupné z WWW: <http://www.associatedcontent.com/article/1524859/ecofriendly_energy_sources_of_austria.html>.

ASTROV, Vasily. Austria: Relations with Russia and Implications for the EU eastern partnership. *FÁK-projekt* [online]. Neznámé datum vydání, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.fakprojekt.hu/docs/08-Astrov.pdf>>.

Austria Wraps up „Successful“ EU Presidency. *Turkish Weekly* [online]. 27.6.2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.turkishweekly.net/news/34203/austria-wraps-up-successful-eu-presidency.html>>.

Austrian Energy Agency [online]. 2011 [cit. 2011-01-03]. Energiepartnerschaft Ukraine. Dostupné z WWW: <<http://www.energyagency.at/internationales/energiepartnerschaften/ukraine.html>>.

Austrian Presidency reveals its energy policy. *ESN* [online]. 2006, 11, [cit. 2011-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.euronuclear.org/e-news/e-news-11/austria-presidency.htm>>.

Austrian Presidency. *Patronat Catala Pro Europa* [online]. 2006, 1, [cit. 2011-04-28]. Dostupný z WWW: <http://www20.gencat.cat/docs/sue/Continguts/Serveis/Publicacions/Arxiu/informe%20semestral_austria_en.pdf>.

Background on Priorities for the Czech EU Council Presidency in the First Half of 2009. In *Europe without Barriers* [online]. Praha : Úřad vlády, 2009 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/858-priority_ceskeho_predsednictvi_eng.pdf>.

BEACH, Derek. Towards a new method of constitutional bargaining?. *Department of Political Science University of Aarhus, Denmark* [online]. 2003, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://aei.pitt.edu/412/1/beach_towards.pdf>.

Befriedigend ohne Begeisterung : Wissenschaftler ziehen eine gemischte Bilanz des EU-Vorsitzes. *Der Standard* [online]. 2006, [cit. 2011-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://derstandard.at/2497770>>.

BENEŠ, Vít. KARLAS, Jan, The Czech Presidency, *JCMS* ročník 2010. č. 48. str. 69–80.

Berlin Kontor [online]. 2006 [cit. 2011-01-28]. Bundeskanzlerin Merkel in Wien - Österreich übernimmt EU-Ratspräsidentschaft. Dostupné z WWW: <<http://www.berlinkontor.de/01.01.2006/bundeskanzlerin-merkel-in-wien-oesterreich-uebernimmt>>.

eu-ratspraesidentschaft.html>.

CIA [online]. 1. ledna 2010 [cit. 2011-04-13]. *The World Factbook*. Dostupné z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2179rank.html>>.

Czech Presidency faces up to Gaza and gas dispute. *Vláda ČR* [online]. 21.1.2009, [cit. 2010-12-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/czech-presidency-faces-up-to-gaza-and-gas-dispute-52572>>.

Czechs to start battle for Asian gas. *Aktuálně.cz* [online]. 30.4.2009, [cit. 2011-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/czechnews/clanek.phtml?id=636165>>.

DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku : kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2008.

DRULÁK, Petr. STRÍTECKÝ, Vít a kol. *Hledání českých zájmů. Ústav mezinárodních vztahů*. Praha. 2010.

ELGSTROM, Ole. *European Union Council Presidencies : A Comparative Perspective. The Council Presidency and external representation*, New York : *Routledge*, 2005.

EU Czech Presidency wants Nabucco project to be realized in a short time. *Apa* [online]. 15.1.2009, [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://en.apa.az/news.php?id=95357>>.

EU presidency seeks deal on Nabucco pipeline funds. *EU Business* [online]. 19.3.2009, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.eubusiness.com/news-eu/1237483022.11>>.

EU2009.at [online]. 2006 [cit. 2011-04-29]. Conference „The Sound of Europe“, 26-28 January. Dostupné z WWW: <http://www.eu2006.at/en/The_Council_Presidency/Conference_The_Sound_of_Europe/index.html>.

EU2009.at [online]. 08.01.2006 [cit. 2011-04-16]. Gas dispute: Pröll puts biomass action plan on the Council agenda. Dostupné z WWW: <http://www.eu2006.at/en/News/Press_Releases/January/0801proell.html>.

EU2009.cz [online]. 2009 [cit. 2011-01-06]. Pracovní program českého předsednictví. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/39/11939-cz_pres_programme_cs.pdf>.

EU2009.cz [online]. 2009 [cit. 2011-04-27]. Trio předsednictví. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/pesidency-trio/trio-predsednictvi-775/>>.

EU2009.cz [online]. 2009 [cit. 2011-04-29]. Role Stálého zastoupení během předsednictví České republiky v Radě EU. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/permanent-representation/stale-zastoupeni-8800/>>.

EU2009.cz [online]. 2009 [cit. 2011-04-13]. Výsledky českého předsednictví v Radě EU Evropa bez bariér. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61212&down=yes>>.

Evropská Komise [online]. 2006 [cit. 2011-05-03]. Zelená kniha, Evropská strategie pro

udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/energy/green-paper-energy/doc/2006_03_08_gp_document_cs.pdf>.

Evropský parlament [online]. 2009 [cit. 2011-02-01]. Priority švédského předsednictví v Radě EU. Dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20090714IPR58191+0+DOC+XML+V0//CS%20EU>>.

Federal Ministry of Foreign Affairs [online]. 2005 [cit. 2011-01-27]. *The Austrian EU Presidency 2006*. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/predsednictvi/at_white_book_eng.pdf>.

Folum : Effizienz und Offenheit als wichtigste Ziele [online]. 2006 [cit. 2011-04-29]. Finnland übernimmt die EU-Ratspräsidentschaft . Dostupné z WWW: <<http://folum.cdgs-crew.com/viewtopic.php?t=139&sid=027f6f70368e20750e8f0a1fa0e13ad2>>.

GOLDIROVA, Renata. 'Eastern Partnership' could lead to enlargement, Poland says. *EU Observer* [online]. 27.05.2008, [cit. 2011-01-23]. Dostupný z WWW: <<http://euobserver.com/9/26211/?rk=1>>.

GREGOR, Woschnagg. Die österreichische EU-Präsidentschaft . *Rotweissrot*. 2006, 3.

HERZ, Johann. The Czech Presidency, ESDP and Missed Opportunities. *European Security Review* [online]. 2009, 45, [cit. 2011-01-24]. Dostupný z WWW: <http://www.isis-europe.org/pdf/2009_artrel_295_esr45-czech.pdf>.

KACZYŃSKI, Piotr Maciej. Mid-Term Assessment of the Czech EU Presidency. *Central Europe Digest* [online]. 16.3.2009, 1, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cepa.org/ced/view.aspx?record_id=151>.

KAINOK, Petr. *České předsednictví Rady EU : Most přes minulost. : Mezinárodní politologický ústav*, Masarykova univerzita, Brno, 2010.

KAINOK, Petr. *Předsednictví rady EU- příběh půlstoletí*. Mezinárodní politologický ústav. Brno. 2008.

KAJNČ, Sabina. Channels of Cooperation: A Case Study of Slovenia's Presidency of the EU. *Epin* [online]. 2009, 21, [cit. 2011-04-09]. Dostupný z WWW: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/96525/ipublicationdocument_singledocument/4e01d546-05da-488b-8029-f79de321ef18/en/WP+021.pdf>.

KARAS, Ondřej. Tisková zpráva ke koncepci komunikace a prezentace předsednictví ČR v Radě EU. *Úřad vlády ČR* [online]. 2007, [cit. 2011-04-21]. Dostupný z WWW: <[http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/25.07._-Koncepci_komunikace_a_prezentace...>.EU](http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/25.07._-Koncepci_komunikace_a_prezentace...)

KARLAS, Jan, kol. autorů. *Jak předsedat Evropské unii? : Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008.

KLAUS, Václav. *Klaus.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-03-19]. Challenges of the Current Era. Dostupné z WWW: <<http://www.klaus.cz/klaus2/asp/clanek.asp?id=3eLwSP6fD2kj>>.

KOTVOVÁ, Andrea. Francie a ČR budou spolupracovat v energetické politice, dohodl ministr Schwarzenberg. *Mediafax* [online]. 15.10.2010, 1, [cit. 2011-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.mediafax.cz/zahranici/3112257-Francie-a-CR-budou-spolupracovat-v-energeticke-politice-dohodl-ministr-Schwarzenberg>>.

KOVACS, Joachim. Atomausstieg jetzt!. *Die Gruenen, Wien 16* [online]. 13.3.2011, [cit. 2011-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.gruene-ottakring.at/themen/oekologie/1002.html>>.

Krainer: Ausstieg aus Atomenergie muss auf Agenda der EU-Präsidentschaft. *Apa-Ots* [online]. 2006, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20060114_OT018/krainer-ausstieg-aus-atomenergie-muss-auf-agenda-der-eu-praesidentschaft>.

KRÁL, David; BARTOVIC, Vladimír; ŘIHÁČKOVÁ, Věra. The 2009 Czech EU Presidency. *Sieps* [online]. 2009, [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fpdf%2F904.pdf>>.

KRATOCHVÍL, Petr. Political Relations between Russia and the Czech Republic: or There and Back again??. ICEG EC Conference [online]. 2004, [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.visegrad.info/v4-eu-russia-relations/factsheet/visegrad-countries-and-russia.html>>.

KRATOCHVÍL, Petr; BENEŠ, Vít. (Tschechischer) Stolz und (bestätigte) Vorurteile. : Eine Bilanz der tschechischen EU-Ratspräsidentschaft. *Institut fuer Europaeische Politik, Berlin* [online]. 2009, , [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.iep-berlin.de/fileadmin/website/09_Publikationen/integration_2009/volltext/Kratochvil-Benes_integration_4-09.pdf>.

KRATOCHVÍLA, Petr; CIBULKOVÁ, Petra Cibulková; BENEŠ, Vít. *Foreign policy, rhetorical action and the idea of otherness: The Czech Republic and Russia. Communist and Post-Communist Studies* [online]. 2006, 4, [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.sciencedirect.com/science>>.

Lebensministerium.at [online]. 2010 [cit. 2011-04-27]. Principles of the Austrian Nuclear Energy Policy. Dostupné z WWW: <<http://umwelt.lebensministerium.at/article/articleview/47995/1/13788/>>.

LEONARD, Mark; POPESCU, Nicu. *A Power Audit of EU-Russia Relations*. European Council on Foreign Relations [online]. 2007, [cit. 2011-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://ecfr.eu/page/-/documents/ECFR-EU-Russia-power-audit.pdf>>.

LUIF, Paul. *The Austrian EU Presidency: A Midterm Report*. Swedish Institute for European Policy Studies [online]. 2006, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.sieps.se/en/publikationer/the-austrian-eu-presidency-a-midterm-report-20061op>>.

MCLEOD, Aileen. Skotský parlament [online]. 2004 [cit. 2011-04-25]. GUIDE TO EU FORWARD WORK PLANNING. Dostupné z WWW: <<http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-04/sb04-38.pdf>>.

MICHEL, Stefanie. EU als Vorreiter für CO2-Reduzierung . *Konstruktionspraxis.de* [online].

- 27.5.2010, 1, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.konstruktionspraxis.vogel.de/themen/antriebstechnik/motoren/articles/266067/>>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2006 [cit. 2011-04-30]. Priorities of EU presidency. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument15042.html>>.
- MOOZOVÁ, Irena. *Ano pro Evropu* [online]. 2008 [cit. 2011-04-29]. Druhý panel. Dostupné z WWW: <<http://www.anoproevropu.cz/cs/discussion/panel02.html>>.
- MULVEY, Stephen. Europeans seek elusive harmony. *BBC* [online]. 27.1.2006, 1, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4655232.stm>>.
- Nabucco or South Stream?. *Global Politics* [online]. Neznámé datum vydání, [cit. 2011-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.global-politics.co.uk/issue9/matus/>>.
- NIEMANN, Arne; MAK, Jeannette. (How) do norms guide Presidency behaviour in EU negotiations?. In *DEI Working Paper 09-10* [online]. Dublin : UCD Dublin European Institute, 2009 [cit. 2011-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.ucd.ie/dei/wp/WP__09-10_Niemann_and_Mak.pdf>.
- PITROVÁ, Markéta; KANIOK, Petr. *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*. *Mezinárodní vztahy*. 2005, ročník 40, č. 3, s. 5-23.
- PLACHTA, Lukáš. Sinusoidal Czech Presidency – Underestimated, Successful ... and Paralysed. *Europeum* [online]. 2009, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.europeum.org/doc/pdf/906.pdf>>.
- POLLAK, JOHANNES; RIEKMANN, SONJA PUNTSCHER. The Austrian Presidency: Pragmatic Management. In [online]. *JCMS : Institute for European Integration Research, Austrian Academy of Sciences*, 2007 [cit. 2011-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.2007.00731.x/abstract>>.
- Potřebujeme evropskou energetickou politiku?. *Euractiv.cz* [online]. 14.9.2007, , [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/potrebujeme-evropskou-energetickou-politiku>>.
- PSZCZÓŁKOWSKA, Dominika. Who's NOT coming to the Eastern Partnership summit. *Gazeta Wyborcza* [online]. 7.5.2009, 1, [cit. 2010-12-23]. Dostupný z WWW: <<http://polandintheeu.blox.pl/2009/05/Whos-NOT-coming-to-the-Eastern-Partnership-summit.html>>.
- PUNTSCHER RIEKMANN, Sonja; EISELT, Isabella; MOKRE, Monika. Ein ehrlicher Makler in schwierigen Zeiten : Die österreichische Präsidentschaft der Europäischen Union. *EIF, Institut für Europäische Integrationsforschung* [online]. 2006, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.eif.oeaw.ac.at/downloads/veranstaltungen/2006/NotreEurope_Studie.pdf>.
- QUAGLIA, Lucia, MOXON-BROWNE, Edward, *What Makes a Good EU Presidency? Italy and Ireland Compared*, *JCMS*, 2006 ročník 44. číslo. 2.
- RAZAVI, Hossein. Economic, Security and Environmental Aspects of Energy Supply : A

Conceptual Framework for Strategic Analysis of Fossil Fuels. *World Bank* [online]. 1997, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://oldsite.nautilus.org/archives/papers/energy/RazaviPARES.pdf>>.

Reachingcriticalwill.org [online]. 2009 [cit. 2011-04-11]. Model Nuclear Inventory- 2005. Dostupné z WWW: <<http://www.reachingcriticalwill.org/about/pubs/Inventory/Austria.pdf>>.

ROVNÁ, Lenka, in: CAHLÍK, Tomáš, et al. *European Union Governance- Challenges and Opportunities*. Matfyzpress. Praha. 2008.

ROZOFF, Rick. Eastern Partnership: The West's Final Assault On the Former Soviet Union. *Global Research* [online]. 13.2.2009, [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=12299>>.

SOCOR, Vladimir. Europeans Remiss on Nabucco, Illusion-prone on Souts Stream. *The Jamestown Foundation* [online]. 25.6.2008, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <EUROPEANS REMISS ON NABUCCO, ILLUSION-PRONE ON SOUTH STREAM>.

SOCOR, Vladimir. Gazprom Achieves an Anschluss of Austria. *The Jamestown Foundation* [online]. 29.5.2007, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <[http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=32770&tx_ttnews\[backPid\]=171&no_cache=1](http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews[tt_news]=32770&tx_ttnews[backPid]=171&no_cache=1)>.

Ständige Vertretung Österreichs bei der EU in Brüssel. *Rechnungshof* [online]. 2010, [cit. 2011-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.rechnungshof.gv.at/fileadmin/downloads/2010/berichte/teilberichte/bund/bund_2010_09/Bund_2010_09_1.pdf>.

SUNBERG, Anna; NILSSON, Claes. Swedish Presidency Ambitions and ESDP (ARI). *Real Instituto Elcano* [online]. 16.11.2009, 1, [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_eng/Content?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/europe/ari156-2009>.

The Austrian Foreign Ministry [online]. 200? [cit. 2011-03-01]. The Permanent Representation of Austria to the EU. Dostupné z WWW: <<http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry/foreign-policy/europe/european-union/austria-in-the-eu/permanent-representation-of-austria-to-the-eu.html>>.

TOLKSDORF, Dominik. Russia's response to the Eastern Partnership in the first eighteen months: From opposition to gradual participation?. *EaP Community* [online]. 3.11.2010, [cit. 2011-04-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.easternpartnership.org/community/debate/russia-s-response-eastern-partnership-first-eighteen-months-opposition-gradual-part>>.

Transport, Telecommunications and Energy Council [online]. 2006 [cit. 2011-04-22]. Transport, Telecommunications and Energy Council. Dostupné z WWW: <http://www.eu2006.at/en/Meetings_Calendar/Dates/June/0806RatVerkehr.html>.

Ukraine Prepares For Arbitration In Gas Row With Russia . *Radio Free Europe* [online]. 23.12.2005, [cit. 2010-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.rferl.org/content/article/1064130.html>>.

Ukraine rejects Russian natural gas price hike plan - Gazprom. *Forbes.com* [online]. 1.1.2006, [cit.

2010-12-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.forbes.com/feeds/afx/2006/01/01/afx2422361.html>>.

VEBER, Václav. *Bilance předsednictví České republiky v Radě : Sborník z konference, Hradec Králové, 30.9,2009*. 1. Hradec Králové : Miloš Vogar MaV, 2009.

Věci veřejné [online]. 2009 [cit. 2011-04-02]. Koaliční smlouva. Dostupné z WWW: <<https://www.veciverejne.cz/data/files/pdf-ne-casopisy/koalicni-smlouva-ods-top09-vv.pdf>>.

Visegrad countries and Russia. *Visegrad.info* [online]. 07 05 2010, 1, [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.visegrad.info/v4-eu-russia-relations/factsheet/visegrad-countries-and-russia.html>>.

Výsledky českého předsednictví v energetice. *Euractiv.cz* [online]. 2009, [cit. 2011-04-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/energetika/link-dossier/vysledky-ceskeho-predsednictvi-v-energetice-000054>>.

WEIDENFELD, Werner. WESSELS, Wolfgang, *Europa von A bis Z*. Bundeszentrale fuer Politische Bildung. Bonn. 2007.

Wolfgang Amadeus Schüssel. *Frankfurter Allgemeine Zeitung* [online]. 1.1.2006, [cit. 2011-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.faz.net/s/RubDDBDABB9457A437BAA85A49C26FB23A0/Doc~E64ED055C64C04215AE4A27BB530FEB32~ATpl~Ecommon~Scontent.html>>.

WURZEL, Rüdiger K.W. . *The EU Presidency : Honest broker' or driving seat?*. Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society [online]. 2004, [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.citeulike.org/user/henningninh/article/7548950>>.

Zar.at [online]. 2006 [cit. 2011-01-27]. Bilanz der österreichischen EU Präsidentschaft in Atomfragen. Dostupné z WWW: <<http://www.zar.at/article/articleview/49140/1/13787>>.

Zemní plyn, energetická bezpečnost a vztahy s Ruskem. *Euractiv.cz* [online]. 18.8.2009, [cit. 2011-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/energetika/link-dossier/zemni-plyn-energeticka-bezpecnost-a-vztahy-s-ruskem-000057>>.

Zum „Melker“ Prozess und Follow Up. *Bundesministerium fuer Land- und Forstwirtschaft Umwelt und Wasserwirtschaft* [online]. 2002, [cit. 2011-02-20]. Dostupný z WWW: <http://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/umweltthemen/kernenergie/temelin/Roadmap/roadmap_report_may_02.pdf>.